

AURORA

H. A. Z. A I . A L M A N A C H

Kiadá

KISFALUDY KÁROLY

1822

PESTEN TRATTNER JÁNOS

Tamásnál

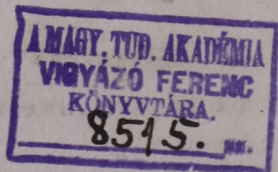
KAROLINA AUGUSTA

AUSTRALAI CSÁSZÁRNE'

MAGYARORSZÁG' KIRÁLYNÉLA.

307.634

FELSÉGES
KAROLINA AUGUSTA
AUSTRIAI CSÁSZÁRNÉ
és
MAGYAR ORSZÁGI KIRÁLYNÉNAK.

Mélységes
Jobbágyi tisztelettel.

A J Á N L Á S.

Zengj égi Lantnak istenesült szova!
Tellyes-malasztú nemzeti éneket,
 'S emeld Kegyesség' trónusához
 Hív Magyarok' nemes áldozatját.

Nem vér - borostyánt vívni törekszenek:
Músák' szelídebb karjai lengetik;
 A' szépet, és jót báj erőbe
 Önteni, volt szeretett reményök

Felség! ki érzed emberiség' jóvát,
'S áldással örvendsz tölteni Nemzetünk',
Őr-Istenünkként kis mivünkre
Hintsd kegyesen, K a r o l i n a! fényed'.

A U R O R A.

(E l s ő é v.)

Idegen nyelvet tanulni nem kötelesség, a'
Hazai nyelvet nem tudni, szégyen!

(1738313)
A' Felséges Császárné Erdélyben.

Schärmer Már. raj.

Axmán József bírszavatta.

Blavoske Ján. metsz.

Dobozy

R É Z M E T S Z E T E K'

Magyarázata.

I.

Dobozy, e' nemes Magyar vitéz, hogy életét, romlásnak indult Hazájának fentartsa, szép Hölgyét lovára ültetvén mentséget keres. Bús szaladtát, imilly szivrázó szavakkal festi-le a' Költő:

Dobozynak lova vágat,

Fehér rongyként szakadoz

Róla a' hab; orra lyukja

Arasznyira nyiladoz.

Terhe alatt mély nyomot vág

A' földszinén vas lába;

Nagy hortyokkal fújtat és nyög, —

Szakadoz már párába; —

'S a' szép Hölgy oda öntve, férjét szorosan áltkarolva, tekint-fel a' bajnok' szemébe, nem félelem, de szent buzdulat, szelid elszánás nyugszik édes képén.

Szive már nem a' földé, túl fellegez, boldogabb tájokon.

A' szép Hölgynek hosszú haja
Tekercséből bomolva,
'S egész szőke pompájában
Szelt és hosszat omolva,
Egy patyolat palást gyanánt

Leng 's úszik a' szellőben; — —

Dobozy némán hajtja le fejét hiva felé, és karjával
a' por felleget hasítja, és azon szó, melyet utóbb
ejt: Mennyünk! mennyünk, a' míg lehet! szerelem
's bosszus érzemény közt egész lényén előmölve
látszik.

Hától Török lovagok száguldanak, kik a' portúl
eltakarva, itt ott tűnnek elő, és ezen metszetnek,
mellynek művészi érdemét tagadni nem lehet, bé-
nyomását emelik.

Schärmer Mär. raj.

Asmann József bérsivatta

Blaschke Jan. metsz.

Villi Táncz

II.

Ezen metszet a' Villik' jelenetét, 's Zalán elhalását képezi. Emelka, e' szerencsétlen Mátka, most Villi fehér lepelbe, mirtusz pártá fején, elnyulogó, szerte oszlott hajjal, gyöngé árnyék kény, a' mély titkú erdőbe érkezett Hivéhez lebdés, 's szellem karjával érinti kebelét. A' szép alak' képe a' sir' nyugalmát hirdeti, szent békére int tiszta tekintete, 's egész valója, a' színváltozottak jelét mutatja.

Zalán a' szerelem' ömlengéseivel nyitja meg karjait, a' felé lebegő alaknak, kinek lágy ölelése halált legyint reá. Fájdalom nélkül áll-el szíve, szeme szakadoz, teste hanyatlik, míg nyílt ajkain Emelka neve, édes sohajtással szerte lengedez. A' hold szelíden világít keresztül a' fenyők' sötét sudarai között.

A' Villik homályos dalt zengve körüllegik e' boldog párt, melly a' por világból, a' hívség szárnyain szebb létbe által költözik.

III.

Ön ereje érzetében áll Árpád, a' Magyar Fő Vezér Pannonia hegyén; elmerülten néz alá a' szép földre, melly egy bájos kert gyanánt nyílik a' szemnek. Mély eszmélet, csendes lelkesedés látszik a' Hősnek képén; tekintete fellengve szállong a' távolban, mintha ezen pontbúl akarna határt szabni győzedelmének, és a' boldog országot, innen akarná kerekíteni. Nagy tekintet! méltó a' magas lélekhez, ki ezen Öseitől vérrel szerzett tartományt ismét elfoglalá, és tartandó szabadságban népének áltadá.

Jobb kezében buzogánya szorúl, mintha fenyitné az Ellent, ki fegyvert emelne Híveire.

Körüle Hadnagyai állnak; buzdítva Vezérök' lelkétől, bajnoki tűz ragyog szemökben, készek halni, 's áldozni a' Hazáért, példájára a' késő maradéknak.

A' völgyben Magyar tábor fehérlik, 's hol előbb a' dühös harc dörgött, 's éles kard villogott: ott, most életöröm, és csend uralkodik.

K. K.

Schärmer Már. raj.

Axmayer József bőszítette

Blaschke Ján. metsz.

Arpád

IV.

F Ü R E D.

Minden Ország kérkedik Orvos-vizeivel. A' Tudósok leírásokkal, a' Rajzolóok videkeik' képeikkel kedveltetik. Kiki szükségéhez képest ismérni, látogatni, és használni siet. Mindenütt a' mennyiben a' viznek hathatós ereje a' testet gyógyítja, annyiban a' helynek kellemetessége éleszti a' lelket.

Hazánknak valamint egyéb ajándékokban, úgy Orvos-vizekben is bőven kedvezett a' természet. Kiváltképen Savanyú-vizeink olly bővséggel vannak, hogy azoknak sokaságát-é, vagy hathatóságát inkább tsudáljuk? méltán kételkedhetünk. Ezek között a' Fűredi elsőséget érdemel; mert Savanyú-vize Orvos erejére nézve akármellyikkel vetélkedhetik: Vidékének tsuda Szépsége pedig mindnyáját fellülmúlja. Ugy, hogy azt nemtsak Hazánk': hanem egész Európa ritkaságának mondhatjuk.

Mit is kívánhatna a' szem bájolóbbat, mit kívánhatna a' szív kellemetesbet, mint Fürednek környéke? Nyugotról keletre nyúlnak a' Balatonnak éjszaki hosszában azon hegyek, mellyeknek alljában népes helységek, oldalában termékeny szőlők, tetejében

sűrű erdők terjednek, 's a' közöttök egész méltósággal felemelkedő Badatsont uralják. — Fürednek határában, Arátsnak szomszédságában, a' Balaton partján bugyog ki a' Savanyú-viznek életforrása, melytől keletre Palaznak, Lovas, A. Örs helységeket, 's a' Kenesei partokat; délre Somogy Varmegyének erdős dombjait szemlélhetni, Siófoknak, Kilitinek, Ságvárnak, Szamárdinak, és Szántónak tornyaival kérkedve; délestre a' Balatonba nyúló Tihon félszigetnek szebb részei látszanak, 's külömbféleségeikkel a' szemet tetszetősen legeltetik. Mindezekon kívül egészen elragadja a' Nézőnek figyelmetességét a' Balaton vizének temérdek siksága, melly itten legszélesebb léven, a' Somogyi partokat mintegy elmeríteni látszik.

Illy pompás helyheztetésű Forrasnak nem lehetett magára nem vonni a' világ' figyelmét. Azért már régebben a' Sz. Benedek Szerzetének Tihoni Apátursága, mint Földes Uraság, a' helyet alkalmas épületekkel kezdette felkészíteni; utóbb, míg a' Szerzet eltörülve vala, a' Religio Fundusát igazgató M. Kir. Helytartó Tanács nemcsak az épületeket bővítette: hanem újjakkal is megsziporította, és tsinos anglus kerttel felékesítette, 's mintegy bekerítettette.

Most, amint a' kép mutatja, szembetűnő épüle-

G. M. Petrick sculp.

Asmann Jors. besitzende.

Blaschke Jan. metor.

Fiume

tek a' következendők : 1.) a' nagy Vendéglőház, mellyben az alkalmas szállításokon kívül a' tarsáságbeli multságokra Kávéház, és tánczó palota is találtatik. 2.) az előtte lévő Kápolna, mellynek esztendő által a' Szerzetből Káplánya vagyon; 3.) a' soros hars fákból álló kellemetes Sétálóhely, mellynek közepében nyolcz oszlopokon nyugovó fődél alatt a' Savanyú-víz kútja. 4.) a' Sétálóhely végében a' Patika, 's az Orvos, és Chirurgus lakásai, mellyekhez van kaptsolva a' Fördőház alkalmas fürdő szobákkal; 5.) ezekkel szemközt Horváth Uráságnak díszes homlokú, és két szárnyával a' Balatonra dülő tágas háza, hol a' Vendégek tsinos szállásokat találhatnak. — Vannak még ezeken kívül mind az Uráságnak több, mind idegeneknek az Uráság engedelmével készült némelly házai, mellyek az Arátsról nézőnek ugyan tellyesen szemébe nem ötlének : de a' Balatonon hajókázókat, és Tihonból erre fordulókat kellemetes tekintettel ketsegtetik, 's a' fürdő Vendégeknek külömbféle könnyebbségeikre szolgálhatnak. Ezeket az éjszaki tekintetnek szántt rézremetszett tábla nem mutathatja.

Kulcsár István.

V. T I H O N.

Balatonnak tsaknem közepére a' természet mintegy tsuda mesterséggel azon félszigetet helyhezette, melly Sz. Tichonrói már az első Magyar Században Tihonnak nevezetett. Az Apáturság, mellyet ide I. András Király Sz. Anján Püspök nevére szerzett, még ma is olly fris emlékezetben vagyon, mint a' minő sötét feledékenységbe merült Neste (Anasztasia) Királyné, az ő felesége, Jaroszlav Orosz Fejedelem' leánya, által ugyan Tihonban az Orosz Barátoknak szerzete. Sz. Benedek Rende még ma is lakja az Apáturságot, mellynek monostorához ragasztott két tornyos templomban András Királynak temető helye mutogatatik. Ezen épületek a' félszigetnek keleti dombján meredeken állanak, mivel alapjuk porhanyó mészkő lévén, annyira elmorzsalékozott, hogy a' Balaton felül, melly az allját mossa, már semmi párkánn yok nintsen. A' Templomnak oldala éjszakra fekszik, és az Ó-vár sánczaitól, egykor Fejér Antal Urnak derék Versei által hiressé lett, Echót hangoztatja. Ó-várnak, vagy Oroszvárnak neveztetik a' félszigetnek legmagosabb része. Ezt délről, és nyugotról földsánczok keritik; éjszokról pe-

G. M. Petrich rajz

Axmann József beszávalta

Blaschke Ján. metsz.

Tihany

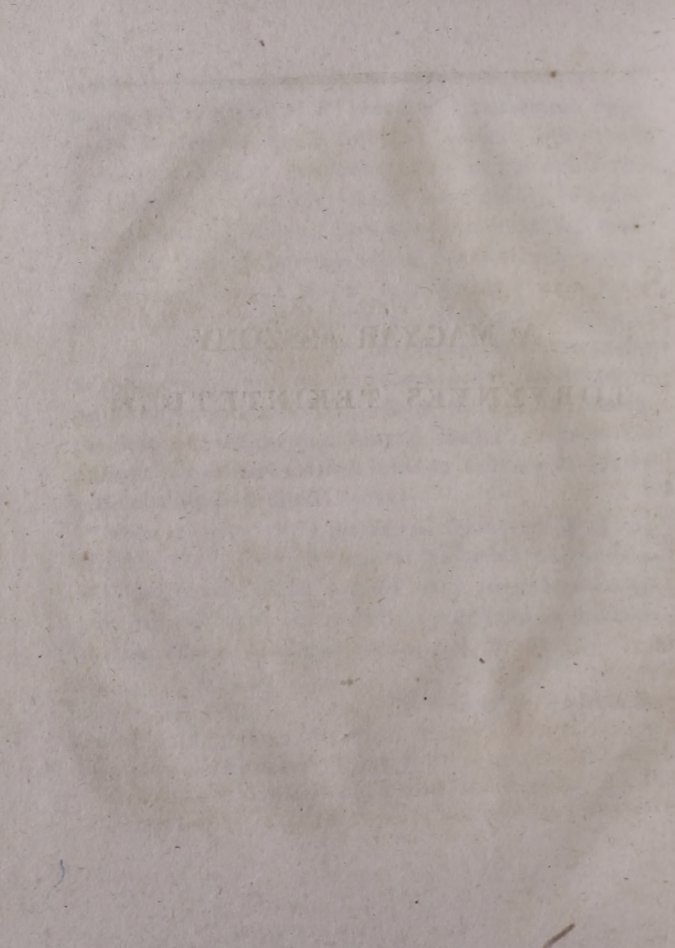
dig meredek Porfir kősziklák karimázzák. Alig lehetné az ember, de a' most is látszó négy szegletű üregek mutatják, hogy ezen sziklák oldalában valaha emberek laktak: a' hagyomány pedig fentartotta, hogy a' lakók Orosz Barátok voltak, kikről ezen helyet a' Nép most is Oroszkőnek nevezi. A' Barát lakásoktól keletfelé kanyarodó dombok oldalában homokos agyag fekvések találatnak, melyekből a' zápor esső szokta lemosni a' külömbféle tsiga-tekenőket (Mytilus) 's a' Balatonnak hullámai úgy megváltoztatják, hogy kővé-vált Ketske körmöknek tetszenek, és úgy is neveztetnek. — Ezek ugyan nevezetes ritkaságok: de sokkal nagyobb figyelmetességet érdemelnek a' természetnek azon külömbféle adományai, melyekre akad a' szemlélő, ha az Ó-várnak sánczairól a' félszigetet körül nézi. Ugyanis látja, hogy azon keskeny bemenetelen kívül, mely a' Savanyú-vizről jövőt Füred, és Aszófő helységekben keresztül vezeti a' félszigethe, köröskörül egész Tihont hegyek kerítik, és, mint természeti bástyák, a' Balatonnak tsapkodó hullámaait bátran nevetik. A' hegyeken éjszakra és délre termékeny szőlők mosolyognak; nyugotra tserfa erdők zöldellenek; keletre kopár tsútsok állanak. A' belső részt szántóföldek, rétek, és tők foglalják el. Délkeletről választatott azon néző pont,

mellyről a' Klastromnak, és városnak tekintete a' képen szemléltetik. A' házak a' Klastromtól nyugotra meneteles domb oldalon vannak elhintve, 's inkább szegény gunyhók, mint városi épületek. A' Lakosok halászatból, szőlő mívelésből, és szántásból-vetésből élnek. De az ő szántóföldeik, melyeket a' hegyek karimáznak a' Szemlélőnek ugyan kellemetes látásra: de a' tsűr töltésre nem igen szolgálnak. — Tihon a' Balatonba majd másfél órányira benyúlik, 's azért Szala, és Veszprém Vármegyéből utazókat a' déli fokról bátorságos révén Somogyba könnyen általszállítja. Ezen félszigetnek fenék területe olyan, mint a' kinyílt tenyér, 's rajta kintsinben az emberi életnek minden szükségait kielégíthető termések feltaláltatnak.

Ezen tájnak, valamint Füred tekintetének rajzolatját is Mélt. Petrich Generál Majornak köszönjük, aki Hazánknek szebb részeit nagy szorgalmatossággal rajzolgatván, ezen két képet Nemzeti Literaturánk' diszére örömmel ajánlotta.

Kultsár István.

**A' MAGYAR ASSZONY
TÖRVÉNYES TEKÍNTETBEN.**

Sok virág nyílik az életnek díszére, melyet a természet áldó keze ápol, sok virít önn' kertünkben-is, melyet kedves szorgalommal nevelünk, gyenge bimbóit őrizve védenünk, és a szépet a' jóval, 's hasznossal egyelítnünk kell. Ezen szelíd, 's nemes tehetség csak azon Nemnek adatott, melyre az Alkotó minden szépét bőven halmozá, mellynek tiszta kebelében a' szeretet örök tüze ég, és jótévő sugárral világítja, 's kedvelteti földi pályánkat. Mindenek-től tisztelve, és óhajtva áll az Asszony háza körében, 's a' merre tekint, kedv, öröm, és szerencse tenyész; ő lelke az Egésznek, édes málasztja az Övéinek, és Anyja a' jövő Nemzetnek. De, hogy az legyen, világi élete figyelmet érdemel; tsak annak tudásával felelhet meg alkotása, 's helyheztetése nemes czéljának. Eddig deák, magyar, német Irók fárasztották magokat, és olvasóikat tudós, hibás elő adásaival a' Magyar törvénynek, de mintha a' szép Nem a'

Magyar Társaságnak tagját sem tenné, vagy a' Törvény száraz betűje tsak a' férfi ránczos homlokához illene, a' szép Nemről senki sem gondolkozik; pedig, vajmi szeretjük mi-is, ha a' szép képet, termetet, nem tsak bálványképen nézni, hanem véle való társalkodásban eszes ki fejlődését-is tapasztalni engedtetik. A' Haza ki nem felejté bő törvényéből az Asszonyt, sok szép jussokkal ruházta fel azt, szükséges tehát ennek-is nem tsak azt tudni, hogy szép, — mert azt a' tükrétől-is megtudhatja — hanem azt-is, mi jussa vagyon a' Társaságban, mellynek diszes tagját teszi. Erről hol lehetne alkalmatossabban szólni? mint itten; hol a' tanítás száraz leczkését a' következő elme gyönyörkedtető munkák kelendővé teszik, és a' nem kedves figyelmet el-felejtetik.

Noha a' száz vélemények közül, mellyek a' Magyar Nemzetnek eredetéről íratnak, és egymással ellenkeznek, egy sinsz még tökéletesen meg erősítve, annyi még is bizonyos, hogy a' Nemzetnek eredete Napkeleti; annál inkább lehet tsudálni tehát, hogy e' Napkeleti Nemzet, a' szép Nemét nem Ásiai rabbilintsre fűzván, minden tekintetben szolgaságra szoktatta, hanem, ámbár nem a' Franczia Udvarisággal, és

Olasz imádással, még is más hős Nemzetek példájára, valódi társaságbéli tagjának nézte, és ebből, 's boldogító alkotványából származó igazsággal fel ruházta, úgy annyira, hogy nálunk talán panaszt nem tehet egy Asszony is, hogy csak férfiak voltak azok, kik a' Törvényt hozták.

Ha e' részben hibát keresni lehet, azt a' Világ polgárja csak abban leli-fel, hogy Törvényeink többnyire csak a' Nemes Asszonyról gondoskodtak, a' Nemtelent majd nem egészen elfelejtették; — de ennek mentségére (mellyet magamra vállalni nem mernék,) csak az az egy környülmény szolgál, hogy a' szüntelen háborúba kevert, és alkotmányának meg-tartásáért viaskodó Nemzetnek eddig kevés ideje maradt Törvényeinek híjánosságait figyelmetessen kipótolni.

A' Nemes Asszonyok közül első a' Királyné. Ez vagy Országló Királyné, vagy Királynak Hitvese, vagy annak Özvegye. Az Országló Királyné a' Királynak nevével és minden jussaival él a' *pragmatica sanctio* szerént hozott Törvény mellett, és Maria Theresiának Országlása megmutatá, hogy helyes volt a' Nemzet bizodalma, és hogy a' gyenge Asszonyi kéz is velőssen viheti egy szabad Ország kormányát;

legalább egy Magyar sem irígylette Angliának az ő Ersébetjét, Russiának Katalinját. —

A' Királyné meg is szokott koronáztatni. Ezen díszes hivatal peres volt az Esztergomi Érsek, és Veszprémi Püspök között, és az utóbbi időkben a' Fejedelem intézete szerint, az Esztergomi Érsek teszi fel a' Királynénak jobb vállára a' Szent Koronát, a' Veszprémi Püspök pedig egy ékes Házi Koronát a' fejére.

Maximiliánnak Királyi Hitvese Maria az első, a' ki a' Nemzettől betsületbeli ajándékot nyert, az 1559. esztendei Ország Gyűlésén, utánna a' Fejedelmét imádó Nemzet, mindenkor a' Koronázás alkalmával hódolása mellett, ajándékot is ajánlott Királynéjának, mellynek mennyisége a' Nemzettől függ, hogy Fejedelem Asszonya eránt való buzgó tisztelete a' törvény szoros korlátja közé ne szorítassék, hanem tsupán a' szívtől vezéreltetvén, szabadon ki fejlődhessék.

Azonfelül, hogy a' Királyné a' Királynak Czimereibe, és személyes méltóságába, sértetlenségébe részesül, voltak annak előtte a' Királynénak bizonyos Jóságai is; nyerték azokat a' Királynék vagy a' koronázás, vagy a' Házassági kötés, és Királyi ajándék mellett; az

előbbenieket el-idegeníteni szabad nem volt, az utóbbit a' Király engedelmével mellett elajándékozhatták; ilyen példát többet elő adott Pray tudós munkájában, hol egyszersmind a' Királynék petsétjeinek több példányait is láthatni. Voltak a' Királynéknak különös Fő Tisztjeik is, úgymint Fő Cancelláriussa, Tárnokja, Pohárnokja, Lovásznokja 's a' t. mindnyáján ezek valóságos Magyar Zászlós Urak voltak, és született Magyarokból választattak; volt különös Perrek Igazgatója is, most csak a' Veszprémi Püspök él még a' Királyné Cancelláriussa nevével, a' többi Hivatalokat az idő el-emésztette.

Az Országlásba most-is annyi befolyást engednek a' Törvények a' Királynénak, a' mennyit az esze, szive, 's tulajdonságai szerezhetnek, azért a' törvényekbe, hol a' Királynénak ajánlott ajándékról szó vagyon, közben vetéséért és pártfogásáért esedezik a' Haza, jól tudván azt, hogy a' Királynak senki szívessebb tanácsot nem adhat, mint az, a' ki szívében uralkodik.

Noha nem példa nélkül való, hogy a' Királynék Tanúk előtt szültek, de Törvény nem kötelezi arra a' Királynét, sőt mivel ezen szokás a' Nemnek szemérmével, a' Népnak Királynéja eránt való tiszteletével, és hártalan bizodal-

mával meg nem egyezett, 2-dik Andrásnak, Albertnek, és 2-dik Ulászlónak Feleségein kívül más példát nem is mutathatunk, és újabb időkben a' Nemzet gondolkodásával ellenkező szokás egészen el-tűnt.

A' Királynak Özvegyéről és Leányairól rendelkezés nints törvényeinkben, nem találták Eleink illendőnek, hogy a' Királynak, ki Feje a' Hazának, e' részben törvényt szabjanak.

A' Magyar N e m e s A s s z o n y hajadonságában, Házasságban, Özvegységében külön Jussokkal ditsekszik Hazánkban.

A' Szűz vagy Szüléinek oltalma alatt, vagy Árvaságban él. Szüléinek életében azoknak Atyai hatalmok alatt vagyon, melly azonban törvényes korlátok közé szoríttatik, és a' Leányra nézve Házasság vagy Osztály által végződik; addig a' reá néző ingó, ingatlan jószágról nem rendelhet a' Szűz, sőt a' törvényes idő korig az az 12. esztendeig még saját keresményéről sem. Az Atyai hatalom személyének urává nem teszi a' Magyar Apát, az a' Haza' oltalma alatt vagyon; az Atya nem tilthatja Leányának a' Házasságot, Klastromra azt nem ítélni, ősi Jószágából, ha az mind két ágot illető, ki nem zárhatja: de a' Leány Attyának életében Osztályt

nem kérhet, mert más Nemzetségben által költözvén Ura köteles tartásával. A' Szűz már 16. esztendővel éri el a' tellyes kort, mellyre a' törvény a' fiúban 24. esztendőt kíván; vallyon arra nézett e' a' Törvényhozó: hogy a' Szűz eszére nézve is hamarébb fejlődik ki, mint a' férfi Nem? vagy pedig arra, hogy a' gyenge rózsza korábban törik ki bimbójából, a' terepély tölgnél szebb, de rövidebb életre? —

17 Szüléinek halála után a' Leány másnak oltalma alá esik, melly alatt személyére nézve 12-ik, ingatlan Jóságaira nézve 16. esztendeig marad; 12-ik esztendőben valhat Ügyészt, 14-ik esztendőben adósságról, zálogról, aranyról, ezüstről, és más ingó Jóságokról, 16-ik esztendejében az ingatlan Jóságról is valhat, rendelhet. A' törvényünk ugyan a' Leányt, még férjhez nem menne, mindenkor másnak Gondviselése alá itéli, de a' szokás 24. esztendőn túl fel szabadítja őtet közönségessen az alól, nem is más az oka a' régi törvény keménységének, mint az, hogy a' Szüléitől megfosztott, a' Világ bajos állapotjába nem avatott gyenge Nem, tovább is az erősebb, 's a' természet által oltalmára rendelt Nemnek pártfogása alatt maradjon, és így a' nagy Világban reá, 's vagyó-

nyára mindenütt ólálkodó veszedelmeket egy hiv Gondviselő karján könnyebben el-kerülhesse.

Mivel a' Jószág Eleink által vérrel, hadiszolgálatlalt szereztetett, és majd nem öt századok alatt belső, külső ellenségek ellen csak vassal oltalmaztathatott, a' Jószág többnyire csak fiú ágot illetett; a' mit akkor az alkotmány, és avval járó Haza védelme, azt újjabb időbe az alkotmány, és Haza szükségei az adományokra nézve meg kívánták; az ilyen tsupán fiú ágra szerzett Jóságokból, egy negyed rész adatik a' Leányoknak, ha Klastromba nem mennek. Az első Szerzőhez közelébb lévő Leány ki zárja az utóbbi; ki adatik a' negyed csak egyszer; az első Szerzőnek holta után; és kérhetik azt a' Leányok több századok után is, még a' Fiscustól is; nem tartoznak a' Leányok belőle az Atyai adósságot fizetni. A' Szűznek természetben ki hasittatik a' Jószág, de azt férjhez menetelég csak zálogképpen bírja; egyébberánt ki fizettetnek a' Leányok közönséges betsű szerint való árából a' Józágnak kész pénzül, vagy méneses Lovakban; ha pedig a' Leány Attyának vagy fiú testvéreinek engedelmével nemtelennel házasságbalép, akkor a' negyedbe ki adott

Jószágot úgy mint örökjét meg tarthatja. Ez az egyetlen eset az, mellyben a' Magyar Leány házasságára meg kívántatik az Atyafiaknak engedelmök.

A' Leányt régenten a' párta külömböztette a' kontyos Asszonyoktól, onnan hivattattak hajadon Leányoknak, és onnan eredett a' hajadoni jus, melly abból áll, hogy a' hajadon Leánynak az Atyai, örökös, és tsupán fiú ágot illető Jószágból, ki jár az Atyai házban való lakás, sorához illendő tartás, és kiházasítás: Ezzel még a' Királyi Fiscus is tartozik a' Leányoknak.

Ha a' Leány olyan szerzetbe lép, ki Jószág birására alkalmas, akkor a' törvény mást nem rendel nékie, hanem egy tized részét annak, a' mi az ősi Jószágból örökségképen reá néz, de ez sem lehet soha több öt ezer forintnál. Minek is vólna annak Világi Jószág, a' ki a' Világból ki lépven, annak minden kívánságait eltemeti? —

Az olyan Jószágot, melly tsupán fiú ágot illet, a' fiú maradék nélkül szűkölködő Atya fel kérheti egyik Leányára, ki a' Felség által fiúsítatik, és tőle származott fiú gyermekek, vagy ha a' Fiúsítás mind két ágra ki terjed, a' Leányai is tovább birják a' Jószágot.

A' ház as Nemes Asszony személyére, vagyonyára nézve ugyan azon jussokkal, és szabadsággal él, mellyel a' Nemes Férj; tsak hogy a' Férj, a' nemtelent is házassága által meg nemesíti, nem viszont a' Nemes Asszony a' nemtelen Férjét. Azomban ezen utóbbi házasságból származott Gyermek is, noha nem nemesek, birhatják az Annyok ingatlan Jóságait, azt örökösödés útján perrel is kereshek, de ha egyszer örökössen eladták, ebbéli el-adást sem ők, sem maradékik, ha szinte később meg is nemesednének, többé meg nem ronthatják. Ellenben a' nemtelen Asszonymnak nemes Férjétől született Gyermek is az Attyok nemesi Szabadságában tökéletesen részesülnek.

Valamint az Asszony férjének adósságait, úgy ez Hitvessének adósságait magáéból fizetni nem köteles; e' részben ugyan nem olly hizelkedő a' Magyar törvény az Asszonyra nézve, mint az Angol törvény, hol a' Férj az Asszonymnak minden adósságáért felelni tartozik, de ellenben nálunk Asszony nyakára tsak ékességet raknak, de kötelet reá tenni, 's vásárra kergetni még a' nemtelent, még a' bűnöst sem szabad.

Ha a' férjnek saját keresménye vagyon, abból a' Feleségének bővebb házassági jutalmat

(dost) köthet, ellenben az ősi Jószágból is kell ki fizetni a' törvényes jutalmát, melly a' Zászlós Uraknál 400. a' Mágnásnál és 50. házhelynél többet bíró Nemesnél 200. a' többinél 100. forintra határoztatik. Ez értetődik az első férjére nézve, a' második férjétől fél, a' harmadiktól tsak egy negyede a' most mondott jutalomnak jár az Asszonynak; így az első szerelmét még a' törvény is betsessebbnek találta a' későbbinél. — A' törvényes jutalom a' Férjnek minden adóságoi előtt kifizettetik, és ha a' férj a' Jószágát házassága alatt el zálogolta, a' dost még a' zálogos birtokos is, sőt a' Királyi Fiscus is tartozik kifizetni.

El veszi azt az Asszony ha hitszegésbe marasztaltatik, ha másodszor férjhez menvén jutalmát felvenni, és az Ura jószágát kibocsájtani, az Urának írásait ki adni nem akarja, vagy azokat másoknak kiket nem illetnek, ki adja; ha Ura jószágait dossán felül el-idegeníti.

Úgy látszik első tekintettel, hogy a' törvény igen csekélyre szabta a' házassági jutalmat, de vissza kell tekinteni a' ki-szabás idejére; hol egy tornyos templom 60. egy Nemes Curialis Házhely 12. egy egész szabad erdő 40. két üsző, négy juh, négy négy magyar forintra betsülte-

tett. Ha a' mostani időkben kevesebbet téssen a' jutalom sommája, bőven ki pótolja azt a' régi időkhez képest hasonlatosságon felül nőtt Jós-
szág ára, melly az Özvegynek Özvegyi jussába
marad.

A' mit a' Vőlegény, vagy annak és a' Meny-
asszonynak Szüléi, 's Attyafiai a' házasság al-
kalmával ajándékoznak, az jegy-ruhának nevez-
tetik, és tulajdona az Asszonynak, ha szinte
esküvés előtt is meg találna halni, akár vagy-
nak Gyermekei, akár nintsenek, szabadon ren-
delhet felőlle.

Mivel a' törvény elő látta: hogy a' Férj Hitves-
séhez való nagyobb szerelme miatt, az Asszony
pedig Férjétől való félelme miatt sok olyan vi-
szonyos el-adásokba, vagy jószágaiknak zálogo-
sításába keveredhetne, mellyek idővel a' Gyer-
mekeknek ártalmára lennének; a' Férjnek meg
tiltotta az ősi Jóságnak elzálogosítását, meg-
engedte a' szerzeménynek örökös eladását. Fi-
gyelmet érdemel az, hogy a' törvény e' rész-
ben a' Férj a' nagy szerelmet, az Asszonyban
csak a' félelmet veszi fel a' tiltott adásoknak okául;
tehát csak a' férjet kábíthatja meg a' szerelem? —

Azon szomorú esetben, ha az Asszony há-
zasságtörésben tapasztaltatik, jussa van Urának,

ő ellene halálos vádat tenni, 's akkor az elválasztott Asszony a' dossát is el-veszti, de nem a' jegy-ruháját; olly szánakodó azonban e' részben is a' törvény, hogyha a' házasságtörés után a' Férje meg engedvén hibáját, véle él, dossát is vissza nyeri, és többé az Urának jussa nints a' Vádra, ha szinte ismét vissza esne is előbbeni hibájába. Egyetlen példája a' gyenge Nemnek leg nagyobb hibája eránt való engedelmes törvénynek!

Ha Atyafiságnak vagy Sógorságnak tiltott ágazatjában köttetik a' Házasság, melly az Egyházi törvény szerint sikertelen, azt azomban az egybenkelő pár nem tudta, akkor az elválasztott Asszony, dossát, és jegy-ruháját ki veszi, Gyermekai pedig, kiket ezen házasságban nemzett, mind a' két Szülének tellyes jussaiba lépnek. Ezen rendelésnek jó voltában tsak azon Atyafi házassok nem részesülnek, kiknek egyben keléseket az Atyafiak nyilván ellenzették, vagy kiknek vérségek nyilván tudva való.

Az Özvegyet még él, és Ura nevét viseli, az Ura örök Jóságából, melly reá tulajdonképen nem néz, illendő lakás és tartás illeti, ha mindjárt félelemből róla le mondott volna, vagy ha szinte férjét el hagyta volna is, és a' féle el-

hagyás annak helyén meg nem vizsgálattott; de nem akkor, ha Házassági kötés mellett róla lemondott; ki jár ezen jus az Özvegynék olly Jószágból is, melyet Férje mint első szülött birt, ha az első szerző nyilván ki nem zárta belőle az Özvegyeket. — Ha a' Jószág igen nagy, a' törvény szerént az örökösnek volna jussa az Özvegyi tartást törvény által meg kurtítani, de eddig a' Haza tsak két nevezetesebb példát látott újabb időben S — — és B — — — Nemzetségeken, hol az oldalas örökös ezen jussal élni akart, de iparkodása sikeretlen volt, mivel a' Biró mértékül vévén a' fellyebb érdeklött tsekély betsüt, melly szerént egy Házhely 12. magyar forintban vétetik, a' nevezeteseb Jószágot nem találta felesleg valónak az Özvegy dóssához képest. —

Férjének keresett zálog Jószágában, és kivévén egyedül a' fegyvereket, és ötven darabon felül való méneşt, a' többi ingó Javaiban is örökösödik az Özvegy, ha Gyermekek vagynak, ezekkel, ha nintsenek, maga, a' Szüléknek, és Atyafiaknak ki rekesztésével; továbbá az Urának nevezetesebb ruháit, házassági gyűrűjét, Hintós Lovait, Hintáját egészen, a' méneses Lovaknak, ha ötvenen alól vannak, egy gyermek részét tulajdonává teszi.

A' köz keresményre nézve, a' Nemes Asszony Férjének élteben, ennek helyben hagyása nélkül, csak akkor rendelhet, ha a' Férje Házassági kötés által, nékie arra just adott, mert a' törvény az Asszonyt Ház ékének, a' Férjet pedig fáradó fő keresőnek tekintvén, ennek meg engedte, hogy az egész keresményről rendelhessen. Ha a' Férj nem rendelt a' Közkeresményről, fele az Özvegyet illeti, ha az adomány, vagy Szerzőlevélbe be van iktatva a' Feleség' neve, és akkor az Özvegynek rendelése a' feléről még a' Gyermekekre nézve is meg áll; de nem az egészre nézve. A' nemtelen Asszony azomban a' Közkeresmény feléről szabadon rendelhet, a' Férje meg nem gátolhatja intézetét, ki nem zárhatja Feleségét a' szerzeménynek feléből, akár legyen neve be iktatva a' Szerzőlevélbe, akár nem.

A' maga Hozományát birja az Asszony tulajdonképen Férjének élteben is, nem is vesztí el azt akár házasságtörése, akár vérfertőztetése által, annál kevésbé Urának magva szakadása, vagy pártütése által; rendelés nélkül lett halála után a' Gyermekre száll, hol ezek nintsenek, a' nem ősi pénz, és más ingó javak az Urára, az ősiek vagy Osztály mellett által vett javak

pedig Attyafiaira szállanak. Míg a' Hozományára nézve ki nem elégítettük az Özvegy le-tartóztathatja, 's használhatja Férjének Jóságait, követheti azt a' Férjnek örök Jóságából is, és elsősege van eránta Férjének minden Hitelezői előtt; de tartozik meg mutatni annak valóságát, mennyiségét, hogy Férje kezéhez jött, és Férje javára fordítatott; melly utólsótól a' Polgár Asszonyok mentek. Nem elég ezeknek bizonyítására tsupán a' Férjnek el-esmérő Levele, mert a' törvény azt hiszi, hogy a' Férj hitveséhez való hajlandóságából, annyi Hozományt színezne, hogy az örökséget is meg terhelné; ezen feles gondosságot az Asszony tsak azért is könnyen meg engedheti a' Törvénynek, hogy az már magába foglalja a' szép Nemnek a' Férfi szíven való hatalmának el-esmerését. —

Férje után maradott Gyermekeknek Gyám-Annya az Özvegy, természet és törvény szerint, 's ennél fogva Férjének Jóságait is ő kormányozza a' nélkül, hogy a' jövedelemről Gyermekeinek számoljon; meg marad a' Gyámságban még akkor is, ha másodszor Férjhez megyen, tsak hogy akkor már a' jövedelemről számolnia kell, de ezen teher miatt ki jár né-

kie az Árvák jószágából való tiszta jövedelemnek egy hatoda jutalomúl.

Montesquieu állítása, hogy az Asszony a' Despotiákban rab, és a' Fényűzés egyik eszköze, a' Monarchiákban pedig szabad, Hazánkban is meg-valósodik. Szabad Országnak szüleménye, egy vitéz, erős Nemzetnek Tagja, részesül a' Magyar Asszony az Urának szabadságába, díszébe, betsületébe, Jószágaiba, polgári, alkotmányi Jussaiba; — nem rabja Férjének, hanem igaz Felesége; — nem le-alátszonyított eszköze a' Házi kötésnek, hanem valóságos egyenes társ; — akár pártában haggya, akár páros frigyebe viszi, akár párjától meg fosztva gyászba taszítja őtet a' szerentse, törvény oltalmát, segítségét bőven ki-nyeri, jótéteményeit tetézve érezi; — így minden tekintetben visszont meg érdemli a' Haza, hogy azt szeresse, nyelvét, ügyét, Nemzetének csinosodását, természettől nemére halmozva mért kecsseinek, tehetségeinek minden erejével fel-serkentse, elő-terjessze.

S. *

ORSZÁGUNK' CZÍMERE.

Három magas halmon lebegve békén,
Messzére hint sugárt egy korona.
Nyolczszáz évtől diszlik királyiszékén,
'S a' hír reá szebb szebb virányt fona;
Több társinak, földünk minden vidékén
Nem hátrált eddig még tulajdona:
Mert míg harcz dült az ég' más sarka mellett,
Reá új új dicsőségfény lövellett.

Im' a' vihar fellázzadott szárnyára,
Előrohan pusztító zajszele;
Villám lobog, 's ledől sok büszke' vára,
Halállal ijeszt a' köd éjjele;
Hijába! kár nem száll tetőnk' ormára,
Süllyed, ki harczra dölýfben felkele:
E' dicstetőket bár melly vész rettentse,
Nem tűn el onnan a' nyugalom, szerencse.

Mert szent jel véd ott minden boldogságot,
 'S a' legdicőbb, mellyet föld nyerhete.
 Fel, fel folyók! kérdjétek e' világot:
 Hübb népeket, mint mink, nevezhet e?
 Tud e Főknél nemesbb Hatalmasságot?
 'S van e Keresztnek illy tündöklete?
 Halom, kereszt, korona sugárzással
 Ezernyi évig díszlendők egymással.

Gróf Mailáth János.

DOBOZY MIHÁLY, ÉS HITVESE.

(Rege a' magyar Előidőből.)

I.

Gyermek Királyt, 's Hadvezért, ki
Erejénél többet mer,
Ád az Isten haragjában
A' Nemzetnek, kit megver;
Igy volt akkor, hogy Mohácsnál
Lajos Király elveszett,
És a' Magyar a' Töröknek
Más fél százig rabja lett.
Rettenetes emlékezet!
Te Várnával foghatsz kezét!
Csak hogy akkor még örök
Nem lett nálunk a' Török.

2.

Mohács! Mohács! te Hazámnak
 Legsíralmasb vérhelye!
 Nemzetem' nagy Temetője!
 Gyomrod mennyit elnye! —
 Szabadságát, boldogságát,
 És nemzeti életét,
 Sőt nevét is a' Magyarnek,
 Melly kicsiny lett és setét! —
 Ott tiporta a' sorskerék
 Porba a' nagy, dicső 's derék
 Nemzet Testét és Fejét,
 Hatalmát és erejét! —

3.

Tizszer annyi volt a' Török,
 Mint a' Magyar; 's diadalt
 Csak úgy nyert, hogy megújítván
 Többszer is a' viadalt,
 A' Magyarnek vitézsége
 Végtére kifáradott,
 'S vagy meghalt, vagy Lajos' este
 Után széllyel szakadott.
 Hajh! és Buda, 's Mátyás' vára
 A' Győzőnek kapút tára!
 'S a' királyi Székben ott
 Törvényt Török kény szabott.

4.

A' Töröknek telhetetlen
 Szomja magyar vért szívni,
 'S Hunniának minden kincsét
 A' Félholdnak megvívni,
 Csapatonként eregette
 Budáról ki Bajnokit,
 A' Nemzetet öldökölni,
 'S felprédálni birtokit.
 A' Magyarok Csoportokban,
 Falúokban és Városokban
 Itt, ott összevgyülének,
 Hogy bátrabbak lennének.

5.

Egy illy csoport Maróthon volt:
 Félelmek és remények
 Közt ott vártak ők szerencsét —
 Zápolyától szegények! —
 Ezek közt volt Dobozy Úr,
 És csudaszép Hitvese;
 Viszsza menni jószágára
 Időt és hírt itt lese.
 Mohácsnál jól vitézkedett;
 De élte megmenekedett;
 Hajh! de veszett volna bár!
 Mert ő rá itt több rossz vár.

6.

Alig nyugszik meg a' Török
 Buda körül, egy csapat
 Vér és zsákmány után járván,
 Véletlen Maróthra hat;
 'S megsejtvén az ott lappangó
 Magyarokat, 's kincseket
 Gyaníttván ott, sóvár tüzzel
 Bekerítti ezeket;
 És Maróthot ostromolván,
 'S a' makacsot káromolván,
 Életével bízattya,
 A' ki magát megadgya.

7.

De a' Magyar Öseinek
 Követvén itt is nyomát,
 Két egész nap veri vissza
 A' Pogánynak ostromát.
 A' megszorúlt Magyarok közt
 Vezér Dobozy vala;
 A' Vitézség és Szezelem
 Csudákat tesz általa.
 Férjeiknek segédgyeik
 Az ő lelkes Híveseik,
 Azon bús elszánással,
 Hogy ott vesznek egymással.

8.

A' vitéz kis magyar csoport
 Így törvén a' viadalt,
 Valóban megérdemelte
 Megvívni a' diadalt;
 De a' magyar Nemzetestet
 Verő sorsnak csapása
 Minden tagnak egygyenként is
 Halálos elzúzása.
 A' Sors ellen nincs oltalom,
 Sem előtte nincs irgalom;
 Dörgő mérges forgása
 Jónak Rossznak romlása.

9.

Szolimánnak füleibe
 E' harcz hamar eljutott;
 'S harmad napra két annyi lett
 Az ostromló Török ott.
 'S mintha Mohács' híre veszne,
 Ha ők itt nem győznének,
 Habzó, dühös indulattal
 Végső harczot kezdenék. —
 Ellentállni e' viharnak
 Lehetlen már a' Magyarnak;
 'S a' ki merre rést talált,
 Ott kerüli a' halált.

10.

Dobozy is felveti hát
 Magát paripájára,
 'S Feleségét háta megé
 Veszi lova' farára:
 „Hazámnak itt halálommal
 Semmi hasznót nem teszek;
 'S mint sem — Török' fertője légy — —
 Inkább veled elveszek.
 Oleld által derekamat,
 Olly szorosan, hogy magamat
 Akármiként mozgassam,
 Veled egynek tarthassam.“

11.

Imígy szól Ő bús, haragos,
 És keserves hangzattal.
 A' Hölgy némán úgy cselekszik, —
 Remeg, 's halvány mint a' fal.
 Dobozy most sarkantyút ad
 Terheltt paripájának; —
 Hol van, a' ki jó szerencsét
 Nem kívánna úttyának? —
 Vágtat a' ló; 's a' mint szalad,
 A' fa 's bokor hamar halad, —
 Vágtat elég tüzesen;
 De hajh! mégis terhesen.

12.

Ott vannak, kik nem nézhetik,
 Hogy fejét és életét
 Egy Magyar is elvihesse;
 'S menekedő menetét
 A' futónak elvágthatni
 Sok száz Török lóra kap; —
 Egy Magyarra itt — ott immár
 Húsz, harmintz is reá csap.
 Mihály után legtöbb ered;
 Őt levágni száz kar mered; —
 Jaj! ha győzik futással, —
 Ő két kínos halált hal!

13.

Mint mikor a' nemes Szarvas,
 Kinek máskor porába
 Sem jutott a' kutya sereg,
 Melly kergeti nyomába',
 Most, mivel már élő borjat
 Hordoz dagadtt hasában,
 Terhe igen késlelteti
 Iparkodó futtában;
 'S akármiként törekedik,
 Alig, ha megmenekedik; —
 Félek, félek, nemes Pár!
 Nem meszsze lessz a' határ! —

14.

Dobozynak lova vágat,
 Fejér rongyként szakadoz
 Róla a' hab; orra' lyukja
 Arasznyira nyiladoz.
 Terhe alatt mélyly nyomot vág
 A' földszínén vas lába;
 Nagy hortyokkal fújtat és nyög, —
 Szakadoz már párába;
 'S távolról, hajh! már hallható,
 'S közelítni gyanítható
 A' Töröknek robajja,
 Vért szomjuzó zshivajja!

15.

A' szép Hölgynek hosszú haja
 Tekercséből bomolva,
 'S egész szőke pompájában
 Szélt és hosszszat omolva,
 Egy patyolat palást gyanánt
 Leng 's úszik a' szellőben;
 A' ló — mintha csüggedezne
 Ez által is erőben.
 Mihály lovát sarkantyúzza,
 'S homlokát mord ránczba húzza,
 Sejtí, hogy két embersúly
 Egy lóterhet fellyűlmúl.

16.

„Megállj Mihály! (mond a' bús Hölgy)
 Legitt elér a' Pogány;
 Kettőnk alatt kidűl a' ló, —
 Nézd, már véres habot hány.
 Tartsd meg magad' a' Hazának,
 Haggy itt veszni engemet!
 De, hogy — tiéd maradhassak —
 Üsd te által szívemet! —
 Magad könnyen elébb állhatsz,
 És Hazádnak még szolgálhatsz.
 Old meg feleségedet!
 Üsd szívembe késedet!“

17.

Némán vissza néz Dobozy;
 Vérzik a' szív keblében:
 „Mennyünk! mennyünk, a' míg lehet!
 (Igy felel bús mérgében)
 Olellymeg még szorosabban! —
 Nem hagylak én tégedet;
 Egygyütt éltünk, — egygyütt halljunk! —
 Megmentem én testedet.“
 Itt fogát elcsikorította,
 'S lovát újra megszorította;
 De ez — már csak lépve jár,
 Mert párája rövid már.

18.

Megáll tehát Dobozy Úr,
 'S leszáll fáradtt lováról;
 'S Hitvesét is leöleli
 A' keserves párnáról;
 Áltölelve tartya őtet, —
 Szorongattya magához, —
 Néma 's hosszú csókok között
 Szívja ajkát ajkához.
 A' szép Aszszony csüggedve áll', —
 Egy haldokló Liliomszál.
 A' ló közel hozzájok,
 Bús szemeket vet rájok. —

19.

Közelíttnek a' Törökök,
 Vérszomjokban zajogva,
 'S magyar-véres markaikban
 Dárda és kard villogva.
 „Egek! hát csak nincs irgalom!“
 Mond Dobozy könnyezve.
 Megöleli Feleségét, —
 'S mélyly borzadást érezve
 Megcsókollja utólszor őt', —
 'S csókja alatt a' remegőt
 Szívbe döfi vasával, —
 És megfojtya csókjával.

20.

„Boldogtalan föld' szülöttje!
 Kín magadnak 's férjednek!
 Betöltöttem kívánságát
 Nemes, szép, szűz lelkednek.
 Várj! — csak néhány pillantatig,
 'S legitt nálad leszek én.“
 Ezt zokogja, mentéjével
 A' Halottat befedvén.
 'S most iszonyú keservében,
 Vért és boszszút lehelltében
 Alig várja, ölhessen,
 'S Kedvesénél lehessen.

21.

'S mint mikor a' him Oroszlány
 Nemző gerjedelmében
 Megfosztatván mord Nőjétől,
 Dúl, fúl, 's ordított mérgében;
 A' fát rágja, tépi, 's töri
 Mérget habzó fogával,
 'S körmével a' földet vájja,
 És csapkodgya farkával; —
 'S ropog, harsog a' rengeteg,
 A' mint dúllya a' szörnyeteg; —
 'S csapjon rá bár tiz Tigris,
 Dühe megküzd tízzel is;

22.

Úgy Dobozy: a' fájdalom
 Mordonkodván keblében,
 'S a' lobogó harag 's méreg
 Égetvén Őt' elmében, —
 Csak Hazáját sajnálván még
 Igaz magyar szívében, —
 De életét elátkozván
 Boldogsága' vesztében,
 Ádáz, boszszús jobb markával
 Kardot forgat, és ballyával
 Súlyos, görcsös bozogányt, —
 Így várja be a' Pogányt.

23.

Ott teremnek a' Törökök,
 'S neki — az egy Magyarnak;
 De a' Bajnok visszacsapja
 Első hevét a' Tarnak;
 'S viaskodván, vagdalkozván
 Karja soknak sebet vág,
 'S négy Törököt vág előbb le,
 Mint sem győz a' sokaság.
 Végre hátul egy dárdának
 Hegye úgy fut a' nyakának,
 Hogy vérere megfakad,
 'S lélekzete megszakad.

24.

A' lankadó Bajnok lerogy,
 Nem birván már karjával,
 'S Kedvesének testét fedi
 Halálban is magával.
 A' Vitéznek öröm azért
 Végső cseppje élteinek,
 Hogy így vegyül vére 's teste
 Szeretével szívének.
 Agyon szúrva lova is ott, —
 Mivel egy Tart agyon rugott,
 A' ki kezét rá tette, —
 Dobozynak mellette.

25.

Ezer ilyen történetek
 Dúlták Árpád' nemzetét,
 Valamikor Tagjainak
 Viszszás felekezetét
 Meghasonlott szív és lélek
 Jobbra, balra szaggatta; —
 Eljött ama kontyos szomszéd,
 És azt nyakon ragadta —
 A' Fő és Test fogjon kezét!
 Egy értelem, egy érzet
 Lelkesíttsen tégedet,
 'S ne féltsd, Magyar, éltedet.

Kisfaludy Sándor.

E C H O.

„Hallgatsz, 's csak sóhajtásid lengenek,
Csak néma könny csepeg bús arczaidra,
Esengve fordúlsz ember társaidra,
Hogy együtt-érzéssel könnyítsenek:

Nem ők, nem ők! az érzéketlenek!
Hideg pillantást vetve kinaidra,
Miért vonúla köd szép napjaidra?
Mi bánt? mit vesztél? ők nem kérdenek.

El! A' Bús társat nálok nem talál!
El, én hozzám. Szív szívhez szólhat itten.
Jer, öntsd-ki bánatod' nekem meghitten.

'S ha hívedtől megfosztott a' halál,
Jajgasd nevét, nevével költs-fel engem,
'S enyhülni fogsz, ha kínod' vissza-zengem.

S z e m e r e.

A' T A N Í T V Á N Y.

Kékellő violák' illatozási közt
Szüle egy gyenge leány engemet ott, hol a'
Szirt forrása magasról
Tajtékozva szökell-alá;

'S lágy keblébe fogott, 's kisdede' homlokát
Elhintette tüzes csókjaival, 's Te, mond',
Serdülj, 's a' miket itt látsz,
Zengd majd lantom' idegjein.

Igy szóllván elhagya. Hirtelen egy galamb
Lebbent nyögve felém, 's elfedeze a' liget'
Ifjú lombjai közzé,
'S mézzel tömte-meg ajkamat.

Nőttem, 's mint az ér' szélein, ott hol az'
Aggott tölgyek alatt, görbe futást veszen,
A' mit szirtpatakoknak
Vad zajgásiban hallanom

Engedtek kegyesen szent Jelenéseim,
Már — már zengi dalom ; honnomat egykor és
Lelkes nagy fíjait : most
Még csak gyenge szerelmeket,

És a' lyányka' szemét, a' ki remegve fut
Lobbant lángom elől kertje' homályiba,
'S ott, a' csintalan, önkénytt
Hull keblembé, de fut megint.

Kazinczy.

A' SORSON NYERHETŐ
DIADALOM.

A' sorsal küzd, harczol egész éltében az ember,
'S megnyugvással győz rajta, ha tünni tanult.

Primóczi Szent-Miklós y Aloyz.

A' M E G - E M L É K E Z É S'
B O L D O G S Á G A .

Ha élted' ösvénnyekre
Csak virágot hint az Ég,
'S ha a' Boldog, kit magadnak
Választasz, csak érted ég;

Ha a' nap egymást felváltva
Szép örömid' neveli,
'S szíved' minden kívánság
A' szerencse öleli:

Akkor tiszta boldogságom'
Csak azzal tetézheted,
Ha tudom, hogy erántam is
Él még emlékezeted.

S z a t h m á r y .

N E L Z O R

és

A M Í D A.

(K e l e t i D r á m a.)

S z e m é l y e k.

Király.

Amída.

Harun.

Nelzor.

Kaled, a' Királynak biztosa.

Több néma Személyek. Szolgák.

(Kies völgy. Pálmák közül a' kelő Nap sugárzik által. Jobb oldalon egy hajlék, melly előtt virágos kert látszik, balra kis forrás esörgedez. Harun mely gondolatba merülve a' fák közt bolyong, Amida a' kertben andalog, és a' Napot üdvezli.)

A m í d a.

Felséges Nap! borulva üdvezlem szent lángodat, melly a' földre száll hirdetni az Ég' örök hatalmát, tellyes-malasztú áldását. Mi szép a' világ! éltető fény terjed a' mezőre, 's a' felébredt természet kies virányokon mosolyg feléje; a' pálmalevél köszöntve elterül, és tiszta zöldjén arany sugárok reszketnek. Ragyogj alá dicső! 's intézd lépteit a' jámbor útasnak, kit szerelme váró hívének karjaiba késztet. (Virágait szemléli.) Ékes virágok, ti vagytok első szorgalmam! csendes érzetem véletek rokonít, hozzatok vonúl az álmodó lélek. A' harmat' gyöngyei csillognak nyiló kelyheteken, hasonlók azon cseppekhez, mellyek szememből hullnak éje-

lembe, midőn a' kedves alakja feltün, 's a' távol' ködéből komolyan tekint reám. (A' forrás-hoz megy, és medenczébe vizet hoz.) Gyöngé bimbók, feseljetelek tellyes életre; a' forrás hűsítő nedve őrizzen a' déli melegtől. (Virágokat öntöztet, azután egy rózsabokor előtt megáll.) Szelíd rózsá! szépség, és szerelem eggyesül benned; bíbor ajkídból a' kedves lehellete ömlik, égő arczodon a' szerelem színe ragyog, 's a' nemes vadásznak képét bájold elém, midőn barna szeméből forró érzete kilángolt. Jer ékesítsd koszorúmat, és hervadj-el a' szép ifjú dagadó keblén! (Egy rózsát leszakaszt) Ah csalfa virág! vérzik kezem —

H a r u n (lassúdan közelit hozzá.)

Mit mivelsz Amída?

A m í d a.

Egy rózsát gondatlan szakaszték-le, 's megszurtt; minek a' tövis a' viruló reményszín alatt?

H a r u n.

A' természet' játéka, melly minden szépét, 's javát tövisék közé rejté, hogy csak az állandó szív, 's a' bátor küzdő szedje gyümölcsét

Éltünket is példázza, mellyben nincs öröm fájdalom nélkül.

A m í d a.

Komor igazság — de csak a' zárt kebelét érdekli; Atyám! van állapot, mellyben a' fájdalom is édes; Amída sirt, 's azon könnyek drágábbak minden örömnél, mellyek az ifjúság szűk ösvényén kelnek.

H a r u n.

Ezen tapasztalás beteg szívet vádol; te szabadon lebegsz virágaid körül, nem ismered az élet gondjait; mi olvaszthat könyekre?

A m í d a.

Azon égi szellet, melly szívemre szálla, és néma sérelmét örömmé varázsolá — Atyám! én — én — (megszorulva) Te komoran tekintsz reám? mit vétett leányod? nem tudod — —

H a r u n.

Szerencsétlen! félek hogy már sokat is tudok.

A m í d a.

Ha őt látnád, ki csendemet eldulta, megbékelnél velem, 's vidulva ölelnéd szép ellenségemet.

H a r u n.

Megtörtént mitől féltem! Amída! te szeretsz?

A m í d a.

Téged és őt' — Ah ki álhat ellen a' hatalmasnak, ha megrázza tündöklő szárnyait, és lángra ébreszti a' szunnyadó érzést.

H a r u n.

'S én most tudom meg?

A m í d a.

Kevés időt számlál szerelmem, de elég erős egy életen keresztül álmodni felőle, távollétében történt, különben biztosa lettél volna szerencsém kezdetének — tegnap estve, hogy a' városból haza jövel, olly gondolkodó valál, nem mertelek háborgatni; Rabnéd Zahíra egyedül tudja titkomat.

H a r u n.

Váratlan lep-meg ezen vallás; Amída! nem vádollar, de hirtelen szerelmed szomorít.

A m í d a.

Tekints szemébe, és választásomat méltánylani fogod. Téged véltelek a' pálmák homályiban

megifjodva, mint az Amra-virág, midőn a' tavasznak lágy lehellete megéri. Képed vonási az övé is, csak hogy ő ifjúsága tellyében kérkedik; Atyám! őt is tebenned szeretem.

H a r u n.

Mikor történt ezen változás? Amída nyisd meg szívedet.

A m í d a.

Midőn fontos dolgok végett, a' mint mondad, elhagyál bennünket, most harmadik reggel itt mulatozék; egyszerre zörrenést hallok, és bájos énekszó zeng ki a' a' pálmák hűséből: nézek, egy ifju vadász ötlík szemembe, ki lerakva fegyverét Anyám sirhalmán ült, a' busongó cziprus lombjai alatt. Ott édes álomba merülve olvadó hangokban szerelmet énekle; nedves szeme az Ég kékjén bolyonga, mintha egy kedves lény' ködalakját lesné a' magasban, és a' lengő szél játszott elhaló szavával. Szent félelem, 's öröm közt állék ott; a' megindult szív szorítá keblemet, nem ismertt érzetek ébredve borongtak, és egész valómat titkos hév önté-el. Nem akarva hozzá közelíték — — Mi történt azután nem tudom; eltűnt a' világ, ő lett mindenem, szerelmem a' Nap, mellyet imádok.

Igy történt Atyám ! ő hűséget ígért, én szívemet adám zálogul.

H a r u n.

Nevezd őt.

A m í d a.

Nelzor neve —

H a r u n (megijedve.)

Nelzor ! a' városból jön — a' Király mellett él ?

A m í d a.

Onnan jött mondá, hol a' Czedrus virít, hol a' szirtek pataki suttognak, és az Antilope gyors inain szögdell. A' pásztori élet csendét magasztalá, 's a' magánynak felhőtlen örömit. Hasonló sorsot oszt velem, mert hajlékunk látása honnyára emlékezteté, hol a' csendes boldogság virágzik.

H a r u n.

Hol élnek szülei ? mely nemzetség tagja ?

A m í d a.

Azt nem kérdezém ; szép a' vízililiom, mely ékes kelyhét játszi hullámok özönébe mártja,

óhajtva szívom égi illatját, ámbár gyökerét a'
mélyben nem látom.

H a r u n (félre.)

Ha ő volna — félve gondolom; nem — ezen
tájban neki vadászni nem szabad — ő nem lehet.

A m í d a (hizelkedve.)

Atyám! te mindenkor olly kegyes valál; most
hidegen fordulsz elszívemtől, 's szerencsém nyil-
tának nem tudsz örülni.

H a r u n.

Örülni nem tudok, mert szerelmed sötét al-
konyát látom. Amída! a' végezet lelki erődet ezen
érzéssel a' mértékre teszi, 's ha győzni fogsz, ál-
dása jutalmaz. Lépteket hallok, valaki jön.

A m í d a.

Idegen ember —

K a l e d (sietve jön.)

Hosszú életet Harun!

H a r u n.

Mi hoz e' magányba városlakosa?

K a l e d.

Királyom küld --

Harun.

Dicsőség szálljon reá; mit kíván hiv szolgájától?

Kaled.

Reád bizott drága birtokát még ma személyesen által veszi tőled; várd itt, — nem sokára meg fog jelenni.

Harun.

Olly hirtelen nem vártam —

Kaled.

Atyai érzése hallasztást nem szenved —

Harun.

Jer a' hajlékba, ott közöld szándékát, és nyugasztald fáradt tagjaidat. (Harun és Kaled a' hajlékba mennek.)

Amída. (egyedül.)

Mit jelent ezen titkos szövetség? Atyám olly komor — 's a' Király jön, az a' hatalmas Ur, kinek annyi kincse, annyi szolgálai vagynak; ki azon városban parancsol, mellynek büszke pompáját messziről csudáltam. 'S valjon mit akar? hasztalan aggódás — jelenléte nem érdek. Nelzor, Nelzor! téged sóhajtlak! hol maradsz

kedves vadász? Ne késs ifjú! a' szerelem rózsá-
kat hint nyugvó helyedre; kész már a' koszorú,
mellyet Amída font hűsége jeléül, és neked
nyújtja örökre magával, hogy boldog légy, 's
boldog lehessen.

N e l z o r (hirtelen jön.)

Amída! szökve jövök hozzád hallani hogy
szeretsz, 's ezen szép hiedelemmel ismét távozn-
ni. Gondolatim szünetlen nálad valának, taj-
tékzó lovam csak lelketlen testet hozza. A' te
látásod deríti életemet, melly a' sokaság közt
csak egy szív után vágy.

A m í d a.

Te sem távozálsz lelkemtől, képzetim nálad
híven mulattak. Szavadat hallám a' csermely
zugtában, képedet látám a' hajnal árjain lebeg-
ni, midőn fénysugára azon halmot aranyzá, hol
éltem' csillagát először tekintém.

N e l z o r.

Édes a' szerelem szózatja, és az esdeklő' bá-
tor reményei vigan repkednek szárnyaló hang-
jain. Ezen táj költé-fel szunnyadó szívemet,
hol minden tárgy újra kifejlik a' képző erőnek,
midőn a' multnak ködéből a' szép emlékezet

kivál, 's éltem' zsenge korát felém lebegteti. Amída! mit a' sejtés rejtékeny szövevénye belsőbbbe iktatott, mit zajos éjjelim' álmai kerestek; benned vegyül; te szeretsz — üdvességet szül ez a' szép gondolat, 's az Ég malasztja száll lelkem szent bízodalmára.

A m í d a.

Nem titkolom mit érzetím lángjai ölelnek; mit feléd repkedő lelkem nyilván vall, nem titkolom forró szerelmemet; tied vagyok, 's szeretve követlek hová sorsod vezet. Csak egy hiánya szerencsémnek —

N e l z o r.

És az? — szolj Amída! mit a' lehetőség enged méltán várhatod hívedtől.

A m í d a.

Elválás Atyámtól — ki sötét jövőre mutat, 's szerelmünk gyors tenyészetét busongva rettegi.

N e l z o r.

Ő velünk jön — gyöngéd kezek fogják ápolni, kincsekkel tetézve bőség, 's tisztelet vár reá lakomban, 's fiúi hála ringassa ősz fejét.

A m í d a.

Te kincseket említsz! én szegény vagyok, szívem, 's virágaim minden értékem.

N e l z o r.

'S mi a' port égilánggra lobbantja, szerelmed édeni jutalma; fellyebb nem szédelg a' szerény kívánat.

H a r u n (belől kiált.)

Amída!

A m í d a.

Atyám szava, engemet kiált — egy idegen jövevény van nála, annak szolgálnom kell.

N e l z o r.

Idegen?

A m í d a.

A' Király követje, kitől eljövételét izente.

N e l z o r.

A' Király jövetelét.

A m í d a.

Ugy hirlelé — de halgasd magad; jér velem, 's köszöntsé együtt Atyámat, hogy ő is tanuljon ismerni, 's szeretni.

Nelzor. (meg szorulva.)

Nem — most nem — sietnem kell ezen tájból —

Amída.

Te habzol? szememet kerülöd? mi lelt kedvesem? hová indulsz?

Nelzor.

A' Király elé megyek — akarom látni őt —

Amída.

Nelzor! a' Királyhoz —

Nelzor.

Ne kérdezz Amída — nem sokára látlak, 's mint a' hold kibukkan sötét felhők közül, úgy vál-ki a' valóság a' titok homályiból, 's hív szerelmünk bérét nyújtja áldó karja, midőn rózsalánczát a' boldogok körül övedzi.

Amída.

Félek azon titoktól, melly fekete árnyékot vet a' nyílt szivnek tiszta tükrére, és komor rémzetekkel a' kétkedő elmét zavarja — Ah Nelzor! Egem borúl, felleg táboroz reményeim körül.

Nelzor.

Légy nyugott! bízzál szívemben; olly erő él bennem, melly az élet' külső mivoltán győz, vagy váltig le-süllyed. Menj kedves Atyádhoz — ápd a' jövevényt, úgy kívánja a' házi barátság.

Amída.

Ne késs Nelzor! gondold hogy szenvedek. (be a' hajlékba.)

Nelzor (egyedül.)

Mit akar a' Király? melly környülmény vezetí őt ezen magányba, mellyet nékem olly keményen tiltott? mit jelentett szokatlan viselete ezen napokban, mit biztosinak rejtékeny tekinteti? Ha ő Amídát — — Hah! emésztő láng félre — Nem — itt más titok lappang; bár mi legyen, fel kell fedeznem. Amída bírása ezen-túl fő czélom, 's ahoz igaz vallásom segítsen. Első vétkeket Atyám megfogja bocsájtani, hogy tilalma ellen egy kincsbe akadtam, melly az ifjut elbájolá, 's szívét édes körébe rekeszté. Hah! milly öröm, minő üdvesség! ha Amída égő arczal az esdeklő vadászt Király fiának ismeri, ha szép szemei fényén megütközve édes elvesztéssel rajta mulatnak; midőn keskeny haj-

lékát tündöklő paloták váltják-fel, hol félig álmodva, félig ébredten a' szeretetnek nyílt karjába dől, 's ömledezve nem ismert kényekbe szenderül. És én gyémánt koszorút füzvén homlokára a' szép hölgyet forró melyemhez szorítom, és zsibongó gerjedelmeim örülve, egy élet' szépét, javát, egy perczbe kiélem. Mosolyogj remény! ne hadj-el szerencse! Amída 's egy Trónus! ez a' földi boldogság határa. (el.)

(Harun, Kaled, és Amída kijönnek.)

K a l e d.

Légy boldog tisztos Harun, és te felséges Amída! légy kegyes buzgó szolgádhoz, vess sugárt reá nagyságod fényéből. Most a' Király elé megyek, reménylem hogy az úton lelem; vele ujonnan tisztellek. (el.)

A m í d a.

Bocsáss meg Atyám, de mit ez az ember szóllott félig sem értém. Nagyság és uraság engem nem illet; ne neheztelj azért, hogy szavait méltókép' viszonzni nem tudtam.

H a r u n.

Elvonultságod következése, mellynek ezen-
túl vége szakad, és ifju szereloned álmoképei
valóra érni készülnek.

A m í d a.

Nelzor itt vala —

H a r u n.

Hol találom őt?

A m í d a.

Ismét elhagyott, és a' Király elé ment, nyil-
ván látni akarja; én nem — sőt elrejtezem.

H a r u n.

És miért? a' tiszta szív nem retteg az em-
berek szemétől.

A m í d a.

De nem is keresi. — Atyám! az a' királyi
Hirmondó kétes gyanút vetett belém, melly
nem akarva ingatja elmémet; hol maradni, hol
futni óhajtok.

H a r u n.

Amída! változások közt forog az élet; té-
ged is jó lélek sorsod megragad, és új pályá-

ra késztet, mely bár tetőkön megy, de nincs tövis nélkül. Eddig magadnak éltél, szabadon a' pillantatnak, 's ön érzetid' sugallásit követéd; most az idő int, a' világba kell lépned, és ifjúságod ártatlan játéki hátra maradnak.

A m í d a.

Oh ne ejtsd ki ezt a' rettenetes szót, mely létem' nyugalma't örök éjbe sülleszti! Engedd a' szívnek boldog reményeit, mely felhőtlen virult, és a' jövődönk csendes oltárt emelt. E' magányon túl nem szállonga elmém, 's legmagasb vágyaim csak Nelzort ölelték. Birja más a' világ temérdek kényeit, pálmáink hűségben, Nelzor hív karjain elégedve nézem büszke tündökletét, 's elvonult éltemet a' szerelem ölen hálaönyel áldom.

H a r u n.

Sokat ád a' szerelem, mely élesztő harmatként vidítja a' csüggedő lelket; de létünk azé egészen nem lehet. Szent tartozások lekötve tartnak, éltünk' egy részét elfoglalják, és szünetlen áldozatokat kérnek, ha bár a' szív sérelmétől zokog.

A m í d a.

Hideg tanítás — csak a' világ gyermekét illeti, ki terheltt tevéken a' pusztákat járja, 's veszélyekkel küzdve birtokért dulja földét, 's magát. E' csendes hely táplálja lakóit, 's a' szerelem Őrangyala mosolygva hinti malasztját. Bár jönne az a' jámbor Dervizs, ki többször beszóll hozzánk, és kedves leányának nevez, ő bizonyára pártomat fogná.

H a r u n.

Ő is eljön, 's hidd-el lemondani tanít. Örök végzés szerint szövődnek sorsaink, 's körüléd már korán rejtelmes hálót font, melyet gyöngre kezed el nem szakaszthat. Figyelmezz Amída! én egy Regét mondok: ítélj azután magad, mit cselekednél azon állapotban mint jó gyermek, kinek engedelmeskedni legelső törvénye?

A m í d a.

Beszéld el Atyám! örömmel hallgatom.

H a r u n.

Volt egy Király, kinek két Asszonytól két fia született, Timur és Tangur. Timur az idősb szelid, jó természetű; Tangur nagyravágyó, vad, és csalárd ember vala. Az öreg Király

meghalván, Timur reá hagyott Tronusára lépe, és Testvérjét jótéteményekkel halmozá; de az irigylvén Battyának uraságát Annyával együtt némelly Vezéreket titkon megvesztegetvén pártütést kezdé, és élte ellen törekedett. Timur mind ezekről a' végső csapás előtt hirt kapván ál-ruhában egyedül hitvesétől késérve elillana, és egy hív szolgához, ki nem messze a' várostól csendesen éle, vevé utját; ott hitvese neki egy Leányt szüle, és megholt. Timur erős szívvel türte bal sorsát, és hogy Öcsének gyilkosit kerülje szomszéd tartományba indulván kisdéd Leányát a' szolgának hagyá nevelésül, és annak három esztendőös fiát zálogul elvitte, hogy a' népet az által könnyebben részére fordítsa.

A m í d a.

Szegény kisdéd! olly korán árvaságra jutott

H a r u n.

Tangur erőszakos kormányát a' nép nem türhetvén váltságért kiálta, melyre Timur külső segéddel országába megjelent, és egy véres harczban meggyőzte Öcsét, kit ön czinkosi megöltek, és népe örömeire vissza üle királyi

székébe; de hogy népét a' jövőendő Tronusörökös eránt megnyugtassa, és a' törvénynek, melly az országlásból Asszonyt ki zárt, eleget tegyen, az idegen gyermeket fiának vallá. Az alatt Zelma (ugy hívjuk a' Leányt) felnőtt vélt Attya mellett. Az idő jön, mellyben a' fiatal szív mozdúl, és Zelma egy ismeretlen ifjuba szeret.

A m í d a.

Így érzete kipótlá veszteségét.

H a r u n.

Timur, ki Leányát többször látta, 's felette kedvelte, titkon azon szomszéd hatalmasnak fiával, kitől egykor segédet vőn, eljegyzé, hogy ezáltal a' két tartományt egybe kapcsolja.

A m í d a.

Rettegek érte —

H a r u n.

Eljön Timur — nyilván Zelmát Leányának vallja — szíve örül; de Zelma sír, mert szeret.

A m í d a.

Ah mint sajnálom szegényt —

H a r u n.

Gondold magadat Zelma' sorsában! ha Atyád
tőled is hasonló áldozatot kérne, ha tetteted ál-
tal őt boldogíthatnád — Amída —

A m í d a.

Nelzort szeretve lemondanék minden bol-
dagságról, 's Atyámat követném.

H a r u n (nagy érzeménnyel.)

Aldott lélek! miként jutalmazol! Jer melyem-
hez! Ah én is vesztek.

A m í d a.

Köny ragyog szemedben — Atyám.

H a r u n.

Öröm és fájdalom vegyül ezen cseppben,
melly agg keblem hullámira gördül, és meg-
nyugtat, a' midőn szép tiszteltől elszakaszt.
(Zajgás hallatik.) Hallod a' lovak nyerítését, a'
Király jön — Amída légy erős.

A m í d a.

Melly kínos állapot — Atyám légy értelmes!

H a r u n.

Jönnék már!

(Király Nelzort vezeti, kinek bizonytalan léptei belső harcra mutatnak — Haled, 's a' többi késérők a' Királyt körül állják.)

A m í d a (Nelzor karjába szalad.)

Nelzor! Nelzor!

H a r u n.

Zelim! Fiam! Tehát nem volt pusztá gyanú?
te vagy szerencsétlen vadász?

A m í d a (Nelzorhoz, ki tőle elfordúl.)

Te elfordulsz? halgatsz? Ah ezek a' hideg emberek elragadnak tőled — Tekints-fel! Amída szóll hozzád.

N e l z o r (mély fájdalommal.)

Igy leesni a' porba — mindent egy pillantat elemészt.

Király.

Váljatok-el — Nelzor! tudod ki vagy —

Amída.

Milly szózat — Te vagy jámbor Dervizs —
ezen pompás ruha sem tesz ismeretlenné —
szólj! mi történik itt — mi érte Nelzort? én
szerettem őt —

Harun.

Uram! míg nálad valék szövődött ezen frigy;
bocsásd meg a' szívnek első hevültét, melyet
ifjúságok szült.

Nelzor (a' Király lábánál.)

Én vagyok bűnös — a' kíváncsiság elfelejteté
velem parancsodat, és e' magányba jövék. Itt
láttam Amídát — és szerettem. Pásztornénak
tartván, magamhoz reménylém egykor felemel-
ni: nem véltem, hogy ön életem kölcsönös fény,
hiú álom vala.

Király (kegyesen.)

Kelj-fel — megbocsájtok.

H a r u n (Amidához.)

Amída itt áll Atyád! én mind eddig csak nevét viseltem. A' Rege mellyet beszéltem a' Te sorsod — Te vagy Zelma — én a' hiv szolga, a' ki téged nevelt.

A m í d a (a' Király karjába dől.)

Nelzor! —

K i r á l y.

Kedves Leányom — melly régen vágytam ezen órára, hogy nyilván felemelhesselek; élttem egyik fő kívánsága ez által tellyesül. Győzd meg szerelmedet! neked a' sors elégtételt nyújt a' jótétel szent élményében. Mutasd magadat méltónak azon fénytetőre, mellyre a' végezet emelt.

A m í d a.

Szomorú ragyogvány — bús fénnye eloltja belső világomat.

N e l z o r.

Amída! gazdag valék, hogy szívedet kértem; a' szegénynek már csak könnyei vagynak, és

haldokló reményi; végső óhajtása az, hogy nyugott, hogy szerencsés lehess. Menj hát jó lélek merre a' kötelesség vezet, merre az erkölcs szent ösvénnye ragyog.

A m í d a.

Nelzor! némulj meg szív! áldozz — és repedj-meg. (kifakadó érzéssel.) Te, kit szerettelek érzetem első tüzével; tőled a' sors elszakaszthat ugyan, de soha el nem választ. Rövid volt a' boldogság, de vigasztaló emléke a' sírig elkésér. Légy boldog! (szava megakad.)

H a r u n.

Szülőtök sírhalmán ébredt-fel érzétek, itt a' színváltozottak előtt fogadjatok nem felejtést, hanem örök elnémulást —

K i r á l y.

Nelzor! te bal esetekben jó fiam valál — ezentúl is az maradsz. Amída veszteségét kipótolni tartozom, mit kívánsz Királyodtól — második Atyádtól? — válassz országom szüzei közül, kegyelmemre számlálhatsz.

N e l z o r.

Engedj e' magányban egyedül a' multnak élnem; — a' világ csak szerencsést kedveltet. Más érzést oh Király tőlem ne kívánj! a' szív csak egyszer szeret, valamint csak egyszer szakad-meg. Amída elhagy — az élet utánna elszürkül.

A m í d a.

Atyám! Atyám! taníts türelemre, vagy engeddel ezt a' kínos áldozatot!

H a r u n.

Amída! virágok közt nevelkedél, magad egy virág, 's rejtékeny értelmöket fejtegetni örvendél; hallgasd mit sugallanak utólszor e' magány' lakosi: légy jótévő mint a' Pálma, kedves mint a' Rózsa, tiszta mint a' Liliom, és itt egy virág a' szelíd Viola, melly alacsonyan virít, 's szerény kelyhét komor árnyék fedi; légy ehez hasonló, melly szeret, halgat, 's magát feláldozva hervad-el.

A m í d a (szomorúan ismételi az utolsó szavakat.)

Feláldozva hervad-el (Nelzort virágiboz vezeti.) Ezeket ápold! 's ha megnyílt kelyhök

édes illatokat lehellnek feléd; gondold, hogy akkor Amída hív szerelme leng körül. —

Király.

Fel most Barátim! vissza a' városba — fényes ünnep hirdesse ezen öröm napot. (int, és a' szolgák egy hintószéket hoznak elő, melyre Amidát felemelik.)

Amída.

Atyám! Nelzor — (félíg alélva elvitetik. Király, Kaled, és a' többiek Amidát követik.)

Nelzor.

Oh! 's nekem mi marad e' sötét világban?

Harun (kiterjesztett karokkal feléje megy.)

Atyád! (Nelzor Attyának karjába dől, a' Harpit lefordúl.)

Kisfaludy Károly.

A' T A V A S Z B A N.

Lágy hímzetekben olvad a' mező:
'S miként hevül a' szívnek tiszta mélye!
'S hogy ömledő idvezletét ki-élje
Hangokban ébred minden érező.

Hol vagy Leányka? édes Rejtező
Jer! légy dalomnak részvevő segélye,
Hogy váltva szép szavad szavam' cserélje;
Szelíd az Ég 's lantomra kedvező.

Jer, zengjük itt a' reggel' árjain,
Mi ékes e' föld nekünk, boldogoknak
Az öszve-érzés' rózsalánczain:

Oh zengjük ünnepét a' nagy titoknak
Melly fényborongva száll szív'- 's lelkemen—
Terülne bár így végig éltemen!

Vándorfy.

A' P I L L A N G Ó H O Z.

Tarka Pillangó, ki igen szerencsés
Vagy te, nem lévén lenyügözve hímes
Szárnyaid, mindég szabadon, 's öröm közt
Folytatod élted'.

A' szelíd langyú tavasz' aetherében
Illatot hintő gyönyörű virágok'
Kelyhiből nectárt iszol; a' vagy Ámor'
Kényeit ízled.

Flóra sok színű koszorúja melly dísz
Nyer, midőn rászállsz; 's mi vigan mősolygnak
A' Kegy-Istennék, ha magát szemökbe
Tünteti képed.

Ah, de mint egy szép tüneményes álom
Nyil-sebességgel rövid édes élted
Elrepül, 's a' bús feledék' tavának
Száll fenekére.

Így temet mindent örökös homályba
 A' halandóság, 's csak az érdem által
 Nyert dicsőségnek diadalmi fénye
 Győzi-meg éjét.

Primóczi Szent-Miklós y Aloyz.

LEÁNY SZEMÉREM.

A' rózsaszínű szűz szemérem, melly, magát
 Megvonva gyengéd érzeményibe
 Titkon virágzik, szép Leány!
 Legédesebb, legbájosabb kegyed:
 Hajolva és remegve hódol nékie
 A' férjfiúi büszkeség 's erő;
 Azonban az természetes legyen:
 A' távozót nem tartya meg
 A' furcsa mesterség soha.

Kisfaludy Sándor.

A' H A V A S V I O L Á J A.

(August. 1820.)

Hogy' nyillasz te itt e' rengetegben
Egyedül, oh kiesb tájnak violája?
Jer, ne hervadozz e' vad hidegben,
Nem itt vagyon a' te szép kelyhed házája.

Nyájasb ég mosolyg ott, hol én lakom
'S reggel este gyenge szél lengedez,
A' hajnalnak nyílik kis ablakom,
Melly alatt pázsint közt egy patak csergedez.

Oda teszek én ki majd tégedet
'S első gondom te léssz, mihelyt felébredek,
Csermelyemmel öntöm gyökeredet,
'S mellőle a' burjánt tépik gyengéd kezek.

'S ha hív kebelre vágysz, azt felleled,
De, én leszakasztani sajnálnálak.
Szendergnéd kényedre ki téli éjjeled',
'S új tavasszal újra ápolnálak.

„Vágyódtam én egykor szelíd helyen
 Balzsamzó szellőnek nyitni kelyhemet,
 Hogy egy gyengéd-lelkű meleg mejjen
 Ringattatva várjam enyésztemet.

„S kikeletet hívén mindenfelé
 Bízva jövék ide hozómnak karjain,
 'S a' havasról szélvész rontott-elé, —
 Éltem majd csak tengett gornypadó szárain.

„Mennék veled — de nézzd gyökeremet
 Mint szebbet remélve mennyire ágazott!
 Ha szánsz, vedd szívedbe esetemet,
 'S ah, menj! reám az Ég nehéz sorsot hozott.“

Ezt mondta a' virág, — és reszketett.
 Szemérem 's fájdalom közt hajtá-le fejét:
 Egy harmat csepp gyöngyé kerekedett
 Rajta, és könny gyanánt futotta-el keblét.

Döbrentei Gábor.

A Z É L E T' K O R A I.

Gyöngén ringatva jó Anyánk' ölében
Vigan kezdjük létünk' szép hajnalát,
A' játszi gyermekség' bájos körében
Csokoljuk a' jelenlét' angyalát;
A' kétes távolnak sötét ürében
Hiú fényt ködbe vont szemünk nem lát,
'S könnyű habok között lebegve létünk
Minden báj-képnek oltárt díszesítünk.

Minden kelő Nap' üdvezlő sugára
Akkor vidám öröme integet,
'S ártatlan lépteink' minden nyomára
Édes megnyugvás rózsát hinteget;
A' játékhely fő vágyaink' határa
Csalárdúl egy remény se hiteget;
Mély sírok' halmain mosolygva állunk,
'S legkisebb tárgyban nyílt Eget találunk.

A' bimbó fejledez, 's reményvirága
 Egy új élet' meleg karjába dűl,
 A' zsenge-kornak tiszta boldogsága
 Szép álmok' özönébe szenderül,
 Szorult melyünknek ébredő világa
 Fennlángol, 's új világokat kerül;
 A' hős hajdankor telt szivünk felé leng,
 'S a' nagy' - 's dicsőre lelkesülten éleng.

Szük már az ősi ház, tovább repülni
 Vágyton vágy a' fellengő ifju 'tűz,
 Kiesb virány látszik felénk derülni
 Hol majd egy szép Tündér jobbjára fűz,
 Kivel dühös vihar közzé merülni
 Feszül keblünk, a' gerjedő, a' szűz;
 Mienk a' föld, mienk egész teremtmény,
 'S tettekre szólít egy hízeltető fény.

Kinn a' zavarban küzdő szenvedélyek
 Gyujtyák szivünk' magas czélokra már,
 Bizonytalan tárgyért hevűl a' lélek,
 A' forró képzelet csapongva jár,
 'S míg szunnyadoznak a' nemesb tökélyek,
 'S a' langerő tisztább formára vár,
 A' föld határin túl szállong az elme,
 'S ábránd - világba kél öröm' - 's gyötrelme.

'S bibor felhőkön, mint a' szép Auróra,
 Jön egy Istenné, 's kéjmalasztjait.
 Lehellve a' szorult ábrándózóra
 Intézi a' vad tűznek árjait,
 Nem földi kényeket nyújt minden óra,
 'S egy báj-alakra fűzi álmait;
 És Pháruszként a' vándor' éjelében
 Szelíden fénylik hullámozó melyében.

Ott áll az ifju! 's tiszta hódolatja
 Szerelmet vall, 's érzésre olvadoz,
 A' viszonláng őt Istenné avatja,
 Midőn a' Hív' karjába ringadoz;
 Egy pontra gyűlt az élet foglalatja,
 Az ösztönzaj csak élvre lobbadoz;
 Míg öszvefort lényök Hymen' szavára,
 Egész Édengyönyört egy percbe zára.

* *

Kedves lánczokra kötve a' siriglan
 Korunk repül, 's a' szív magába tér,
 Az ifjuság' szeszélyes álma illan,
 'S a' gondpályán lassúdan hűl a' vér;
 Férfjult erőnk valót ölel busitlan,
 'S a' hulladó virág gyümölcsöt ér.
 Szent tartozások tenni kényszerítnek,
 'S a' férjnek szűk, de szebb határt kerítnek

Midőn Hazáját rabbilincs fenyíti
 Bőszült érzéssel harcmezőre száll;
 A' szép szabadság hőslánggal hevíti
 Körül dörögje bár ezer halál.
 Nem csügged, 's honvéd tisztét tellyesíti
 Míg győz, vagy testhantok közt sirt talál;
 A' jobb utókortúl remélve bérét,
 A' nyert borostyánon kiontja vérét.

Mint a' szirt megvíván a' vész' dühével
 Elzuzza Ócean' dagályait;
 A' férfi érczpajzsként erős melyével
 Enyelgi a' sors csapdozásait;
 Épít, munkál, gyűjt, koczkáz életével,
 'S a' közjóért áldozza napjait;
 Szép Hölgyén, magzatin, 's baráti szíven,
 Függ boldogsága, 's léticzélja híven.

Most a' lángész' teremő ihletése
 Ösvényt lobbant sötét homályokon;
 Min eddig jós lelkünk csak sejtve kése,
 Fénnyé villant a' büszke homlokon;
 Mindenható elménk' istenkedése
 Ég'- 's földbe hat, mint az kívül rokon,
 'S buvár nyilai a' lét' titkába vágnak,
 Vezér - szövétnekül az ész'- 's világnak.

E' pályán lep-meg éltünk' alkonyatja,
 Halántékunk télszinbe öltözik;
 A' gyors idő tűzünket oltogatja,
 Világunk bús homályba költözik;
 Kiélt keblünk a' mult' hamvát mutatja,
 Komoly szemünk csak sirba ütközik,
 'S mit egykor a' szív olly imádva kére,
 Most disztelen hull a' való' jegére.

Kivál az elme bolygó képzetéből,
 'S a' fáradtnak magány nyujt gyámkezet,
 Melly a' világnak zajló tengeréből
 A' béke csendes partjához vezet,
 'S szelíd malasztal a' távol' ködéből
 Sugárzik-ált a' szép emlékezet:
 'S mint hold csillámai a' folyón remegnek,
 Lelkén úgy reszket a' borult öregnek.

Csendes hajléka árnyékos körében
 Elandalog, mint élte reggelén;
 Szebb lét' reménye hitté vál szívében,
 Győz a' mulandóság' vad éjelén,
 És megnyugodva sorsa végzetében
 Elalszik békén a' szerel'm ölen;
 Kidől, — 's más vándor lép üres nyomára,
 'S az' esti szellő játszva leng porára.

Kisfaludy Károly

ORVOSOMHOZ.

Oh ne nézzed erem vér e',
Ne kérd testem ételt kér e',
Aluszom e' csendesen?
'S kedves e' még a' jó ital?
Tudományod vigyázz megcsal,
'S majd nem ítélsz helyesen

Tudok én egy életmérőt,
Mind ezeknél többet érőt
Hufeland és Brownén túl;
Azt magamról jelenthetem,
Hogy csak ebből ismerhetem,
Jól vagyok e' vagy rosszúl.

Míg a' virtus 's emberiség
Nemes tüze szívemben ég,
'S érttek mindent elhagyok;
Míg szívem kész szent Hazámért
Feláldozni minden csepp vért
Addig frissen 's jól vagyok.

De ha ember társom' javát,
 'S a' nyomorúlt' kérő szavát
 Süket fülem nem hallja;
 Ha más jajját csak hidegen
 Nézem, úgy mint egy idegen,
 Ekkor kezd a' nyavalya.

'S ha végtére a' Virtusnak
 Szent lánczai már nem huznak,
 Nyavalyám nagy erőt vett;
 Említsd ekkor kedves Hazám',
 'S hogy ha még sem mosolyog'szám,
 Tudd, a' halál közelget!

Próbáld még ezt: kedveseim'
 Nevezd rendre gyermekeim'
 Aldott feleségemmel,
 'S ezen ismert édes hangra
 Ha nem ébred orczám lángra
 Halva vagyok, temess-el.

Gróf Teleki Ferencz.

A Z I D E Á L.

Gyakorta jött felém
Szent fáim' alkonyában,
Lebegve szárnyain,
Egy kedves Ideál;
Lelkem derült, miként
A' Chariszok' honában
Az első nyári nap
Eősz' sugárinál.

Csapongva szórta szétt
Phantásiám' hatalma
Ifju korom' kecses,
De földi képeit;
'S mint égi kert virult
Halottaim' sírhalma,
'S Hellásznak érezém
Szelíd tündéreit.

Mi hely, mi érzemény,
 Melly álmok bájolának,
 Sötéten, mint Hüpnus,
 Tisztán, mint Grátzia!
 Érzém, de nem tudám
 Nevét szívem' honának:
 Egy más Páphosz volt az,
 'S egy más Arkadia.

Nem mint te, Hermáon,
 'S mint Hébe aranyhajával,
 Nem mint boldog lakód,
 Léthei szent virány;
 Borítva láttam ott
 Az Ifjút gloriával,
 'S Plátói lélekként
 Fellengett a' leány.

Melly szív, melly ömledés,
 Melly lángoló remények,
 'S forró találkozás
 Örök sors' karjain!
 És jöttek a' napok,
 Mint égi tűnemények
 'S virító rózsaként
 Sülphidák' nyomain.

Mosolygasz oh barát,
 Hogy érett éveimben
 Gyúladva festem én
 Az eltűnt gyermeket?
 Ah most is újulást
 Találok képzetimben;
 'S könnyebb szárnyain bolyong
 Elmém a' föld felett.

'S mit téssz, ha így adá
 Lantunknak istennéje,
 Szemlélni tündérfényt
 A' természet körül,
 És terjedő karral
 Szállonganunk feléje,
 'S sötétben lenni majd
 Ha bája szét röpül?

Mikor, mikor lesz, hogy
 Nem fog távozni tőlem
 A' hullámok között
 Mosolygó bölcsesség?
 'S ez elszendergető
 Daemon kiszáll belőlem,
 'S elő lepletlen áll
 A' tiszta emberiség?

Nem fényben, mint Olümp,
 És még is nem sötéten,
 Ha foglak, hív anyánk,
 Meglátni, hű fiad?
 Nem függve már tovább
 Örökre csalfa képen,
 'S nem sírván 's örülvén
 Muló álmok miatt?

Ah, lelkem e' testtel
 Szelíd harmóniába'
 Pályámon lengjen ált
 Vígan, mint égi pár;
 'S egyszerre döljenek
 Szent kényeim' karjába,
 Mint egy Anakreon,
 Kit rózsás kelyhe vár!

Kölcsey.

EGY MAGAHITT SZÉPHEZ.

Kérdelek okát, mért nem tud néked tetszeni senki?
 Mert egy bálvány tart kötve. — Ki az? —
 Te magad.

Primóczi Szent-Miklós Aloyz.

V Á G Y A M.

Hol vagy fenrepeső szép pillangója velőmnek?

Melly még egy P e g a z u s szárnyait is nevetéd.

Oh hol vagy kecscesz tellyes szilaj indulatimnak

Hasztalan izzadozó mennyei T a n t a l u s a?

Nem de világok - Idők - nyulnak heverészve
tömötten

A' czél közt, 's köztted? vak Here - V á g y a -
k o d á s

Gyermeki bábok után kacsalódó képezet! egykor

Csillagokat sietél egybeölelni: mi lett?

Dölfös k e d v e s n e k csak az egy mosolyogva ki-
ejtett

N e m szava feltátott sírodig elkanyarít.

K a t o n a.

V Í G A S Z T A L Ó M.

Boldog voltam éltem' vir-korába',
Veszteség nem érte szívemet,
De a' sors eldúlta csendemet:
Gyászbolt zárja jó atyám' magába.

A' Halál elhívta őt honába,
Kin építém szép reményemet.
• Bár az ég megszánna engemet,
'S eljuttatna e' boldog' karjába!

De talán van enyhülés sebemre?
Nyíltni látszik éltem hajnala.
Nem borúl több felleg szép egemre.

Él férjem, szívemnek angyala.
Könnyemet ha hív keblébe ejtem,
Veszteségemet könnyen felejttem.

Képlaky Vilma.

A'

KENYÉRMEZEI DIADAL.

EL S Ö É N E K.

Meddig nem emelkedel szomorogva folyó szózat a' sokhegyű Erdély völgyeiben? E' hír mezején is elnémulva maradsz é? Hamvaik porlanak itt széllyel Öseink ellenségeinek. Tétovázó lángok suhognak-fel néha belőlek, 's rémítve világít kerengések az éjben.

Szorogva folyó szózat! ki kell zengeni hallgató érzéseidnek. Méltó Kinízi és Bátori, karokat emelő éneke. Komolyan vonódik-el a' két diadalmas vékony árnyéka az ősznek szállongozó ködein, 's hadi pillantások diadal-inneplést vár.

Hazám gyermekei! kél a' háborús Atyák dicőségének hangzatja. Látom a' kevergő seregeket. Hallom a' versenygő kard zörrenését. A' húr reszket zengeni.

* * *

Magzatjai Napkeletnek, mit villog fegyveretek, a' Magyar' hazája felé? Nézzétek a' zúgó felhőt, fejetek felett emelkedni. Perlekedve omlik a' sok időt eltolyongni látott cserekre, 's a' völgybe zudítják a' legerősbbeket is menykövei.

Bánkodik az el nem rejtezett sas, látván magas ágáról, alatt elterült fijait. Pusztító tekintetű Ali, vidd vissza Napkelet' magzatjait. Sírnak majd vissza nem térő Atyjaikért, gyermekeik.

De, te kevélyen terítéd-bé velek az Erdély széleihez csavargó utakat. Hahotával markolod a' kardot, 's bizakodva méri szemed a' körülötted forgó hatvanezeret. Mi lesz a' tieitek száma ehhez, lakosai a' magyar földnek, veti, lelked döllyfében.

„Napkelet dagálya! nem halaványulsz é a' Vaskapu ormain. A' villámzó-karú Hunyaditól földre hányt vitézeitek harapták ott a' port, szégyenek mérge miatt. Felemelik porló árnyékká vált képeiket, intenek a' lefoszlott csontok közül. 'S hallod é a' keselyüket vijjogni? Sír szelein reppentek most félre, hadad robogása elől, de, várnak.

Nincs nekem fülem a' sír madarait hallani. Leverem a' fenyegetőt, ha maga az éjfélnék magzatja is. Így zúg Ali 's hangzik seregén végig ordítása.

Hallod? hatalmas lakója a' kőszikláról a' Duna hullámit tekintő várnak. Zajok fergeteges csattogása földeiden, mint a' tenger partjain, mikor haragra zudult hullámai az öblökben álló kőszirtet csapdosni indulnak.

Ereje érzésével tekint a' Király, Rákos' kiszélesült mezejére. Jó, kardot emeltető hangja, a' nagyszívü Bátorihoz, 's a' rettentő vágásu Kinízséhez. Hegyekről lesodródó szél az a' hang, melyre a' nyugovó felhők zavarogni rohannak.

Gyaluvárában, mely alatt a' gyürüdző Szamos, haragos-zöld erdők havassai közül a' völgybe kisiet, volt Batori, csatájának nemeseivel, kik hozzá vitézi-játékokra gyűltenek. Bélépik a' Király követe, általadja neki a' véres kardot 's had tekintetével pillantanak egymásra a' vitézek. Örök zürzavar háborúskodik é hát felettünk, szóll komoly szemöldökkel, a' sokhegyű Erdély Höse. Miért nem nézhet csendesen a' mező gyermeke, nyári munkájira, a' szunnyadni menő természetnapjaiban? Menjen két Vitéz, a' dulongó Alinak megmondani, tegye-le földünkre, ragadományait, vagy ne legyen alacsony, oltalmatlan vidéket pusztítani.

Bocsáss engem, felkiált Csónakosi, az ifjú tűzlélek, megmondani nemes izenetedet a' vadtekinetü Alinak. A' hánykodva-omló Sztrigy partja szült engem, ott vagynak, kikhez a' természet édes köteleivel vonattatom. Ha rajtok zúg már a' vadsereg, megzörrentem a' fegy-

vert 's kiragadom a' mindég tisztelendő Szüléket, zivatarjokból.

Végig mérte Bátori, az ifjú tűzlelket. Fiam, monda, dicséretes a' te karod a' kevergő vívás-ban, de a' Béke ajánlónak csendesség kell. Menjen az ősz Kerecsényi, tiszteletet gerjesztő tekintetével 's válassza maga mellé, háborúban korosodott barátainak egyikét.

Bánat homálya borúlt az ifjúnak tavaszi arczára. Beléholt az öröm 's a' mindég tisztelendő Szülék láthatásának reménye elalutt szemeiben. Kipillantott a' vár ablakán és sirt, de könny nélkül, magában.

Látta a' haza érzékenyülőt Kerecsényi. Nagy lelkű Vajda! szólla, örömmel véghez viszem a' követséget, kiválasztom csatájim osztozóját, Kosztolányit, de add a' két öreg mellé e' heves gyermekeket is. Szeretem nemes büszkeségét, szeretem mivel rokonaihoz vágyik. Édes a' vérek tekintete, csak azok, és barátjai között leli magát otthon a' szív.

Felszóllaltak a' többi Vitézek is a' tüzeskarú ifjú mellett.

Legyen hát, felel Bátori, ő is társatok. Nem örömet szegem-meg kérését, csak atyaikép kívánok reá vigyázni 's nem szeretném ha vissza

nem hoznátok. Ő tartotta-meg a' Csehek fő várában életemet, de ő forralta megtámodóim haragját, dühössé.

Eget verdeső lélekkel vette magára Csónakosi a' pánczélta; megzörrent léptében fegyvere. Fekete szemeiből hadat villogott-ki a' megtámadt hazának védelme. Félre vonta, ifjuságának egyik barátját a' vár kerülete nagy hársai alá, 's rá bizta szívének egy titkát.

Elindula, a' két ősz csatázó, a' haza érzékenyülővel. Mentek a' kerengő Maros hosszában tizenöt szálás vitézzel, mint a' Béke-angyalai; kiknek fénye, félelemmel-elegy tiszteletre gerjeszt.

Bátori, azonban szélytt hordoztatta a' véres kardot, a' hegyek völgyeiben. Erdélynek fiai! lobog a' veres zászló, keljetek fel. Erőre borzadással hallotta azt minden Nemes. Haragos tüzü szemmél pillantott falon függő fegyverére. 'S ölben síró gyermekkel kísérté férjét a' hölgy, menve a' lapály' faluja határának halmain, melyek' utolsóján megállott, harmatos tekintettel nézván Bátorihoz sietőjét, míg az ismét völgybe ereszkedett.

Micsoda zugás az, melly a' mezőn végig zajog, mint a' hegyek közül a' térre csapott

zápor? Attila unokáji, Tuhutum gyermekei 's az elhunyt Dácia lakójinak maradványi sereglének. Gyűlések komoly, messzére hallik jövételek. Hadi örömök a' zúgás, találkoztak a' Vajda őrseregével.

Kinízsí, a' rettenetes erő is felemelte csatára gyűjtő hangját Temes határain. Lobogó tollú csákót nyomának fejekre vitézei, villámló kardot oldalaikra 's komoran mentek feléje napégette ábrázatokkal, az éjtszaka színe' köntösében. Csoportozának hozzája a' bőven termő határnak szilaj nemessei tüzet prűszkölő paripájikon, török kézből kicsikart éles fegyverekkel, hogy a' napkelet magzatja azokra ismerjen suhogó karokban 's elhűljön. Kevély pompával folyt-le a' párduczbőr vállaikon, harag szikrájiban forgott szemek a' bojtos kalpag alatt. Harczot Napkeletnek! kiált közikbe a' Bán, hidegen verje-ki ezután a' veríjték, rémültében, midőn honnyából határaink felé tekint. 'S hozatta két élű szablyáját fegyveressével, 's mejjére csatlá a' tigrisbőr ezüst körmeit. Eltörlő harczot Napkeletnek, zugták utánna, nemessei. A' rettenetes karu, vidámon szórta reájok szemének hadi villámzásait.

M Á S A D I K É N E K.

Alatta állottak hajnalban, Gyaluvárának az összesereglettek a' mezőn 's hallották nyerítését a' Délczeg nevű paripának kihangzani a' vár kapuja boltozatja alól a' völgynek. A' Vajda jött-le, gyöngyökkel rakott buzogányával jobbjában; vállán párducz, 's aranyforgós kócsagu kalpag, ősz fején. Messze csengettek kantárának ezüst csillagai a' ló nyakán. Harczba fíjaim, kiálta 's mentek utánna a' legények.

Megpillanták a' vidékek magzatjai a' csatákban forgott vitézeket, lakhelyeiken 's vágyás gyúlt benne a' veres zászló lobogását kísérve hallani. Jőjjetek, folyt a' Hős hadi szava, szabadítsuk-meg Hazánkat. Bámulták a' Vezér tekintetét, hölgyeikre, gyermekeikre borúltak 's ezt mondák: Isten veletek kedvesek. Levették a' falon függő kardot 's a' csattogni indulttak sorában zörrentették-meg.

Elérkeztek Szent Imre mezejére. Hunyadi lelke! kiált-fel Bátori, diadal örömével szemében. Utánna hangzottak a' bajnokvérűek 's kardjához kapott mindenik. Megtelepíti őket a' szép

téren a' parancsolat, hogy a' dagályos lelkühez küldettek' visszajövetelét itt várják-meg.

Összecsoporthozának a' vitézek esténként tüzeik mellé 's a' sír éjjelén kivilágító szép hír dicsőségét emlegették. Elmondták Hunyadi csatáját öregebbjeik a' fülelő ifjuságnak. „Pirult Napkelet, ütközet vesztéseinek gyalázatjaiban, így beszéllék, 's Mezét Beg megeskette egész táborát e' mezőn, hogy az Alla jelre csak egyedül Hunyadinak rohanjon 's azt megölje. A' Gubernátor elintézte csatarendje felét megtámadásra 's védelemre, míg ő maga, más felével, megkerült hegy megül csap majd elé. Épen ekkor tudja-meg egy kémről, biztosaival Kemény Simon Alvezér a' Török szándékát. Bajtársim, mond, engem termetemért gyakran Hunyadi gyanánt köszöntöttek már, támadjon-meg, engemet ma Napkelet, bosszújában. 'S míg elécsap Hunyadi a' hegy megül, addig megtöröm a' haragot, hogy a' nyugott sereg, bizonyos győzödelemre jöhessen, a' Vezér pedig diadalmaskodjék még a' Hazának, Hunyadi megyen lesébe, Kemény siet a' kémmel, hátra maradt fegyveresétől ajándékkal megnyerni a' Vezérnek olly köntösét, mellyben már a' Török előtt harczolt. Tudta, hogy könnyen kaphat

ollyant, mert a' Hős minden csatájába szerette változtatni öltözete színét, csak karja súlyában akarván megismertetni ellenjeitől. Zúg azonban már a' harcz; Kemény vágat egyenesen a' sűrűjébe. Harsog ott vezéri szava, repkednek a' csalmák körülötte. Allát kiált Mezet Bég 's mint egy erdő tódulnak népei. Ezernek zörög tegezze kezében, a' mint nyilát a' vélt Hunyadira süvöltette. A' Bég, neki ront, de leesik jobb karja, Kemény' vágására. Melly rettenetes ez a' Hunyadi! ezt lihegi erre a' meghökkent Török. Hanem százszoros erő alatt, elhunyk a' dicsőn áldozó, 's győzödelem riadoz a' napkeleti táborban. Halál! zajog a' Gubernátor még távolról, mikor azt hallá, 's hátra vévén a' Pogányt, ismét csatavesztés gyalázatjába borította. 'S mikor az ütközet gyérültével, várván kedvelt Keményét, megérti annak elszánását 's holttestének egy török csoport által való elhurczoltatását, fegyverre kiáltá még egyszer szálasabbjait, neki rugaszkodott 's elvette a' hősi lélek hidegült tetemeit. Háromszor hajtotta meg a' felett kardját keresztben 's ráborult."

Ezt beszélték az öregek. Az ifjak felszök-döstek háborús örömek zajjában, úgy kívántak békét Kemény hamvainak.

Igy élesztetett a' vitézség' ereje, a' hajdan-
kor' történeteivel. Üle a' vékony szürkületben
a' Vajda, sátora előtt, midőn hallja hogy őrein
keresztül, egy ifjú hozzája vezettetést kér. Jöj-
jön, a' ki engemet keres, bátran előmbe, fel-
szóllal. 'S az ifjú, térdig-érő aranyzott dol-
mányban, karddal oldalán állott előtte; nyuszt
süvege elfedte fekete szemöldökét, hajfürtjei
vállán széllyel lebegtek göndörödvé játszólag
az est' leblével.

Kardot akarsz é te is emelni a' Hazának
zivatarában, az ifjú kornak illy gyengédségé-
ben akarod é azt emelni, kérdi a' Vajda.

Barátomat Csónakosit keresem én, felel az
ifjú, rebegő hangon, hogy fogadásom szerint
vezérlésed alatt vele együtt emeljek kardot a'
Hazának zivatarában, vagy ha nem találnám
is, emelem azt a' mezőn, bár elesem, mint
Atyám Palóczi Miklós, a' csatában.

„Palóczi Miklós! csatáim osztozója volt az,
jeles vitéze a' Magyaroknak. Örömmel fogadlak
hát téged védelmem alá. Várd-meg itt bará-
todat, visszatér ő küldöttemmel.“ Meghajtotta
magát az ifjú, reményel szívében a' Vajda szelíd
szavain 's ment biztos kísérelével, Atyjának egy-
kori fegyveresével, külön megtelepedni.

A' holdnak szomorgó lesietésén függének a' nagyszívű Hős szemei, szelíd komolysággal, midőn Kerecsényi 's Kosztolányi, a' setétellélegyedett rezgő fényben, hűségek szavaival köszöntötték. Végig futott eléjöttek híre a' táboron 's az ifjú dobogó szívvel repült. A' Hős, csendes méltósággal fogadta vissza érkezettjeit. Béke é vagy vér, vala kérdése.

Alit, még Hunyad várában hagytuk szólla Kerecsényi. Juhoknak nevezett bennünket a' béke ajánlásáért. Magzatja Napkeletnek! mondám, a' nemes Hős egybe-csap a' nemes Hőssel 's ha győz, magas-lelküleg kegyelmes, de azt nem szidalmazza. Magzatja Napkeletnek! a' Magyar nem gyenge, tapasztaltatok zengő viadalát. Eltűri ő egy ideig a' nemtelenségeket, de felriadása rettenetes. Izend-meg a' hadat 's ha abban elfutunk, akkor mondj bennünk juhoknak. „Én, nem várom egybe-gyűlésteket, felelt mérgesen. Ha vívtok is, mit tesztek hatvan ezeremnek? Megbátrítom Napkeletet, ne mondják ezután Hunyadi nemzete' nevét, gyermekei, rebegéssel. Ime, várában vagyok. Felsohajtottam én erre. Sírt bennem a' lélek. Jól van, mondám, harczolni fogunk, hogy gyermekeitek ezután is félelemben nőjjenek-fel. Bo-

szonkodva fordította szemeit rám Ali; parancsolt fijának, adasson jelt Vezérei egybe-gyűlésére; mi pedig elsiettünk.“

'S mikor ezt kimondá Kerecsényi, utolsó halvány fényét eresztette a' hold sarlaja a' Hősök pánczélára's lebocsátkozott a' hegy ormója megé. Allottak a' kemény-karuk az éjben. Háborús pillantatot vetett Bátori a' derengő homályban maradt táborán végig. Nem fog az, vérben fuldoklani, Vitézek, győzelem nélkül, monda indulatosan. Mint a' Nap kijövend az éjtszakából fényével, úgy ragyogland a' csatának halálokat kovályogtató zivatara után.

Ragyogni fog, kiáltának a' hősök: Jaj annak, ki a' Magyarat járommal fenyegeti; menjünk még az éjben így kiáltának, hogy ütköztünk minél előbb megszégyenítse Ait, Kerecsényinek mondott dagályáért.

Nagyot csattant Bátori fegyvere, a' mint megragadta tűzében. Indulni akart. De, körülkerített homlokát, tisztult fényével Angyala, 's okos bátorságot sugott neki. Sokáig nézte a' körülötte ereszkedett csendesítő fényt, feltüzesegett szemében lassandan elszelidüle a' csata világa, 's hüvelyébe vissza zörrent fegyvere.

Vitézek, monda örömmel leteszem életemet

veletek, hanem dicsőségünk kihaló sugárokkal fog lengeni a' Királyhoz. Mit tesz-nyolcz ezerünk Ali temérdeke ellen. Várjuk-meg a' Bánt, osztozzunk a' diadal hírében. Menjenek most kémek szemén tartani a' Hánykolódó' mozgásait, menjenek mások az én barátom jöttére ügyelni.

Ezt tanácslom én is, szólla a' csaták meg-
őszültje Kerecsényi. Ha tíz ezeret hoz is a'
Bán, akkor se másnak való lessz é vívás, csak
nekünk. Egyesült erő nevel koszorút. Vagy fáj
a' halasztás? Az én térdeim nem reszketnek;
de füst gomolygand a' szegény Haza dőledékein.

Rázták fejeket a' Vitézek. Túl reppenc lel-
kek a' halál' emlékezetén forrva a' bosszú és
harag zajgásában. Csatát kiáltának, rengő zú-
gással kiálták, hogy a' vidék faluinak gyermekei
elképedve rohantak-ki, kalyibájik ajtaján. Izre
és porrá Alit, harsogá a' szárnyalló ifjúság.

Heves fiai a' háborúknak, zeng vissza Bá-
tori nyers szózatja, bámulásban terül-el lelkem
felettettek, reszketve gyönyörködöm tüzetekben.
De a' sebess ész veri-meg a' roppant ellenha-
dat, mikor a' védő sereg kicsiny, nem a' szédel-
gő fenncsattogás. Izmos karjaitokat a' mellé 's
pironság hírében állanak Isztambol tornyai

'S hallgatás lett. A' felzudulás' csendesedő hangjai mondták azután szélytterjengett indulattal: várjuk hát a' Bánt is, 's a' harag utolsó lobbana.

'S az én barátom, Csónakosi, hol van, kérdezé az ifjú a' Vajdát, hozzája simuló hangján rebegésének. Bátori a' csaták megöszültjére nézett. Nem jött vissza szóllott ez, komolyan. Víg vala 's fennyen csattagó, mikor mentünk, Alinál csendesebb, mint gondolám. Szavakba melegedtem én 's Kosztolányi, 's nem vettük észre mi történt ott vele. Alitól kijövetelünkör bánatot sejdítettem orczáján. Kérdeztük: nem szóllt. A' török tábortól bé nem borított földre érkezvén, kért bennünk megállani. Le van szegve öröömöm, halál képei lebegnek előttem, monda. Láttátok a' szelidtekintetű rableányt? Sokat tudtam-meg elhalaványult ajkán kireszkedett sohajtásából. Hunyadi várában egy pulya lelkű Ali 's az én testvérem rableány! Forrottam mingyárt ott gázolni Napkelet vérében, de titeket gondolám, halálra kínnak miattam. Köszöntés a' nagyszívű Hősnek, én halálos verijtéssel is megszabadítom az ártatlanság virágát. Ifjú tűz lélek, mondám, vivj vele a' csatában, segíteni fogja karom a' tiédet. Elborí-

tották a' könnyek. Menni akart, nem bocsátottam. A' mult éjtszaka hajnalán vissza nyargalt tőlünk, hajlongva repdesvén lovának serénye a' szélben.

Haragnak harsány szavával támadta-meg Kerecsényit, a' Vajda. Nem megmondottam é, hogy száguldva csap-el mellőletek észvesztő hevében. Kedves nekem Csónakosi. Vére a' Királynak; megszabadítója életemnek, 's csak azért nem kérdezém hamar, mert a' Haza vészét siettek még tegnap megtudni a' Vitézek. Ne, fénylenének előttem diadalmad képei, vívnod kellene most miatta. Ezt zúgta 's kemény lépésekkel járt fel-alá hevesen, a' sátor mellett égő tűz' világánál.

Egymásra pillantának a' Hösök. Kerecsényi a' földre lesütőleg nézett 's keresztül vitte kardján tekintetét, fel, de hallgatott. Kosztolányi, oszlató szavakat suga, a' csaták derék megőszültjének 's vitte félre az új zivatar fellegét.

Ah! rohana-ki a' sohajtás, az ifjú dagadt mejjéből, későre jöttem én meghalni barátommal együtt. Serdülő sarjadzat mondának a' körül állók, becsület a' te szívednek, de a' halál nem olly könnyű, mint gondolod. Vagy a' di-esőség vonsz é? Megtalálok a' csatában. Keres-

ni fogom, felel 's többet nem szólhatott. Megleg könnyek peregtek-le tavaszi orcáján, azokon keresztül nézte, fájdalmas érzések ömlengéseiben az éj' csillagait.

Gyermeke, csatájim osztozójának, mond, megállva előtte a' Vajda, érzékenyít engem, gyengéd-lelküséged a' barátságban. Te léssz ezután Csónakosi helyett mellettem. Vissza-adom én őt neked, vagy megreped érette Ali koponyája. De az ifjú, haragos elbusulással ment bánatja súlyával 's hijába próbálgatta szemeit a' tábort megszállott álom.

A' követek' visszajövele alatt, Ali már beljebb nyomult ezereivel, a' várban hagyván őrizők mellett a' Hátszeg vidéki anyák' gyermekeit saigó rablánczokon. Kinyilt a' robogva dulongó tábor előtt a' folyókat magához vevő Maros szép tere, a' hegyek tetejéről körül uralkodó Déva várával. 'S a' két sorhegyek között mosolygva lefutó szép vidék védelmetlen lakóji hajtatnak! Benczenczig-fel a' falukban, fojtó füst fellegek keveregnek 's zúg ezekben a' haragos lang pattogása. De, a' napkelet dagálya' fűrtjeit meglebbenti a' halálszele Kenyérmezeje határánál, lelopván magát erein végig, fonnyasztó lehellete. Megállott seregével. Miért

rémülsz most te, fennhangzó szavu, miért nem
 vagy csendesen nemes 's csak akkor zúgó, mi-
 kor vívnod kell. Komoly megvonult felhőkben
 hallgat a' menydörgés szava, de midőn dör-
 dülve lecsap a' köszikláról, reng belé ég és
 föld 's futkosó langkardjai sír' halaványságát
 reszkettetik a' halandó arczon.

HARMADIK ÉNEK.

Csónakosi a' Hátszegvidéki havasok közt lap-
 pangott két száz fegyveressel, kiket az erdőkbe
 futottak közül csatolt magához. Elkeseredett
 Atyák, megszakasztott szívű férjek voltak. Meg-
 tudta, Ali felköltözését. Nincs nekem többé
 Atyám, ki van oltva a' szelíd Anya élete, test-
 vérem a' vad Vezérrel, sohajtott az ég bolto-
 zatjain uralkodóhoz. Megkerülöm a' török tá-
 bort, riad hogy felvágjam a' hármát meggyil-
 koló Ali homlokára, undok tette emlékezetét.
 Hunyad tájéka egyik falujában két rabló török-
 re talál. Megérti ezektől kik nyögnek a' várban.
 Köntöstök bocsásson az őrizethez, kiált, 's a'
 két dúlónak bészárodott szemein halál színe bor-
 zadoz. Elrejtí fegyvereseit Hunyad körül 's a'
 következett éj holdja fényében hallgatódzva ül
 a' vár egyik kőszikláján, melly szembe néz az
 ablakokkal. Lassan perel Zalasd, utjába dőlt
 szirtek darabjaival. Égi szellőcske lebegteti fenn
 Hunyadi árnyékát, melly bánatos-komoly arcza-
 takaródik egy felhőbe. A' szellőcske e' hango-
 kat viszi a' kőszikla tetején ülőhez:

Ki már a' siron-túli honnyha járod
 Az angyalútat, oh Anyám! jövel
 Es égi szárnyidon repítsd leányod
 Ne tépje őt le, itt gyúladt kebel.

Te, jól tudván hogy a' büst, hol találod,
 Mennyedre nem néz ő keservivel;
 Mert fél, ha volna fájdalom fenn nálad,
 Bár boldogot már, földi könny fog-el.

Rohanva zugtak érttem kedvesemre,
 'S elhúnya a' jó, sebbel karjain,
 Most kinez a' Vad, majd üz lánczain.

Nem nyilhatik remény már életemre!
 Az egy testvér de, ő is merre van!
 'S nem látja Esztert, mely siralmiban.

Egyedül állasz e' tehát még ártatlanságodban,
 kiált a' könnyes hallgató, mint a' rengeteg,
 magányos virága tövises bokrok között senkitől
 nem illetve! 'S midőn a' hajnal megszülé gyer-
 mekét, a' reggelt, ketté hasította a' vár' kapu-
 ját lebocsátó törököt. Utánna rohantak fegy-
 veresei. Ki, rájok a' belső örök, de a' robogó
 hidról Zalásd szirtjeire hullottak. Mint a' zajgó
 Strigy, gátjain vett győzelmének büszkeségé-
 ben, örvényesen gőzölgi bosszúját az ősz reg-
 gele ködéhez, úgy vala Csónakosi. A' kelő nap

keresztül villog a' ködön, az ő kardja keresztül szikrázott azon. Ijedve szökött-fel a' szelíd-szívű leány testvér, könnyes ágyából 's napkeletre hűrczoltatásától remegvén, rohan az ablakra, hogy onnan leszökjék. Ekkor ront bé hozzá a' tüzlélek. Eszterem! kiált, itt van a' Sándor. Sikoltva dől a' leány a' zörrenő-fegyverűnek kebelére széllyel bontva lenyuló hajával, szóttalan. Felölelte az ifjú Hős, ment vele, sebesen. Kikeresték fegyveresei is a' magokét a' rabok közül, 's a' megszabadított férjfiak felkapák a' török kéz nélkül maradt kardokat, 's igettek heves Vezérekkel, hogy Alit, Szászváros havasainál megkerüljék. Síri csend hallgatott a' vár körül. Halál szelei játszadoztak a' félholtak nyöszörgéseikkel, lebegtetve azokat végig a' kongó szobák boltjain.

Megvitte ezt három elfutott őr Alinak, ki felforrott bosszújában felejtette rémlését. Harogott szava, mint a' Duna, mikor jége, a' hegyekről rá rohanó víz miatt felrepedez. Félre buktak előle tanácsosai, reszkető lábakon. Akarta a' Vajda így zúgott, hogy izenjem-meg neki a' hadat, teljék most kívánsága a' mit ő megbán. Menjen, Islaim Aga, száz ötven Spahival, mondja-meg, ő az áruló, mert követe volt a'

ki őrizetemre mert rontani, mondja-meg, jönjön kevély csoportjával, játékot akarok üzetni vele; maga az én vasamat próbálhatja-meg. 'S parancsolatja harsant öt ezerhez, hogy előre száguldozva, ijessze Erdély gyermekeit.

Látta az ég piros foltjait, Bátori a' következett éj setétében: zugva nézte azokat felköltést váró tábora. Ló halálában nyargalva jöttek a' kémlelők. Dulongva közelít a' kegyetlenül vagdaló Napkelet, mondák, az ők langjai festék az égre a' rémítő pirt. Tolyongva jöttek erre a' Vitézek Bátorihoz, hogy vezesse őket.

'S lépdellt Islaimnak arabs ménje, kevélyen szedett lábakkal a' felzudulttak között, kik őtet fel akarták konczolni. Fijai a' dicsőségnek kiált a' Vajda, csatára a' haragos karddal, béke legyen a' küldött körül. Megállta az Aga hatod magával, Bátori sátorában. Erdély hősei harczot kívánó abrázattal fogadták. Elmondotta a' csúfolkodó izenetet. 'S mersz te előttem így szállani, dördül rá a' Vajda, mersz bajvivásra hívó nemesnek tartatni, mikor seregeitek már ide hozzám közel pusztítanak. Végezd-el azt Alival; felel az Aga, nekem szabad megmondanom hogy a' te tulajdon követed rohant a' Basa őrhelyére 's elvitte onnét a' leányt, mil-

lyent a' ti földetek többet nem szült. A' Szultánnak volt ő kiválasztva 's miatta lessz a' halálosabb verekedés.

Vitézek! kiált Bátori, kölcsétek-fel a' tábort indulásra. Islaim! mondmeg Vezérednek a' halálos verekedést 's te magad kerüld a' bosszús Vitézt.

Hirtelen felpattana Islaim a' ménre 's repült rajta, mint a' nyíl kísézőjével.

A' Vajda is már Délczégén; intve emeli buzogányát. Zugnak a' hívó kürtök körülötte, mint az északi szelek. Körül nézi Vitézeit, szeme Kerecsényin állván meg legtovább, a' ki szorította kardja markolatját.

'S indult hallgatva, elől. Csendesség utánna is. Messze hallott a' lópatkók kopogása az őszi, fényesre-vert szivós úton. 'S a' mint még távolról látták a' robogókat az öt ezer napkeletiek, bukva siettek vissza Gyula Fejérvártól, de, béérték őket a' sebess lovak vitézei 's halálban heverve hagyták nyomaikon.

Kiszélesedett a' záporserег előtt Kenyérmezeje. Halkal vonódott annak vastaguló levegőjén keresztül most az őszifonal, 's buta lágy-sággal akadozott-meg a' gornyadó kórókon. Körülfogták, rajta Bátorit, Vitézei, mint a' kő-

sziklán a' tapasztalt Sast az ifjabbak, mikor szélvészeken keresztül hasítást forralnak. Segédei karomnak, emelé szavát hozzájok, e' mezőn lebeg a' csata dicsősége. Utolsó felvirradások legyen a' harcz napján, napkelet legjelesebbjeinek, dörgötték ezek.

Most érkezének gyorsasággal a' Szászsebesi útról Szeben és Brassó vidékeinek idegen szavú lakói. Hallák a' tárogató sípnek, velőt megmozgató hangját a' magyar táboron 's neki tűzülve mennek a' Vajdához. Hadd mossuk-el késedelmünket azzal, mondák, hogy mi rohanhassunk legelőszer Napkeletre. Legyen felel az, elmaradásokon volt haragja szelidülésében.

Vára készen már által ellenbe, Ali táborá szemtévesztő sokasággal. Meg fénylének annak fegyvereik Erdély magzatjai előtt, mint mikor a' homályban állott erdő szálait hirtelen felvilágítja a' felhő alól kisuhant verőfény. Muhamedhez esküdtek a' Bairaktárok, hogy lóserényü zászlóikat nem viszik futva győzödelmes útjokon vissza 's Ali, paradicsomot ígért az azok védelmében dicsőn elesőknek.

Feltekinte hajnal-anyjának bársony párnájáról a' nap szeme, ellövé az élet sugárait. 'S most megrémíté a' csendet, repesztő csatto-

gással az elszánásra borzasztó trombita, Bástori táborában. Tul szállongott visszariadásával a' hegyeknek a' halálra hívó hang Napkelet temérdekére 's ott, rendül a' föld, a' hatvanezernek, Alla kiáltásán. Hozd nekem ménjét az ütközeteknek, kiált Bástori, paripáji vezetőjéhez, hozd Villámot a' csataverőt. Rajta van és indul. Mozog a' két tábor, mintha két fenyves erdő menne egymás ellen.

És te vissza ijedsz mosolygott sugárszem. Eltakarod jót szándéklott képedet, könnyező Anyádtól kért felleg alá 's hagyod az időt vékony ködben a' háborusoknak.

Meginditják ezek a' halálok sergét magok előtt, egybe-harapodzik a' menykövekkel nehéz két felhő. Látom a' neki dőlt Vitézek elszánt képeiket. Csattogva tolja egyik kar a' másikat, villámot szóró fegyverrel. Unokáji Tuhutumnak! ti oroszán tejet szoptatok é? Hullanak vágásaitokra a' félkárók, fejek 's fojtó lehellettel pezsegnek a' halál szelei, hajaik között. Mint a' sárga mohu tőkék látszanak a' taposó lovak alatt, halványságaikban. Lepengnek a' török aczélok Etele unokáji körül 's a' megrémült Bégek száguldozva jönnek új csapatjaikkal.

Most Bátori is ellenek, a' mellette felemelkedett szélnek lerohanó félben lévő jegével. Délczegen tombol alatta Villám, a' csataverő, serényét hányva nyerít a' seregek közé 's a' Hős kardjának süvöltésén ágaskodva veti magát a' kontyosok görbe szablyái' eleibe. És, alszik az élet' tüze, hova a' süvöltő kard suhint. Elterül mellette az egyik Bairaktár 's lóserényű zászlóját, Fogaras Ezeredesének nyújtja a' Vajda. Dulongva emelik-fel, a' hadnak erre felzudult régibb fiai a' meggyérült ellensor gyalogait 's rakásra hányják. Visszafutamodnak a' haláltól reszketők 's a' szárnyalló ifjúság kurjongva üzi őket, csatai hevének büszkeségében.

Meglátja Bátorit egy még nyugovó szárnycsapat 's ennek gyengébbjei dőbbenéssel vetik szemeiket erősebbjeikre. Repül Kucsuk Aga, Fő Vezéréhez: hatalmasa Napkeletnek, mond, jer, megtapod bennünket a' maroknyi tábor. Mersz te nekem, félelmet jelenteni, ordít Ali, 's leszúrja az Agát lováról. Most, robog ki-mélett ezereivel.

Sűrűbb zudulás. Mint mikor a' szelek legelőször megindultak erő elsőségéért vívni 's viadaljokban lereccsent a' kemény cser, meghasadt a' kőszirt, úgy vítt másod ízben a' két

tábor. Hortyogva fuldoklának a' lovak vagy megijedve vitézeik lehullásán, nyerítve nyargaltak szélyel.

Látja Bátorit Ali, csalmásai' rendjeinek megosztatásában. Kiált. Jöjjön előmbe a' Vajda, hogy makacs serege, megrémüljön elestén. De, lehullott e' kiáltásáért, Alinak barátja a' Natoliai Basa, Kosztolányi által, kemény sujtással homlokán, a' dölýfön költ harag karjával. Rohanva csapott Ali, Bátorira, keservében. Lakolj meg te, ezért zúgá, hanem bután csattant félre vért fegyverre. A' Vajda nem szóll ellenje lármájira: komolyan repkedteti a' kardot, feje körül. Serény és messzezeng a' kettő viadala. Megállanak a' körülvagdalkozók, remegéssel bámulva felejtkeznek-el, nézttekben. Nagyot kotszan a' Napkelet homloka felett lévő gyémánt, repül a' turbánnak egy szelete 's felzeng a' magyar Hősök öröme. Ali, most súlyosabb csapást mér, de kizörög kemény kardja kezéből: ordít 's falat vonnak eleibe tóduló iancsárai 's kerengő vívásban viszik Bátori elől. Utánna ez, földrengető dulással, a' mezőnek havasi patakán keresztül, mellynek vize haragosan fecskendí meg a' benne taposókat, gyöngyeivel. Vissza rohanást próbál azon túl Napkelet, — hijában!

Tovább és elébb a' Vajda 's holttak halmáról halmokon szökik-vele hosszában Villám a' táj-
tékzó paripa. Mi ez? Horkanva roggyan-le azok-
nak egyikén! Elég neked, tiz ütközet, híres
csataverő! mond a' Hős, érzékenyet pillantván
rája, 's mást kiált.

Most lárma kél a' futók között 's halál-öröm'
zajjával fordítják a' kantárt Bátorinak. De, mel-
léje terem Kerecsényi fedőpaizsával; kongva
hullanak-le arról a' Vajdára célzott nyilak.
Suhogó fegyveréhez közelíteni senki nem mer.
Hozzád hasonlókat a' Hazában, mond az ősz-
fürtűnek Bátori 's megint lovon, melyről egy-
kor Mehemet Basa dőlt halálra.

Ali, ez alatt szégyene mérgében, hatvan
ezerének megmaradottjait mind felköltötte 's
fegyvereséhez: „Fringyiának élet nekem“ ki-
áltozá, ketté szelni a' vérteket. Zugva rohan se-
rege, mint a' toronyra csapott nagy jégkopo-
gása 's szaggatja a' közel győzelem tapsa miatt
megoszlottakat 's már vállaikban kapják a' vá-
gást, az idegen szavnak elrémult futásokban.

Fijai a' hírnek, zeng a' Vajdai szózat, én
vissza nem megyek dicsőség nélkül, 's meg-
eresztett kantárral sodródik napkeletnek téríteni
a' halavány félelmüeket.

Hallá ezt az ősz Kerecsényi, párolgó karddal, kezében. Felzudítja a' maga zászlóalját 's vitézei, béfecsckendett ábrázatját látván, halálos borzadással robognak utánna. „Lelkei a' Hazáért elestteknek, fogadjátok-el bajtárstokat.“ Bétolja ezzel Ali rendje közepét, de megkanyarodik a' két szárny 's ő köztök marad. Hasadnak ketté a' fők kardja szelései alatt, előtte, hanem, mind újak tolakodnak eleibe, 's Ali, többet magával, a' földre teríti, kacaját ütvén lehullásán.

Felrepítette a' te nemes lelkedet egy otromba kéz, dicső vitéze a' magyar földnek. Így akad a' legégibb szív a' halál szövevényeibe 's nincs többé!

Keresztül vág a' lármára Bátori 's látja az ősz főt elhalaványodásában. Ah, sohajt, szomorú a' te halálod. Hirtelen hozzá sujt most Ali hátulról 's vért ereszt balkarján.

Szelíd magas lélek! te is elhunyszál e' a' csata' vad zivatarában!

N E G Y E D I K É N E K.

Mik itt bolygó örömeink!
 Jönek 's ismét már enyésznek.
 Örömben usznak szemeink,
 'S holnap könnyel rakva lesznek.

Mint a' gyermek szinlaptája
 Mellyet felfű szappanjából.
 'S mig kívánesin tekint rája
 Kipattan szép formájából.

Az elmúlt, legszebb álmoknak
 Emele-fel vig karjába
 Álmom eltűnt, és kinomnak
 Robantam zudult árjába.

Fagyos szellők lengnek felém
 Az ő szava cseng fülemben;
 Kiben életemet lelém
 Kínozt emlékezetemben.

Ezt sohajtozá-ki az Ifjú 's neki keseredett a'
 csatának, hogy abban elvessen. Bénéz a' gyen-
 géd-lélek után az Énekes, a' harag' harczába,
 's egy hosszú fekete rend elétolyongásán akad-
 meg szeme.

Kibukban a' dél' napja, Temes Bánját látom
halál seregével. Hallja ő a' repesztő csattogás
rivallásait, bosszú rázza-meg belé. Nemesseire
néz, értik azok. „Eltörlő harczot Napkeletnek!“

Mint a' nagy erdőre rohanó zivatar úgy ro-
bog a' Báni tábor. Zavarogva futkos a' még
távolban dörgő zivatar előtt a' szél, jelenteni a'
pusztulást. Szédítetve lövellnek ide 's tova a'
fecskék 's távol hullanak el kicsinyeiktől. Meg-
ordítja most magát a' szélvész, hord, ront,
dönt. Villám reped a' deres felhők közül a'
kőszikla várára 's ijesztő károgással jajgat kerü-
lötte a' varjú sereg. Éjtszaka lesz. — Ilyen Ke-
nyér-mezeje. Kinízi. Közben szorúltak már Ali
népei 's a' győzelemnek fennyen szárnyaló tap-
sát lihegve fojtogatja benne a' kétségbe esés.
A' hegyről lehánykodó vizömletek gyanánt csap-
nak a' fekete sereg kardvágásai ellen, de nem
nyerik-el a' nagyobb erő' dicséretét. A' Bán
mindenütt elől, vas pánczélában, 's fekete sisak-
jára egy halálfő festve. Omló ropogás harsog
keresztül a' levegőn, siketen ütközvén a' he-
gyek oldalaiba, holl rettegések között törlik a'
vidéknek oda futott asszonyai, előruhájikkal sze-
meiket. Visszaszáguldanak a' szarvasok, meg-
pillantván a' völgy zivatárát a' tetőkön.

Enek hallgatója ! láttad Aggtelek barlangjának dörgő patakát? Bátran csap keresztül habzása a' szikla hasadékein 's diadalmasan lövődik elé a' kívánt vidékre. Így vágja magát keresztül Kinízsi, vért látni megszokott paripáján, a' serény lobogtató Dalin. A' megbontott temérdek rendekből, jobbról és balról húll a' nép, mint a' kaszás előtt a' rét lengő kórója. Meredve nézi a' Vajdát, mennyi hörög körülötte 's ő még, gyengülő karját Alinak szegezi, haragjában. Meglátja a' Basa, Kinízsit, szep-penve eresztile a' kardot, 's másfelé vág. Boc-sátja a' Bán, mérgesen rá vetett szemekkel. Nyugtót elébb, Vajda, mond, megvívta a' csata dicsőségét. Hagyd nekem a' halált, vagy Ali elestét tudjam, felel az. Esküszöm az Isten-re, szól Kinízsi, eltörlöm Napkeletet e' me-zőn, de neked élned kell a' Haza diadalmai-nak; jer feléleszteni az erőt. Hozd nekem hát Alinak fejét vagy magát elevenen; gyűlölöm őtet, hátul támadott-meg az alacsony, zugta Bátor, 's ment a' mező széle halmára.

Az ifjú meg hirtelen melléje termett, gyen-géden fogta karjaival a' Hőst. Engedd szívessé-gedet meghálálnom szól az ijedés és sajnálás hangjain, engedd sebedet békőtnöm 's félre

fordult 's megszakasztá mejjén a' patyolatot. Jó gyermek, monda a' Hös, az Eg küldött é táborba, hogy most enyhülésemet segítsd. Sohajtott az ifjú, nem felelt, csak híven állitgatta a' serkedező vért az útnak lapujival. 'S belé és belé tekintett a' távol csatába 's elfordulva törölgette könnyeit.

Látja a' Hös a' halomról, megszaladni Napkeletet. Hallik Kinízsinék zugta: „Ezeren alu-
gyanak-el Barátom' sebéért“ hallik kétélű szab-
lyájának aprítása. „Fegyveremet ide“ kiált rá a' Vajda. Száguldani akart a' harczolók közé, de, körülállóji bocsáttották.

'S te hanyatlasz kezemből csatát hirdető lant? Sokszor nyomnak-meg újaim 's homályos hangot adsz, mint mikor egy légy reád reppen 's lassudan penegsz utánna. A' baráti-hívség teszen é némává, vagy remegéssel nézed a' mező patakát, mellynek havasi vize vérré keveredett 's zavarogva dagad partjáig. Zengd bátran a' Höst; vér neveli a' csata koszorúját.

Nyargal Ali a' Bánnak. Ne hulljanak, büntetlen ezereim, kiált, vívj-meg velem. Nincs nekem vágásom, válaszol a' Bán, alacsony ellen, a' ki orozva dőf; láncza zörögjön annak, fülemben. De, ne hogy azt gondold, mintha

reszketnék előtted, állítsd-ki jelesebb Vitézeitet 's mikor azok nem lesznek többé 's te még is bátor maradsz szembe vágni velem, akkor méltónak tartalak mint Höst, a' vitézek viadalára.

Nem lesznek többé? rontott mérgesen közbe a' Jancsárok Vezére, 's Kinizsi ábrázatjának szurt, dsidájával. De a' Bán, keményet sujt 's a' dsidásnak turbánján keresztül, ketté hasad koponyája. Lobogva mérgeben, vad riadással rohan most Imur, Krimiának fija, tör lelapítani Temes bajnokát. Híresek a' Tatár csatáji, bizik Ali. Együtt dúlong a' két evő lang, haragosabban egyik a' másiknál. Helyet adnak nekik a' körülállók 's reszketnek. Ropog a' kardcsattogás, mint a' meggyújtott fenyvesnek ágain egyenesen felverekedő tűz bögése 's hamvadni döl Krimiának hirben élt gyermeke. Ily gyalázat pirítsa e' Napkeletet, kiáltanak a' török bajnokok 's két Spahilár Aga mér halált a' Bánra. Egyiknek fegyvere a' tigrisbőr körmeit találja. Megharagított tenger lessz a' Bán: lerepesztí annak karját vállából 's a' másik Aga feje, körül-suhintott szablyáján reppen feljül 's irtózatosat koppan Ali paripája lábainál. Meghorkanva hányja a' mén, vezérét; csörög rajta aranyzott ékessége. Rettenetes erő! sug Nap-

kelet, 's arcza olyan mint az éjji tűzbe néző vándoré.

Akarsz e' most is vívni, dördül a' Bán, halált lehellő szóval, Alihoz. Magát elszánt csapás volt ennek válasza, szégyenében. Szelésre visít Fringyiának éle, de megtolatik. Borzadás szelleje csap a' Bék homlokára 's hirtelen elkeveri magát népe sűrűjébe. Izre tépdelő bosszút szikrázik Kinízsinek hadiszeme, utánna. Gyalázat fatyja! ordít, elevenen csusznál előttem, ha bátornak ne nézzelek. Hányta széllyel az eleibe állttakat. Megállott és nézett. Komor éjben kipattanó villámhoz hasonlítottak halál-serege' kardjai. Örült annak 's nagyokat kiáltott mérgében.

Ali, fiját kereste. A' leszaladt dicsőség mardosásai, az ölni vágyás szikráji vívnek atyai érzésével. Csillaga életemnek, rebeg a' gyermekhez, kerüld Kinízst, menj hátra bosszúllóm lenni. Forrott az ifjú, nem engedelmeskedett. Ali, erővel vitette. Maga, repíté ismét lovát, három ezerével, hogy a' halmon látott Höshez kerüljön. Megkiálták ezt a' Bánnak, vitézei 's ez robogott halált osztójjal. 'S a' mint hirtelen nőtt szárnya Ali reményének, úgy hamar

hullának színezett tollúji. Nem hánykolódik többé a' dagály szava.

Bántjátok e' még ti valaha a' Magyar, ezt zugták most, a' Vajda és a' Bán vitézei a' kon-tyosokhoz, 's csoportokra szorították hogy hal-mokat rakjanak belőlek. Most le van szegezve nyelvek, a' halálos borzadás elcsendesedése nyugszik ezreiken, mintha a' sír éjjében járná-nak 's a' hogy a' hullámok közt vergődőnek csak a' vízhez csapkodásai hallatnak, úgy nekik egyedül reszketve emelt kardvágásaik vagy lo-vaikról lezuhanások. Csak itt amott vív egy csoport, kevélyebb a' szaladásnál. De, kívál-nak a' remegő szívüek süllyedve 's mint a' meg-ijesztett gyermek sereg, egymásba botolva hul-lanak.

Ott ismer Bátorinak egy vitéze, a' tábor hátuljában, elrabblott nőjére. Szép szemek ra-gyognak szelíd orcájából 's most elakarják kap-ni a' futók. De az Édesnek könnyörgő pillan-tatja halálba-lapítást lövell férjébe 's bészáródik a' Napkeletinek buján kacsangó szeme. Egy se mer többé foglyához nyulni, siket hanggal es-nek-le a' rablánczok 's tapodtatnak. A' szép Asszony, köszönet melegével dől derék férje nyakába.

Nem kap már több, hozzá-mérkezőt a' Bán, 's a' futót bántani nem szokta. Diadal-mában lépdelteti most nyugtatva, a' serénylobogtató Dalit 's végig tekíngeti a' teret hosszában. Jer ne rezzenj félre többé te is est' szele, hivelgesd a' csata lángjait a' Győző ereiben.

„Haragos kardok fiai“ így szóllítja Vitézeit, „térjetelek-meg, széllyel van oszlatva a' felhőkkel járó büszkeség.“ 'S terjeng a' visszaindulásra gyülekeztető sípok éneke, a' csatai elheseredés megszelídülő hangjain. Jönek annak hallása alatt vérben kevert kardjaikkal a' Vitézek, Kinízstől dicsértetve. Hátra és hátra tekint a' Bán a' mezőre, 's komolyodva elhallgat. Iszonyú vagy te, mezeje a' diadalnak, mondák a' harczosok, haldoklóid hangjaival, de még is gyönyörködtető a' győzőnek. Sírní fognak neveden a' török anyák 's a' rajtad elhaladó, csonatok hamvadása szeleit sejtendi maga körül.

Az enyhült Vajda messzére ment eleikbe 's hevesen kérdezte Alit. A' Bán, komolyan nézett-le lováról végig a' rablánczuak sörfejein, kiket mellette hajtottak a' vitézek. „Ezek gyógyítsák sebedet 's Ali elfutását, monda.

'S ő még él! zajdul-fel a' Vajda. Ezer helyette vissza, csak ő ne. Hátral vág az alacsony 's

ilyen miatt van oda Csónakosim 's a' hív Ke-
recsenyi, A' Bán, összehuzott szemöldökkel
hallgatott. Elbeszéllék a' harczosok, Bánjok via-
dalát. Tettein kelő öröm sugárzattal felelé most
ez: Hírnek dicsőségében estek-el a' te Vitézeid,
bétölt nálak a' harcz fíjának ohajtása. Ali nem
lessz többé ha megint jó, hőseid pedig hadd
nyugodják a' hosszú álmod békével. Nyugodják,
foly érzékenyedett heve a' Vajda szívének. Meg-
kerestetem az ősz Vitéz tetemeit, ott fekügyék
hol a' harcznak ágaskodott Villám elbukott.
Kápolnát emel oda kezem, hogy abban a' di-
csőség lelkeiért e' csatának minden esztendei
napján imádkozás buzogjon 's vajha az idők
később fíja is melegednék ez emléken! Hős!
szóll a' Bán, szerezzem-meg a' maradék tulajdon
tetteivel, nevét, ha gyalázatot nem akar fején,
mi most éljük örömet e' csatának.

Ö T Ö D I K É N E K.

'S a' Vitézek, hadi bosszú' kieresztése kevélységével oldák-le kardjaikat: a' hír pedig felreppent.

Zsibongott a' halálok csapkodásaiból magát kivívott sereg, ölelte hölgyét a' férj, szívesen fogadta az Atya, serdülő fiját, 's rokonait a' rokon. Gyermekei a' diadalnak! kiálta közükbe a' Bán, vagynak közöttetek, kik fájdalommal nézik a' mezőt? Az élet szeme elébb utóbb béké-hunyik, boldogok a' dicsőségben elesettek. Örömben vonódják-el most fejetek felett az éj.

Lobogó szövétnekeket szurdaltat a' rettentő-karu, komor füst-felhő alatt terül azok világa. Felpattana szavára a' vitézek hadi-dalok 's a' vígasság leve megindul. — Menj-te szelíd álom, béke magzatjaihoz, a' csatázottak győzelem tapsaiban délczegekednek.

Miként andalog Kinízi nótája, mély érzések hullámain! Olvasztó édességű ének, megragadva repítéd-fel csillagokon túlig a' lelket 's mint a' nógató szél a' gomolygó felhőket a' büszkélkedő fenyvesekre inti, úgy te halálos

rohanásra keserítéd a' Magyarot. Csata'k szülöttjei ti, hogy' van együtt taps és nemes elszánás vígasságokban? A' szabadság megfojtását panaszoljátok é, 's egyszer'smind örvendetek el nem enyészthetett dicsőségtek emlékezetén.

Szomorgó-gyönyörködéssel hallgatja a' két Hős-barát is. Kinízi eleibe feltüzesedve sereglenek ifjusága képei vissza 's a' Vitézek tánczát járók közé keveredett. Ollyan volt ő, mintha akkor is kétélű szablyájával hasogatott volna csalmákat. Komoly állásban, büszke szemekkel, vivásnak szegült vállal, magas érzések ösztönein lépdeltek kevélykedve szedett lábai. Megmege'ed néha erősebben a' záporos dalnak édesen-szomorú felharsanása 's a' vigadozó tábor egyé olvasztott szívnek mélyéből kiáltozza zúgó örömeit.

Bátori szemét, elandalodott érzés könnye futá-meg. Míg a' te hőseidnek szabad magyar föld, monda, büszkén dagadoz kebelek e' dalra, életen és halálon vágnak ők keresztül éretted, hogy a' téged alacsonyan elnyomni akarónak felgőzölögtessék véré't.

Igy hallott a' szilaj vigasság. De, egyszerre megint hadi kiáltozás támad. Mint az-éjnek tétovázó lángjai, jó, mondják az örök, több

helyen látszó világosság felénk a' setétben, le-
bukva 's meg felemelkedve.

Csak ő jöjjön, hogy örökre lebukjék világá-
val, zúg hirtelen haraggal a' Vajda 's bosszú
reszketésével kap suhogó fegyveréhez. Nemes
Hős! csillapítsd lobbanásodat, könyörög az ifjú,
ki mindég vele volt, felszakadnak kötéseim 's
kifoly életed. De, Alié is megnémul, harsan a'
válasz, 's gyorsan lépik a' közeledettekhez. Orozó
gyilkos! te ólálkodol é megint, kiált közikbe,
állj-elé, egyikünknek se legyen segítsége. Alit
szóllítod é te, éjben kiáltó! felel vissza egy szó-
zat, — jő. 'S eleibe áll a' Vajdának Napkelet
magzatja, délczegen, társai között, körülvétet-
ve kísérek' szövétnekeivel. Itt vagyok mond,
Ali én is, fija a' Vezérnek, most embereid
foglya. Kardom nincs, hanem adass, ha tetszik.
Nekem az élet úgy sem kell rablánczokon.
„Atyád nemtelen lelkének jöttem én; reszkes-
sen az életért mint ő, a' kire én kardot emelek.“
Igy Bátor. Reája a' fiú. Legyen Atyám lelke
akármilyen, de viléz ő, 's én fija, szeretni
fogom az életet, ha akarod. Felemelte hom-
lokára a' kardot Bátor, indulatjában. De, ro-
han az alatt Csónakosi, ki hátul kísérte a' fogoly-
sereget Eszterével, 's leborúl a' Vajda előtt.

Atyám helyett maradott Atyám, szóll, engedj meg, tudok mindent mire ingereltem Alit, ime, bocsánatodat, fija elődbe hozásával vágytam megérdemleni. Gyermek! meggyaláztad a' Követséget, ezerek nyögtek a' halálban, védelmetlenülül miattad, 's hogy ezt elfelejtsem, Ali kellett volna, nem e' fiú, kit büszke vagyok bántani Atyjának bünéért. Kezemben volt az öreg is; becsületére, szabadon hagytam őt jönni, 's esküvése ellen elszökött az alacsony. Tépte a' fogoly fiú, pelyhesült szakállát, ennek hallására. De, ha még kelhet haragod mond tovább Csónakosi, adj mellém ötszáz Vitézt, megzaklatom én a' határokat 's vagy Gyulavárban látod vagy engem se többé. Csak e' testvért vedd kegyedbe 's egy leányát kebelemnek, kit eddig is elhagynom sok kínomba került. Ezt repíteték vele a' hír' heve, de szíve, előmlött az utolsó szavakon, könnyekben.

Az ifjú arcát erre, Bátori mellett, halaványság lépé-el. Allott a' Vajda, megilletődésében hallgatva, leeresztett karddal jobbájában, balkeze homlokán. És az ifjú, mind, ijedezés pillantatait szórta a' késedelmező felemelni hajlik az ismeretlent 's lelke oda hal a' halvány vonásokon. Ilka! te paradicsoma életemnek,

kiált-fel, emlékezeted tett engem búsabb csatázóvá. Meleg lehelletét hagyta a' leánnyal, annak orcán érzeni 's az, nyujtotta kezét. Én vagyok, szóll a' férjfi öltözetü leány, kit te heves vadásza a' dicsőségnek, azzal megint fel tudnál cserélni. Mikép jövék ide, azt barátod beszéllel-el, de ő nem él. Most nekem kellettén szóllanom, pirulást ne éreztess, mert inkább itt maradok a' holtak halmain. Együtt él és együtt hal a' hív szerelem, zajongották érzésim 's jöttem. A' Vajda befogadott. Te elmaradál 's én kerestem a' halált. Barátod vont vissza 's ő esett-el, fájdalom! helyettem. Menj-te, hírnek szomja, az én megbántott szerelmem kevélyebb az élethez ragaszkodásnál.

Szerethetted volna é a' férjfit gyávának hallva? mond Csónakosi 's hirtelen Bátorihoz fordul. Dicsőség és szerelem közt állok, diadalmasa e' mezőnek, így szóll: Nézz végig foglyaim fején midőn hajnallik 's felejtsd-el haragodat.

Hallottam beszédeteket, felel most, a' hirtelen tüzü 's hamar érzékeny Hős. Hagyd-el te a' reszkető futót, magam oltom még-ki egykor életét. Megigérttem ezen ifjunak, hogy én téged neki visszaadlak. Híres bajnoka volt az! ő Atyja csatájimnak, maradjatok együtt békében.

'S repült Eszter Ilkának mejjére. Engedj-meg a' hír fíjának, így kéri, hogy testvérével együtt kívánta magát neked általadni.

Jönek e' hát az esze vesztett juhok szövét-nek világánál, ekkép kérdezé délczeg megve-téssel a' még vigadozó Kinízsi, jönek é, hogy meghosszallott életek béhunódják. De, csatá-zók helyett foglyait vezette a' Vajda után Csó-nakosi a' Bán eleibe 's elbeszéllé neki, tetteit. Derék fiú, vagy te, mond, neked való e' vitéz keblü leány, nem fog sopánkodó könnyekkel tartóztatni a' csatából. Jer most velem, együtt érzeni a' győzelem vigasságát.

Ebben lépé-meg az Erő táborát az őszi haj-nal' derengő világa. Véknyan szűrődött az a' hegyek körül kovályogni szerető ködeken ke-resztül.

Mind a' két Hösnek külön helyen zendül-meg egybe-gyűjtő kürtje. A' Vitézek ismerték megszokott hangjokat 's kiki a' maga Vezére zászlója alá ment. Együtt állnak felhőt-tartóz-tató szálás legényei Bátorinak; rendjekben fe-ketélnek Kinízsi nemessei 's halál serege. Vité-zek! szólnak a' Hösök, lejtve nyargalván cso-portjaik előtt, adjatok hálát Istennek. 'S a' tá-bornak buzgón ment-fel imádsága.

A' Vajda maga térdepelt, mély megilletődéssel tekintvén az égre-fohászkodásaiban. Mikor felkölt, az ifjú Alit hozatta magához: „Atyádnak köszönd azt hogy vissza nem küdelek, külömben enyhítetni fognak kerülöttem a' fogolyság epesztései, mert nemesek valának szavaid.“ Ezt mondá, szelidültebb kebellet.

Mentek azután a' Hösök végig a' mezőn. Látták a' halálban heverőket. Temettenessenek-el, szólla Bátori, a' hazáért elesettek; halom hanyassék te teikre, hogy a' később idők származatai tudhassák hol nyugszanak vitézeik. Fekete zászlók lobogjanak temetődombjaikon a' Nemeseknek. De a' Napkeletnek rajtunk hadarászott elesettjei rakásra zuhogtassanak-bé a' Marosba, kiálta-fel Kinízsí 's a' mint ezt kizugá, összehuzott szemöldököt vetett a' csoportonként egybe-füzöttekre. Megrémülve hajtották ezek egymásra fejeiket.

Ne tagadj-meg, oh Bán! néhány maroknyi földet a' halottól, így szóll a' Vajda. Vad léleknek buta eszközei voltak az itt heverők, de bétöltötték hazájok iránt kötelességeket. Így a' fogolylánczot zörgetőknek is legyen nálunk irgalom. Menjenek előttünk szabadon léphetve. Tudja-meg a' török föld, hogy mi csattogva

védjük a' Hazát, hanem a' diadal után, könyörülést mond a' mi Istenünk. 'S mint a' lecsatolt ágak, keményen rugódnak vissza, olly hirtelen pattant az öröm szikrája, bánatjok helyébe, szemeikre a' fogságba estteknek 's Allához imádkoztak háladatosságokban.

A' Bán félre fordult, még felhővel tekintetben, de nem szóllott barátja ellen.

Jött a' bánatja-oszlott hősleány Bátorihoz, ujra békötni sebét az utnak. Mellette Csónakosi. Derülni kezd ennek látására a' Bán. Vitéz fiú! te mellettünk léptess, monda. Ha szelídek volnának paripájim, leányaidnak azokon kellene jönniek.

Fogadd köszönetemet, diadalmas Barátom, szóll a' Vajda, Kinízséhez, fogadd, hogy kész vagy most bétölteni régi fogadásodat 's nekem látogatásomra jössz, jössz látogatásomra vitézséged' dicsőségében, vidám indulattal ezen ifjak iránt.

'S a' Hősök megindulának. Békeség szelei kezdettek előttek enyelegni. Vitézeik, győztesek énekével mentek nyomokban csendesedve, mint a' sűrű erdőkkkel volt vivások után a' lakhelyeikre vonódó szélvészsek. Gyula Fejérvár

bástyái fogadják-el őket, a' vidékek lakosainak öröm kiáltásaik között.

* * *

Királya a' kősziklákon álló várnak, hatalmasok voltak Vezéreid karjai. Diadalmaskodva viszi a' hír rettentő és irgalmas neveket feléd. Öröm üljön homlokodra. Nézzd a' folyóknak, magas lakod alatt csattogó hullámokban sodródó fejedelmét. Úgy vivék Vitézeidet, a' Kenyérmezei hős-barátok, Ali bajnokaira, mint az, a' tenger ellen, a' belé omló havasi vizeket, 's el, nem nyeletének.

A' GYULA-FEJÉRVÁRI ESTE.

A' kecske-kő' szálain meghasadozva zuhogott alá le a' térnek az őszi felhők terhe 's egyszerre kopogással csapdozák a' vár ablakait az eső' jeges cseppjei. Benn ülének a' Vitézek Bátori fegyveres-palotájában.

Jer elé, csaták énekese, mond a' Bán, adj életet e' komor estének.

Akarjátok é a' Vajda' tetteit Moldovában? kérdezé a' csaták' énekese.

Mond, mond, harsan-meg a' Bán, hadd világoljon a' hősi-lélek dicsősége.

Halljuk, sürgeték a' palotának ősz vitézei, halljuk az ifjuság nyers tetteit. Forgassák azokat magok előtt ujjonczaink.

Elkezdette a' hadakat édesen elbeszéli. Kinízi szeme, diadalban gyönyörködő tekintetet villámlék 's meg el csendesedett, mint a' hallgató méltóságu Duna Visegrád alatt. A' Vajda, lehajtotta fejét.

„Felhágtunk az erdőktől szeretett hegyekre, bétékintettünk Moldovába. Mint a' villámok, mikor ezek közt lobognak, fénylettek a' Király

seregének kardjaik. Elszélesztette volt már Erdély völgyeiben a' morgó zivatart, melly ellene tartotta gyűléseit, most Moldova pártoskodott Vajdája. István seregeire vezetett. Hősünk a' rábizott dörgő csapat előtt fénylett. Jelen volt Ország Mihály, a' Nádor; jelen Csupor Miklós és Pongrácz János Erdélynek Vajdáji; jelen Bánffy Miklós. Elértük Rimánvásár tájékait. A' város elterült erőnk alatt 's a' Szeret folyója mellett álló vár játék volt karainknak. Meghallotta csattogásainkat a' Vajda, 's ijedés szavaival könyörgött békeségért. De, ismerte a' Király, ravaszkodásban zavaroskodó lelkét. Serény ő a' viadalban és vitéz, harczoljon velünk, ha háborgott, monda

Beljebb vitt a' Király bennünket, Bányának. Vígan ment a' sereg, énekelte a' dalt, melly így végződik:

Abban lelven kevélységét
Hős Királyunk nevének,
Hogy emelje dicsőséget
A' dölczeg Honny' népének;
Tisztán jönnek érzései
Bennünk bizó szívéből
'S mi is, fogytig védelmei
Leszünk teljes erőből.

Mert, a' Magyar nagy lelkének
 Büszke fellobbbanása,
 Megkivánja, Fejedelmének
 Legyen hozzá hajlása.
 Ussön akkor paizsára,
 'S minden Magyar hőssé lesz,
 Kardzördítve ül lovára
 'S nagyot, jelest, sokat tesz.

Ugy van, kiáltának a' Vitézek. A' Magyar nem
 igába született. De, merje osztán bántani va-
 laki, Fejedelmét.

A' csaták énekese tovább folytatá: Ellent-
 állás nélkül mentünk-bé, Bánya kapuji alatt.
 Elosztott a' Király, a' városban bennünket;
 maga, közepére vonatta pompás sátorát. Az
 estének szelei jöttek jelenteni az éjnek elterülni
 akarását, 's mü, csendet gondolván körülöttünk,
 letettük fegyvereinket, midőn a' Királyhoz egy
 idegent hoztak őreink.

Idegen földnek fija vagy é te, kérdezé a'
 Király, ki, bujdosva jöttél az éj' setétében meg-
 kémlelni seregemet?

Nem idegen föld fija vagyok én, felelt a'
 fogoly, Erdély az én Hazám. Nőm Moldovai,
 azért járok e' tájakon. Magsajnállottam a' haza-
 sohajtozó Asszonyt 's magam indulék ide bé,

hírt vinni néki véreiről, mert ő kicsinyeit, egyedül nem hagyhatá. 'S a' mint most jövék vissza tizenkét ezer kardot láttam vezettetni, seregedre. A' Királyt hadi-tűz folyá végig, de csalárd képként rémlett előtte mondása.

Király! szólla az ismét, huzassd-ki a' kardokat. Velek jöttem én magam is, mert Moldova fijának néztek engemet 's hajtottak magokkal. Némán dobogott a' tegnapi csendes éjben, ólálkodó lépések. Ma, mind erdejikben lappangva, nyugodtak. Hadd fogjon-el téged 's Vitézeidet mondák, az éjtszakán, az előálom édessége, öldökölve rettentenek-fel abból 's felébredéstek utolsó leszen. De én elillantottam tőlök, hozzád siettem, mert szánom nemzeteimet.

Megtetszék ez a' Királynak. Fogadjátok Etelének e' nemes unokáját, monda, szívesség szavaival. 'S ha menni akarsz, te a' Székely földnek jó fija, tizenkét fegyveresem kísér, nőnek hajlékáig. Ment, gazdag ajándékokkal.

Fegyverhez kapott most a' Király 's paizsára ütött. Oldalainkra termettek nekünk az élet-hunytató kardok, 's hadat-hajtó szélvész koválygása csapta fel magát fejeink felett.

Igy vártuk a' ránk orozva rohanókat. Siketen

zugva hullattak már, halálos csoportjaik. Jó fíja a' Székely földnek, csenddel lebegjen sírod felett a' nyugalom, mint a' tavaszi fény a' dombon. Sajnálottad Nemzetedet.

Halkal csuszának, bástyáinkhoz a' bosszúban evődő Vajdának néhányai 's három hely vetett egyszerre lobbot általak. Suhogó ropogással kezdettek tekeredni a' széles lángok az éj' sötétében. Halál' halaványát festették a' hadakozókra. Bérohantak a' tűztől sápadtan világított arcza' 's mint a' menykövek dörögve keresik az őket magokhoz vonó csért, úgy kerestek bennünket alvó helyeinken, kardjaik. Megdöbbenetek készségünken.

Halálokat akart vágni az ő elkeseredések arczainkra, de, a' mi bosszúnk szélyt repdesztette kardjaikat. Keresztül hasított Hősünk hadi-szava a' fegyverek csattogásain, 's rettenetesen döltek vitézei, hallására, a' tizenkét ezernek. A' ti holttesteitek felett lobogjanak a' lángok, mellyeket a' miéinknek gyújtottatok, ezt kiáltá. És lobogtak. Villámozva kevergette a' kardot, Ország, Drágffy, Pongrácz, Pálffy, de Hősünk úgy kitetszett közülök, mint az oroszlán a' maga ellenjei csatájában.

Tűzbe emelkedett, édes szavú! érzésed,

szóll közbe Bátori, sokat fogsz mondani felőlem. A' Király is

„Büszkének akarom az Énekest, pattan-fel a' csata-beszéllő. Szaggassa-meg hurjait a' pulya előtt, de lelkes ígését, az Erőnek. Hőse a' Moldovai csatának, esküszöm, az én kebelem, kevély szavaiban.“

Tovább, tovább, sürgetődzének a' palota-vitézei. A' Vajda, mosolyog, az Énekes kényeségén. „Hagyd tehát, szavaidat folyni, a' mint azok, kevély érzéseid közül kelni szeretnek.“

Jelen voltam én magam is, az éj' csatájában, kezdi komolyabb szemmel, én is osztottam halálokat. Hallottam én a' Király parancsoló hangját, láttam arra felbuzdulva rohanni vitézeinket, láttam őtet magát, hírt érdemlő erejében. Kicsap az Orkán a' fekete-tengerről 's meghajlanak előtte még a' völgynek is fűzei. De a' tető' czedrusa megverekedik vele 's fennáll. Csattog az ég háborúja, de a' tetőnek credrusa fenn áll 's méltósággal néz-le száz törzsökre, melyek sudarai, társul állottak a' felhők tartásában. Így volt a' Király Libanonnak czedrusa.

Rezgő setétbe néztünk az éjnek e' csatájában a' langok mellől, megtompult azokban sze-

münk világa. Ijesztve süvöltöttek a' haláltól sebeket szakasztani megfogadott nyilak. Nem tudták, a' lang néhol megaluván eleresztőjik, kire bocsátják, hanem, vaktába, reptekben, otrombán ütköztek abba, a' ki előttök volt. A' Király vállába is szúrta egy magát, de Moldova sok fijának halálos elterülése fizette-meg az ő sebeit.

És, győzelemmel kezdők utoljára, karaink sűrűbb forgatását hagyni. Kisebbedett a' harcz a' hova te jutottál, szemérmes hallója, tetteidnek. Kétségbe esve vágta, nyilaztak ugyan ránk a' fennmaradottak, de majd a' setétnek keseredtek. Sok, a' tűzbe szökött közülök 's a' langok, robogva vívtak egymással, testeikért. Az éjnek fele, rég eltölt már ekkor, de nem hallatott az elrémült kakas szava, azt megjelenteni.

Igy segítette a' hív sereg, a' Királyára rohantak elszéllyesztését. Csatát végezve állottunk a' városban, míg a' langok világlását, a' pirosuló hajnal váltotta-fel arczunkon. Körül néztek vitézeink 's magok bámulták, a' füstölgő üszkök mellett halaványodók sokaságát.

'S István, a' Vajda? — kiáltá Kinízszi.

„A' Vajda, megijedett, hogy mást teszen helyébe a' Király. Jött hozzája 's alázatosság-

gal csúszott kérésében, mert nem volt lelke, vagy új csatában keresni a' halált, vagy távol siratni szégyenét. Csak még most engedj-meg, Királya a' Magyaroknak, így könyörgött, megismerem mindenkorra fényes koronád hatalmát, mellynek e' tartomány úgy is rég meghajlott. A' Király délczegen állott, békötött sebével, 's indulatosan támadta-meg. El, nem fogatlak itt, mert bizodalommal mertél előmbe jönni, zúgott hozzája; de, takarodj előlem; másé lesz, méltóságod. Földig meghajolt és sirt. Miért nem tudott ez kezemre kerülni az éjben! dörgöttem én magamban. Vigyed hát, leányaim közül az egyiket zálogul, ha szavamnak nem hiszel, monda megint a' Királynak. „Félrc tőlem, leány záloggal; add fíjadat, ha vitéz.“ Az csak egy van, sohajt István Vajda 's elvennéd é azt is tőlem?

Hallgatás lett köröskörül. Én, a' ki gyűlöltem elébb a' csúszót, most szelidültem iránta. Néztem a' Királyt. Vagy vége Vajdaságodnak, monda, vagy egyetlen egy fíjad velem jó; de ha, hűség' seregeit küldöd csatázójimhoz, két esztendő mulva utánna izenhetsz fíjadnak. A' Vajda mindent ígért; sírva vált-meg fíjától.

Egy hét mulva, megfúvatta a' Király az in-

dulót. Vigság volt minden legény homlokán. Felszedték a' Moldovai seregek zászlójit a' Király pompás sátora mellől, hozták a' testőr-zők, Királyunk mellett, kiterjesztve a' szélnek. Kevély örömmel pillantottak azokra, néha bajnokaink, Buda várában állanak.

De, a' hol jöttünk, mindenütt lángok lobogtak utánunk Erdély széléig. Széllyel hánytuk a' tanyákat. A' Király nem szólt ellene a' vitézi vad pajkosságnak. Reszketéssel, emlékezzenek reánk, Moldovának könnyen feltámadóji, monda.

Az ifjúságnak tűz-veszes kora, hevített engem, 's a' Király és én, a' Moldovainak kigyó-lelkiségén, izre porrá törő haragra gerjedtünk, szállalt fel Bátori.

Hadd-el azt, veti délczeg felköltében a' Bán, éljed diadalmad hírének örömét 's jer, mutasd-meg többieid sorában a' kardot, melly keresztül villámlott a' csata éjtszakáján.

Döbrentei Gábor.

HÁROM SZÉP TEKÍNTET.

I.

Egy lelkes, elmés, szép Leány,
Ki merre lép, 's bár mit teszen, minden nyoma
A' lelki, testi tisztaságnak fénytelen
Súgáritól kísértetik, — kinek
Még önmagától észre sem vett kellemi
A' szűz szemérem' hajnali
Rózsájitól pirúlva égnek, — a' kinek
Gúny 's csalfaság kerültte keblét és agyát
Ártatlan édes érzelem
És gondolat foglallya csak, 's kíváнатit
Egy szép Virág elég betölteni, —
'S bár lelke a' Jót, Szépet, és Nagyot
Megbirja, 's szíve mélyen érzi is,
Mind ez csak úgy pillog belőle, mint
A' rózsza, melly feselni kezd, de rózsza lessz
Minden bizannyal, — illy Leány, melly bájoló
Kedves tekintet! — és igen természetes,
Hogy Őt' szeretni, a' ki tudgya érzeni.

A' Kellemesnek, Szépnek és Jónak becsét,
Minden kor és nembéli kénytelen.

II.

Szép látni egy nagy érzeményű Férjfiat
Polgári, házi, emberi
Szent tartozásit tellyesíteni; —
Szép látni egy nagy Szívet érzeményivel
A' Földet, Emberséget, és annak javát
Olelni, és művelni lelkesen; —
De mennyivel szebb látni egy szép, jó, szelíd
Aszszonyt, ki fényt, zajt, látszatot kerülve jár,
'S teszen körének szűk határi közt, —
Szerelme által boldogított és boldogúl, —
Ki vére és édes teje
Táplálta és nevelte kisdedit,
Kegyes valója' gyenge mássait,
Istent, Hazát, Embert, Igazt, Jót, és Nemest
Szeretni szó és példa által már korán!
Tanította. E' tekintet engem térdre ejt.

III.

Szép látni egy Elmét repülni fel 's alá,
A' képzelet' lángszárnyival
A' nagy Teremtésnek határainn,

És egy erős, figyelmetes
 Sasként lebegve és kerengve szerzeni
 Esméretet, tudást magának; — óh!
 De mennyivel szebb, 's mennyivel
 Mélyebben érdekelhet egy jó 's résztvevő
 Szív, a' mikor felolvadó érzelmei
 A' szem' tüzéhez fellövellvén, csillogó
 Gyöngyökben esnek a' kebel' hullámiba.

Kisfaludy Sándor.

A' K É P M U T A T Ó.

Sir, ha zokogsz; ha örülsz, örvend: de gya-
 korta mosolygván
 Szíve zokog, 's ha szemét könny teli, szíve nevet.

Primóczi Szent-Miklószy Aloyz.

A J Á N D É K.

Virágaim' legszebbikét
Neked küldöm Kegyes!
Valód' kedves mássát tudom
Megvetni nem fogod.
A' bokrot védve ápolám
Hév lángom' biztosát;
Most illatot hintsen feléd
Mosolygó kelyhiből. —

'S midőn gyengén öntözgeted
Eszedbe jusson az,
Ki hív szerelme' zálogit
Kedvednek áldozá.
Igy zöldell, és virít neved
Elbájolt lelkemen,
Mint e' tavasz' magzatjai
Kertem' magányiban.

Virág valék én is, de ah
 Éltem' tavaszkora
 Eldúlva forró érzetek'
 Dagálytól, komor
 Telére szált; szép érlelő!
 Vedd szívem', 's ifjadok;
 Mert hol te vagy — 's mindég enyim —
 Örök tavasz virít.

Thaisz.

D A L F O R R Á S.

Minden öröm hangot szül, a' bú, 's fájdalom
 ismét.

A' kikelet' zöldjén zeng philoméla panaszt.
 Ott, hol erő 's szerelem párul, nincs messze
 az ének;

A' nyelv dalra fakad, hogy ha vezérli szived.

Kisfaludy Károly.

ANDALGÁSOK.

Boldog, kinek szép hont adának
A' sors' örök végzései,
Hol Génusz' szelíd nyomának
Láttatnak nyilván jelei.

Ki, mint a' Sülph tündérberekben,
Almaj közt halhatatlan él,
Bolyongván lelke hüs szelekben
Chitóné' csendes fényinél.

Szük életében nyujtják néki
Elüsiont az istenek,
'S utána lelkesült vidéki
Nem-földi dalra zengenek.

Öt Roche' hársai közt susogva
Héviti Haller' szelleme,
És rózsaláncczal tartja fogva
Az égi nagyság' kelleme.

Clarens' virányin bánatjában
 A' számkivettnek részt veszen,
 Mereng Wolmar tündérvárában
 Nagy ideálja kebliben.

Vagy véled, természet' barátja,
 Járván viruló környedet,
 Mint Heszper, bájos fényben látja
 Derengő bölcseségedet.

Hív anyját hallja rejtekéből,
 Mint nyájas echo, szóllani,
 Érez, miként Te, nagy lelkéből
 Szent lángokat csapongani.

Fel a' teremtó' thrónuszához
 Szeraphnak tűzszárnyajn lebeg,
 Leplezve járul szent arczához
 Virtusban, 's szíve nem remeg.

Vagy égi Múza Gessnerednek
 Édes hangjain kebledre hull,
 Sebes verési csendesednek,
 Lelkén szelíd alkony vonúl.

Melyét a' pásztorok' virányin
Erosznak vígan nyitja fel,
Andalgván a' hegyek' leányin
Tisztán-hevülő érzésivel:

Hölgy mellett olvad hűs berekben,
Aëdon' szívrázó dalán;
Láng ébred a' tekintetekben,
Remegve nyúl kéz kéz után.

Kedvelt fájok' sötét árnyával
Borítja bé szép álmokat,
A' Genzian' bájos szagával
Istenli boldogságokat.

Majd zengvén lantján hangos ének
Megmássza Jura' bérceit,
'S gyúlasztja Dóle' szép körének
Vigan szédelő rendeit.

Borongva nyulnak fel messzére
Gott hard' sötétes ormai,
Kilátszanak tekintetére
A' kéklő Cenis' útai.

Túl elfedő sziklák' homályán
 A' boldog tájig álmodoz,
 Hol annyi Herosz égi pályán
 Jutott Olümp' lakójához,

És ahol csendes pompájában
 Mosolygva fénylik Tivoli;
 'S a' vándor Veszta' templomában
 Kelyhét Horátnak szenteli;

'S mint a' görög lant' dicsősége
 Hevülven Muza' kelyhitől,
 Messzebbre nyúl pályája vége,
 'S zengése a' felhőknek röpül.

O Génusz halvány lepl eddel
 Melly sír' nyugalmával borít,
 Miként borongó Lúna, fedd-el
 A' messze föld' ingerjeit!

Itten vérző honunk' vidékin
 Nyögő szél érvén keblihez,
 Pusztult váraknak omladékin
 A' Muza búsan tévedez.

Tekintvén századokra vissza,
Ha Somló n k' ormain megáll,
Az édes cseppet könnyel issza,
'S lantján víg hangot nem talál.

Lehajlik D a y k a' sírkövére,
'S borítja lelkét fájdalom;
Ah Cháriszoknak kedveltére
Sírjában szállt csak nyugalom!

Lelkébe, mint Heszper' sugára,
Hordott szelíd érzéseket,
Geniusz' szemén, melly véle jára,
Mosolygó könnyü reszketett;

De bájhangjai nem édesíték
A' Sorsot égi kebelén,
Vérző sohajtások hevíték
Szívét hölgyének lágy ölén;

'S miként irígylett nyúgalmának
Várából Erosz' kedvese,
Szállott arany phantasiának
Téireről sírdomb' mélyibe.

Kérjük, sötét enyhelye mellett
 Hogy lágyúljon a' Végezés,
 Lengjen körülünk gyöngé szellet
 'S emelje lelkeink ihletés.

Vegyék-fel ömlő hangjainkat
 Karpát' kinyúló szirtjai,
 Erezzék forró lángjainkat
 Iszter' zöldellő martjai.

A' dalra szebb honunk' leányi
 Miként Nümphek, tánczoljanak,
 Berkeink, mint Széphalom' virányi,
 Elűsionná váljanak!

Fonjunk a' küzdő Szent' fejébe
 Nem-hervadandó koszorút,
 Sírjának hűvös enyhelyébe
 Rózsák közt menjen biztos út:

Lángzók lesznek csudált nevénél
 Az érző szív' verései,
 Szentek, mint oltár' emlékénél
 A' hűség' csendes könnyei.

Kölcsey.

AZ AGYONLÖTT FÜRJRE.

Fürge Fürj! Fegyver' vadon áldozattya,
Téged elvisznek Lidim' asztalára;
Estden meg fog, tudom, esni szíve
Szánakodásbul.

Nagy kökényszínű szemeit, szerelmes
Vesztemet nemző szemeit kesergő
Könnyek elfutván, rebegő ajakkal
Fogja sohajtni:

„Kis Halott! kár volt neked így kimúlnod!“
Fürj! mi jól tünsz-el: kinek elhalásán
Igy zokognak, 's illy szemek' árja foly; meg
Halhat az önként.

Vitkovics.

A' B O L D O G P Á R.

Egy titkos ah felém 's egy elpirulat,
Arcz bájos, mint a' legszebb reggelé,
Egy líliommely 's egy pillantás belé —
Elszédülék, és szívem lángra gyúladt.

Te vagy! kiáltok; 's a' merész indulat
Kiterjesztett karokkal vitt felé.
Láng lángomat, csókom' csók érdelé:
'S a' boldog pár egymás ölében múlat.

„Enyim, enyim vagy, kit kerestelek.
'Tied e' csók, szerelmem' áldozatja,
E' szív, e' lélek, 's mindenem velek!“

'S mig így rebeg, 's hévszomjam' oltogatja,
Elsüllyed elmém' minden gondolatja;
Velőm lobog: de szókat nem lelek.

S z e m e r e.

É L E T É S H A L Á L.

É l e t.

Hah rettenetes váz! te bűnnek rút fia kerülj!
ne zárd-el útamát; még a' természet késni bá-
torít, czélom tovább terjed.

H a l á l.

Alélt szellem, szédelgő tünemény! eddig, 's
nem tovább megyen futásod. Mint urad, mint
jőtevőd jövök feléd, ne rettegi.

É l e t.

Az égi harag kivont mély üregedből, 's ércz
kormányod alá veté a' mulandót; de belsőmbe
is erőt fuvalt, melly bátran gunyolja komor
hatalmadat. Az ifjuság kivív sirjaid' éjéből.

H a l á l.

Tüzét eloltja fonnyasztó lehelletem. Lehull
a' virág legékesb nyiltában, és a' láng, melly

kebledet hevíti az enyészetnek legbiztosb eszköze. Merre lépek, hasonló szívek porlanak-fel, 's a' kikelet' zöldjét disztelenítik. Én örje az örökkévalóságnak, kemény kézzel tartom a' földi pályákat, lerontva a' különbség' zárait, a' szegénnyt megváltva, a' kevélyt lealázva határtalan szállok a' világ' téerein, 's a' mi él lesüllyed alattam, ha fekete szárnyam' árnyéka érinti. Imádd a' végzést, melly általam büntet, 's jutalmaz.

É l e t.

Te pornak ura, csak azon győzhetsz. Mit érzek, az nem halandó. Felsőbb származás fénylik lelkemen, éggel vegyülve lényem emésztő mérgednek martalékja nem lehet.

H a l á l.

Eltűnsz, 's álmaid, érzetid veled merülnek-el. Mi a' sírontul vár, azon nagy titkot csak a' színváltozott érti; én vagyok azon isméletlen világnak első hirdetője.

É l e t.

A' lelki-tehetség, halhatatlanságom' igaz záloga fenntartja emlékemet, 's habár földi ré-

szeit örök éjbe taszítod is, általsugárzik, 's
votomat vallja.

H a l á l.

Ez csak beteg elméd' ahítatos reménye; fény-
lepelre szorúl hiányaid' serge. Mi állandót mu-
tathatsz, mellyen a' percz nem fordít, nem
győzhet?

É l e t.

Enyim a' gondolat, ez a' mennyei szikra
kíhat a' sötétből, és alkotó lángjánál egy világ
melegszik. Bátor röptének ég - 's föld meg-
nyílik, 's évek századok neki szolgálnak.

H a l á l.

Csekély nyereség, olly nagy szándékért, sok
a' semmiért; félig alak, félig árnyék, a' mit
nyomoz, 's mentül tovább szárnyal, annál na-
gyobb zavarba ötlík, míg fáradtan szűk határ
közzé szorúl. Mi a' koválygó ködön áltvillan,
az csak a' képzelet' muló játéka, a' lekötött
észnek tévelygő habja; áldozz az eszméletnek,
's ön léted károsúl. Az idő forog, állj magasan,
vagy alant, vele elragad, és a' gondolat' fejlé-

sét, melyre annyit építesz, a' vélemény, ez a' sötétség' szülöttje intézi, vagy tiltja.

É l e t.

Nézd a' dicsőket, kik napként a' magasról alá sugárzanak! főhajtva áll előttök az idő, nemzetek változnak alattok, 's koszorújok' virági most is illatoznak; egy póltól másikig terjed érdemök, 's a' föld' fíjait nevök lelkesíti. Ez a' lélek' legfőbb diadalma, ez az élet' istenülése!

H a l á l.

Azok kiket csudálsz, kik körül álmaid lengenek, azok leginkább bizonyítják a' ködbe vont elmét, melynek a' sejtés' végső határa; mert, örökös harczban, egymást semmisítve, homályos 's ellenes ösvényen bolyongnak, és véleményt halmozva véleményre, valóért epedve, füstöt ölelnek. Hol az Igazság, melyet kérkedve említesz? Hány ezer évek folytak-le buzgó vizsgálóikkal, és szent képét eddig senki nem látta.

É l e t.

Tettekre ébresztve tűnnek-fel mindenütt az ész' hagyományi, 's isteni ereje a' mindenható

akarathoz, melly hegyeket mozdít, 's világokat mér, vallja becsét a' nemes életnek.

H a l á l.

A' hideg ész, melly magasra vágy, megfoghatja e azt, a' mit büszkén állítani mer? Minden rémzet után esengve, szeret ragyogni a' sokaság előtt. A' távolban minden szép, és a' rejtelmes szó, csiklándja a' gyalgó szívet. Ha nyílt szemmel behatsz léted' titkába, dermedve fordulsz felém, 's keskeny boltom leszen világod. Bölcseséged' minden foglalatja az, ha béken tanulsz halni.

É l e t.

Nézd a' dicsőség' Templomában a' Hőseket, kik nagy tettek által azon tetőre felvívttak, hová nem ér a' mulandóság' karja! Borostyánjok hűséből néznek le a' jövődőségbe, és az évkönyvek kérkednek nevökkel.

H a l á l.

Csalóka vágy! A' történet megvesztegetett Biró — a' környülmény lánczait hordja; olcsó tömjénynek csak gyermek örvend. Ledől az oszlop ércz szobrával, mert a' földi zavar állandót

nem szenved, és ki ma koronákkal játszik, holnap helyet alig lel hideg hamvának. Nézd a' világ' bálványát, egy pillantat, 's díztelen hever a' porban, és neve csak például szolgál a' bátor küzdőnek, midőn fenndörgő tetteit a' mulandóság száánakodva mosolygja.

É l e t.

Minek tehát ezen ösztön a' forró kebelben? minek a' hév kívánat, mely kizudulva mereng?

H a l á l.

Engem keres! 's az legyen fő java, ha tisztán feltalálhat.

É l e t.

Mély borzamat leng sirjaid körül, szemed' sötétje enyészettel frigyes — én még lenni ohajtok. Ah ez a' világ olly szép, és kedvezve nekem annyi édest ígért! Engedd szépét kiélnem, bájait ölelnem. Illy örömtelen nem válhatok-el.

H a l á l.

Az öröm' tarka színén legel boldog szemed, tavaszod' zöldjébe rejtezik tövise; de rekkenő

nyarad méregg  forrallja, 's csak lassú teled-
nek hideg n fagy-meg. Háborgó e' világ, k l-
seje tetszetős, de benn édes méreg lakik, és
a' legnemesb szív felett, letiprott rem nyiden
kev lykedik a' méltatlan szerencse.

  l e t.

Még is van boldogság a' szerelem' nyugtato
 leben; ott lebeg h vem, a' serdülő élet virít
k r le; szelíd szózatja édesen hangzik vissza
melyemben, midőn nem ismert  lem nyre
int. Oda — oda engedj r p ln m!

H a l   l.

Ne higy a' szerelem  m t  szavának!  n
hev t l lesüllyed éktelen mélységbe. A' birtok
közt kegytelen eltaszit, kiválva tőled csak f j-
dalmad marad fenn; hideg l nczokra f z, ha
bár h vtelen elillan, és alacsonyba mer t. El-
sz rt romok között bánat lappang nyomában,
's váratlan rivaszt-fel andalg s db l, 's a' tündér
képnek ijesztő v zait mutatja.

  l e t.

Te komor ellenség! mit adhatsz l tem rt,
ha minden sz p t olly hidegen t ped-el?

H a l á l.

Nyugalmat — a' béke' szent malasztját. Nem örülsz ugyan, de nem is csalódotl, és a' földi inség kígyós fejét káratlan rázza feletted. Ki tőlem fél, azt én üldözöm, ki megvet, azt ápolom, és az érte hullongó könnyeket a' megbékélt Istenség' trónusához viszem, hol az erkölcs' fénykoszorúja készül.

É l e t.

Ez tehát szomorú sorsom, hogy a' végső határnál megvetni tanuljam azt, a' mi egykor gerjeszte? Egy láncznak rabja, ki a' forrásnál szomjúzni kénytelen; kire égi fény világít ugyan, de csak békóját mutatja? Nem több egy néma növevénynél, melly azért virágzik, hogy az Egésznek ékét tudatlan emelje?

H a l á l.

Térj magadba; ne keress kívül maradást létednek. Benned ég a' mennyei Jóság' örök tüze, 's testvéri karoktól áltölelve a' Hit, Remény, és Szeretet szebb létbe kísérnek. A' fergeg önkényt hányja a' port csattogó szárnyain; köszönd, hogy hajnalod velem kezet

foghat, minekelőtt megragadt a' világ' ordító
zajszele, és búcsuzó lelked örömmel csókolja-
omladó házát, midőn szemed az égre tekint-
fel utólszor.

É l e t.

Az irtózat mulik! végy magadhoz Halál!
érzem e' lét nem legfőbb adomány, ezen túl
van a' jobb lelkek' hazája. Még egy tekintetet
a' világra — zárd-bé szemeimet!

H a l á l.

Nyugodj!

Kisfaludy Károly.

VERS ÉS CSÓK.

Angyal! minap azt fogadtad
Egynehány költőnek,
Hogy a' legjobb versért a' legjobb szerzőnek,
Csókot adsz; és alig hogy meg nem adtad.

Micsoda?! verseknek csók lehessen bére?
Ha tőled az ilyen ígéret kitelhet
A' ki elfogadja nem hajtok szívére,
Mert nem az ész, a' szív csókot érdemelhet.
A' Csók édes bére az érzékenységnek,
Szerelem' pecsétje, adója hívségnek.

Apolló' fiai Pindusz' tetejére
Koszorúra és nem csókra idéztettek,
'S a' Gráckiák az ősz Homerosz' fejére,
Csóktalan virágzó borostyánt hintettek.

Nem vetélkedem én Poéták veletek,
A' szép zöld koszorút én nektek engedem,
Ti jobb verset írtok; én jobban szeretek,
Angyalom' csókjával én megelégedem.

Gróf De'sewffy Jó'sef.

L A Ű R A H O Z.

Neked is vagynak é hát néma könnyeid
Mellyek kebelednek lágy sohajtásain
Mikor félre értve hullnak érzéseid
Hév cseppel pergenek arcod' téj habjain?

Vagynak! 's nem hallá még senki panaszodat
Nem kerestél széllyel még sehol enyhülést,
Hanem csak felvévén fődre fátyolodat
Láttatlan Vesztaképp' siratod a' vesztést.

Ismered é már a' világ' mézes mérgét
'S félsz a' csaló - külső szívárvány színein
Hajladozva hagyni belső' csendességét
Hogy ne függjön annak változó kényein.

A' vétketlen lélek' gyermek-bizodalma
Játszó enyegéssel ejti-ki titkait
'S azután sir, látván hogy Sátán' rágalma
Leste 's csufolódva csafarja szavait.

Érzem kényes lelked' gyengéd büszkeségét
Tudom, hogy vékonyan font hajlékony húrjain
Milliózva nézi léte' édességét,
Ha hozzá rokonság ömled szív' hangjain.

De, mint egy szebb virág, legbiztosb nyíltában
A' csalárd harmaton, midőn dér lopja-meg,
Oda vész díszével bágyadt hervadtában,
'S elreppent illatját senki se kapja-meg.

Ugy te, ha vágyásod karidban gerjededz
'S azt komoran hideg tekintet fogadja,
Szédülsz, és körültted a' szép föld süllyededz
'S elhültödnék reszket ajkadon bánatja.

Mért te szerencsétlen? mért Rád mérve bánat?
Hogy az setétkedjék lassu napjaidon,
'S nyugalmat távolban keresve elfáradt
Epedésben halj-el fanyar gondjaidon.

Ha el nem tévelygne az a' szép kegyes hit
Melly a' tűrőnek most világol éjjelén,
Hogy Angyal számlálja minden szenvedésit
'S majd koszorúja lesz nem halandó fején.

Ugy ott fenn, pálmádnak látom már zöldjeit,
 Boldogok' lelkei vígan néznek rája,
 A' Seraph árnyában, zengi énekeit,
 'S ez itt mond a' jövő Laura' koronája.

Döbrentei Gábor.

A' N E V E T É S.

Víg-ság és tréfák közepett enyelegve szorítja
 Szívünket szívhez a' csapodár nevetés;
 Mennyet tár az epedve reménylő hív szeretőnek
 Altala számlál sok víg napot a' ki barát;
 A' tetszőst 's tréfát hahoták közt adja előnkbe,
 Ollykor csal-köntös ál-lepelére szorúl
 Vidám szív örömét terjeszti előnkbe magával,
 Boldog az a' ki örül, boldog az a' ki nevet!

Kis Lajos.

SZOFRÓNIA ÉS OLIND.

(Kereszthadi Rege.)

A' következő Regének (melly egy Episódja Tasso Torkvár' Gerusalemme liberatajának) felvétele, ellenkezni látszik ugyan azon jelentési czikkellyel mellyben Auróra' tartalmának merő eredeti Magyar elmeszüleményeket szabtunk, mindazáltal a' ki megfontolja, milly becsű az illy tolmácsolat akár művészi akár egyéb tekintetből nyelvünkre nézve, megbocsátand e' leptünknek. Tasso jobbára 12 és 13 szótagú mértéktelen sorokban alkotá Hierosolymiásza' stanzáit, e' jelen fordítás 10 és 11 szótagú mértékes sorokban szerkeztetett, 's így e' fordítás minden sornál 2—3 's minden stanzánál 16—20 szótaggal rövidebb az Eredetinel, a' mi nem csekélység az illetén nemű munkában; sőt annál dicsőbb e' merész próbaszándék által megmutathatnunk: hogy habár nyelvünk mindeddig rim'szükéről vádoltatott, mindazáltal e' pontban is verseny pályát futhat a' miveltebb Nyelvekkel; mivel e' Regének egy Stanzája sincsen mellyben tiszta rim ne volna a' hiv fordítás mellett.

Az illy költemény azonban eredetileg is fenntebb nyelven lévén írva, fordításban is fenntebb nyelvet kívánt; azért az itt előkerülő ujítások mellőzhetetlenek valának.

K. K.

T. T. Hierosolyimiás z á b ó l
C. I: 81—90, 's C. II. 1—53.

I.

Minden hazug- 's valónak tár zsinatja
A' Hír, — röpten röpül 's jelengeti:
Egyé forrt a' szent Had' minden csapatja,
Elindult már 's nincs a' mi késleti.
Hány fő minden hadláb? elmondogatja,
Vitézbit mind előidézgeti
Név- 's tetteikkel, 's rém ajkú kobozza
Szion' zsarlóit reszketésbe hozza.

2. Vészt várni tán kinosb kin a' kebelnek
Mint a' jelen vész' kínos érzete.
Legyintetén a' kétes hírlebelnek
Függ minden fül, minden sziv' rémlete;
Zavar zsibongzatok szárnyakra kelnek,
Iszonyt sejdít Szion 's környülete;
'S az ősz Király e' zaj- 's közel nyomorral
Vad szándékot gyanús szívébe' forral.

3. Ez Aladín, kit újoncz koronája
 Imitt örök gondokkal éltetett.
 Egykor dühöncz; de a' kor' lankadálya
 Hűté benn' a' pogány természetet.
 Midőn a' szent Had' célját hallogálja
 'S a' városhódítandó végzetet:
 Agg félelméhez új gyanúja szellen;
 Öt mind jobbágy rettentí mind az Ellen.

4. Falait elegy nép lakja mostanába'
 Melly vallásban különz 's ellenkezik:
 Gyöngébb 's kisebb rész hisz Kristus' szavába'
 A' több Mohammeddel szövetkezik;
 'S hogy fellép a' ledúlt Szionra lába,
 Trón' állapításán serénykezik,
 Csekély adót vetett hitsorsosára, —
 'S nagy sarczot a' szegény hiv nép' nyakára!

5. E' gondolat kegyetlen ösztönének
 Melly a' kor' őszén hűlve lassudoz,
 Ingert 's uj éltet ad nadály szívének,
 'S vért most inkább, mint máskor, szomjudoz.
 Kígyó nyárban így vál mordály fenének
 Melly a' fagy közt dermedve bárgyudoz;
 Szelid oroszán is, kit bosszu ére,
 Így tér vissza természetes dühére.

6. E' csalfa népen új örvendetének,
 Mond, látom csalhatatlan jeleit,
 A' köz veszély haszon veszett ügyének,
 Mosolygja köz jajunk' keserveit;
 Tán árulást, lest is készítgetének
 Miként oltsák el éltem' fényeit,
 'S hitvédencziknek, mint mord Ellenemnek,
 Mint tárjanak kaput, ha itt teremnek.

7. De nem lesz úgy: zsivány intézetében
 Gát leszek, kiontom boszúlatom'.
 Felgyilkolom mind 's még az any' ölében
 Zsengő piczinyt is rendre fojtatom;
 'S mindnyájoknak halotti máglyaképen
 Ház- 's templomait lánggal borítottam;
 'S papjait görnyűlten a' szent síroromra
 Könyörjeik közt konczolom halomra.

8. Illy borzasztót forral vad indulatja;
 De a' vérszándékot nem végezi:
 'S hogy e' sok ártatlant életben hagyja,
 Azt gyávaság nem irgalom teszi;
 Mert ha egy félelem dühig zaklatja,
 Más hathatósb gyanúszez fékezi:
 Retteg, miattok majd békülte gátul,
 'S a' győzedelmes fegyver' bosszujátul.

9. Azért szilaj dühét korlátba húzza,
 'S fulánkjait más úton érzeti;
 A' pór tanyát körül mind tönkre zúzza,
 'S mivel helyét tűz-lánggal égeti.
 Minden tájnak dúlás 's rom kalaúzza
 Hol a' Francz lak- 's élelmét lelheti,
 Kutat csermelyt halálvésszel kavarja
 'S a' legtisztább folyamt méregzavarja.

10. Rendkívül óvatos, 's el nem mulatja
 Erősbíttetni Szion' sorompjait.
 Három részről vihatlan sánczolatja,
 Csak éjszakon érzé hijányait.
 Hogy ezt gyanúja sejtí, felrakatja
 Roppant kőhalmozzal hézagjait,
 'S mind jobbágy mind zsoldos nagy számu népet
 Városvédlő szolgálatjába lépet.

11. Míg a' Tyrann így készül védcsatára
 Izmén magát szemébe tünteti:
 Izmén ki azt is, kit márvány lezára
 Holtan, érzetre lelkesítheti;
 Izmén ki mormoló varázsdalára
 Trónján Plútót is megreszketteti,
 'S ördögjeit lator szolgálatokra
 Rabként kisztvén, zablát old, fűz nyakokra.

12. Előbb Keresztyén, most Mahom' pogánya
 Megtartá ó vallásszokásait;
 'S két hitnek vegyli most galád iránya
 Csak félszegül ismért szabásait.
 Titkos barlangjából, hol üzi hánya
 A' pór néptől távol, bűbájit,
 Kimász e' köz vészben e' Szörnyharácsló,
 A' rossz Királynak rosszabbat Tanácsló.

13. Uram! mond, gát nélkül felénk inálnak
 A' Győzők' rettentő hadnépei:
 Tegyük mit a' környelletek javálnak,
 Menny és föld a' bátrak' segédei.
 A' hadvezér 's királyi hivatalnak
 Jól megfelelték szorgod' rendéi;
 Így mindenek tisztei ha teljesednek,
 E' föld lesz sírja döllyfős Ellenednek.

14. Mi engem illet, jöttöm' tárgya: lések
 A' munka- 's vészben hív segédedül.
 Tanácsim, ősz korom gyámolni készek,
 Varázserőm tiéd csak egyedül.
 Minden pártolt Angyalt előbűvészek
 Eszköznek, míg a' cél sikerbe dül;
 De hol kezdem kurúzslatom' 's miképen?
 Elődbe tární most szándékom épen.

15. Egy kép van a' kereszt nép' templomának
 Rejt földalatti oltárán — nagy ok! —
 Ezt született 's holt Istenök' Anyának
 'S Istennéként imádja pór agyok.
 Szobránál mellyet fátyollal vonának,
 Örök lángú szövétnek is ragyog;
 Körülfügg a' sok holmi hosszú renddel,
 Mit a' hiszékeny' fogadalma szentel.
16. E' képsobort tőlök ragadva vedd el,
 'S minekutána elraboltatott,
 Saját Mosédba tedd saját kezeddel.
 Én majd ihlek belé olly bájlátot,
 Hogy míg ott tartandod hív őrzeteddel,
 Szionnak ad víhatlan alkatot;
 'S rendülhetlen fal közt királyi széked
 Uj titkomban lel bátor menedéket.
17. Ezt mondva meggyőzé; 's a' tűrhetetlen
 Király iramt az Istenház felé,
 'S papjait erővel kisztve, tiszteletlen'
 A' Szűz' szobrát onnan elemelé;
 Odavivén, hol gyakran a' hitetlen
 Dör a' Mennyet boszúra kérlelé.
 Ez undoklat' helyén eldörmögette
 Az Ördögös káromlatit felette.

18. Hogy feltűnt a' hajnal' rubint sugára,
 Az őr kire a' templom bízott,
 Nem lelt a' szent kép' legkisebb nyomára,
 Bár megnyomoz minden szug- 's nyílatot.
 Jelenti: 's a' Király e' hír' szavára
 Irtóztató haragra gyúladott.
 E' képet, mint gyanítja képzelődte,
 Keresztyén orzá el 's lappang előtte.
19. Már ezt vagy hű kéz titkon elemelte,
 Vagy tán az ég hatalmit érzeté,
 Mivel nyilván méltatlanúl szívelte
 Hogy Asszonyát illy alhely rejtgeté:
 Kétes mindeddig: ha való mivelte
 Ember tét vagy csudás eszközlet é?
 Illőbb 's buzgóbb: hogy itt minden kegyesség
 Engedvén, a' Menny szerzőnek tetessék.
20. Most a' Király' szaguldó kémcsapatja
 Átvizslat minden templom- 's házakat,
 Ki a' bűnöst elrejt, vagy tudatja
 Annak halált ígér, 's jutalmakat.
 Izmén minden bűvét elővitatja
 Felfedni a' valót, de fennakad.
 Az Ég' vagy más' művén kudarczot ére
 Kémlelte, minden bűbáj' szégyenére.

21. A' mord Király azt látva mély titokban,
 Mit a' hiv nép' bünének gondola,
 Ősz gyűlöletje bús haragra lobban,
 Szörnyű 's végetlen dühhel lángola.
 Minden nézvénnyt mellőz, boszúzatokban
 Mond — bár mi jó — lesz mérgem' gyámola.
 Haljon meg mind! 's e' közönségi vésszel
 A' titkos tolvaj is torolva vész el.

22. Vesszen az ártatlan! csak hogy lakoljon
 A' vétkes: 's még ártatlant mondhatok?
 Mindegyik bűnös; egy sincs kit csatoljon
 Nevünkhöz szív 's barát indulatok.
 E' tettben ha van vétlen is, romoljon!
 Az ó bünsúly elég igazlat-ok.
 Most rajta hát hiv nép! siess gyilokra!
 Gyujts, ölj, tűz-vassal üss ez álnokokra!

23. Így szólt a' soksághoz. Lepőleg hatja
 E' hír a' hű fél' döbönt szíveit,
 Elszörnyedt az 's meredve várogatja
 A' már közel halál' gyötrelmeit.
 Egynek sincsen futás 's véd gondolatja,
 Ki esdve nyujtaná mentségeit;
 'S e' rémült népnek onnan jött segélye
 Honnan azt legkevésbé várt 's remélle.

24. Egy felvirult Szüz élt e' nép' körében,
 Magas fejedelmi lélek fényleti
 Fenn díszeit, 's velök nem gondol épen,
 Csak meddig a' tisztesség kényteti.
 Főbb érdemkincse: hogy szűk rejtekében
 Imádatos kecsseit rejtenegeti,
 'S kaczer szem- 's tömjénytől óttan kívánja
 Folytatni napjait szerény magánya.

25. Nincs őrzet melly titkolhatná egészen,
 A' bámulatra méltó ékeket:
 Ne szíveld Amor! ezt 's fedezd ki készen
 Egy ifju vágyinak e' bájremeket.—
 Amor vak 's Argusz, szemre fel 's letészen
 Leplet, kacsint 's hunyorgva kémleget;—
 'S ezernyi ór közt más' pillantatába'
 Beillasz a' legtisztább Szüz' lakába.

26. Szofrónia- 's Ólindnak neveztetének,
 Azon hit 's hon' iker czimerleti.
 Milly szép e' Szüz, az Ifjat olly szerénynek
 Véld, hő vágy, szűk remény kecssegeti:
 Ez fél titkát kigyónni lángszívének,
 Az nem lát- 's tudja vagy meg is veti.
 Azért csügg hát melyén a' bú' nadálya
 Ki tán ismértlen' látlan' őt utálja!

27. Midőn a' szörnyparancs közhérbe téré
 Melly a' hiv párt' végvesztit érteti,
 A' tisztes bátor Szűz' sajnos keblére
 Egy mód hat melly feleit megmentheti.
 Hős lelke ösztönt ad feltételére,

Bár ezt a' szűz szemérem késteti;
 Győz hátra 's öszveforr testvér egészül
 Szemérmivel, 's szemérme felmerészül.

28. Magányosan indul a' nép' közébe,
 Ékeit nem czégérlé vagy fedezé;
 Szerény de még is büszke módra lépe,
 Bájós pillájit fátyol leplezé.

Szólj: pongyolán van é vagy píperébe'?
 Szép arcza ön, vagy mesterkélt disz é?
 Természet, Ámor, Ég rokon remekkel
 Pompázta gondatlan bájit kecsekkel.

29. Nem néz senkit, de őt minden csudálja,
 'S intézve a' Királyhoz lépteit
 Nem borzad vissza, bár dühben találja,
 Bátran kiállja zordon nézteit.

'S mond: ím Uram! hozom — boszúd' dagálya
 Szünjön kérlek, tartóztasd népeid' —
 Foglyul 's védetlen' a' bünöst, kiért te
 Szagdoztatsz, ki téged dühre sérte.

50. E' büszke bátorság 's dicső szemének
 Szent tüzzel villogó sugárzata,
 Mérgét a' meglepett Király melyének
 Fékzé, 's dereng vadon pillantata.
 Ha kéjt ez 's kényt a' Szűz ihlendenének,
 A' Mord könnyen szerelmre gyúlhata;
 De a' begyes szív nem kap gerjedelmet
 Begyes bájtól; — nyájas kegy szül szerelmet.

51. Csudálat, vágy, gerj é a' mi erőt tett
 Pór szívéen? ha rá nem szerelm hata; —
 Beszéllj el mindent, így biztatja őtet,
 'S nem lesz népednek semmi bántata. —
 Amaz viszonz: a' bűnös áll előtted,
 Az or tett íme' kéz' munkálata!
 A' képet én vivém el, ön személyem
 Az kit keressz; a' bündijt én viseljem! —

52. Így áldozá magát a' köz veszélynek
 Védpajzsul e' nagylelkű hajadon!
 Dicső hazugság! milly való' diszének
 Lehet túlhatni ritka bájadon?
 Meghökken a' Király; nem gerjülének
 Epéji szoktaként mohón 's vadon.
 Fedezd fel, úgymond, ki adott tanácsot
 E' bűnre? ki volt tettes czimborásod? —

55. Nem vágytam e' dicsben osztályosomnak
 Senkit, — viszontagolt a' Szűz nyomon —
 Senkit kívülem meghitt biztosomnak,
 Magam végzém saját tanácsomon. —
 Tehát csak rád dördülend haragomnak
 Villáma, mond ez bosszulásomon. —
 Igaz, felelt, a' dics csak engem ére;
 Csak engem sujt hát büntetési bére.

54. Itt a' Tyrann ujont' méregre pattan:
 'S hová rejtéd a' képet? kérdezi.
 Nem rejtém, szól, elégetém legottan,
 Jónak vélvén ha tűz hamvvá teszi.
 Így azt szentségtlenül 's ocsmányozottan
 Hitetlen kéz többé nem érdezi:
 Uram! tolvajt kívánsz e vagy a' képet?
 Az itt áll, ezt soha se látja képed.

55. Hogy orzék, nem mondhatsz azért oroznak:
 Jus elvennünk a' vadvény' sarczait. —
 Ezt hallván a' Tyrann, csikorgadoznak
 Fogai 's tullépi mérge gátjait.
 Kegyelmet nyerni hasztlan' álmodoznak
 Szemérmes szív, fenn ész 's arcz! bájaid:
 Hasztlan' készít még Amor is Tenéked
 Pajzst kellemidből 's bosszumenedéket!

36. Rab már a' szép Alak, 's őt a' kegyetlen
 Király tüzláng-halállal terheli.
 Lefosztják leplét, fátyolát 's fedetlen
 Gyöngéd karját zord láncz bilincseli.
 Hallgat, de bátor szíve csüggedetlen,
 Bár azt kisdéd szorongás érdeli;
 'S nyílt arczrózsáji bíborult színekkel
 Nem sárga de lilomdiszt öltenek fel.

57. Azonnal híre ment e' nagy esetnek;
 Gyüldög a' nép, Olind is ügete:
 A' csinyt tudá, nem eszközét a' tettnek,
 Gyanítja, Szűze nem leendhet e?
 'S hogy bűnösül 's tüzlánggra végezettnek
 A' szép fogolyt szemléli szörnyete,
 'S a' sok bakót vad tisztén buzgva körded:
 Rohantan a' nép közt előre törtet.

38. Nem az, nem a' bűnös! kiált hevekkal,
 Örülte kérked azzal esztelen!
 Egy gyarló Szűzet illy lopásremekkel
 Gondolni, merni, bánni, képtelen'!
 Az őrt hogy csalta meg? milly csellemekkel
 Orzá a' szent szobort? im' itt jelen
 Ha tette, mondja! — én lopám a' képet! —
 Így kegyli ő az őt nem kegyli Szépet!

59. Tovább mond: ott hol a' magas mecsetnek
 Beljére szellő 's napvilág szakad,
 Bemásztam éjjel rézsin egy szegletnek,
 Próbálván a' férhetlen utakat.
 E' dics 's halál csak engem illethetnek!
 Ne rablja tőlem el e' kínokat!
 Enyím e' vasbilincs! e' tűz e' fáklya
 Nekem lobog! nekem készül e' máglya!

40. Szofrónia felpillant az ifju védre,
 'S könnyörletes szemmel tekintgeti:
 Mért jössz szegény ártatlan! e' segédre?
 Lépted milly ész, vagy tán düh kényteti?
 Nincs szükem földi gyámra, nincs tiédre
 Eltűrni, mit szül ember' dühleti;
 Van szívem bátor, melly még egy halállal
 Társ nélkül is vitézül szembe szállal.

41. Így szólt az ifjuhoz; de csüggedélyben
 Nem tántorult, 's másult tökélete.
 Felséges látvány! hol dicső vetélyben
 Küzd a' szerelm 's magas rény'érzete;
 Hol hért lel a' Győző életveszélyben,
 'S a' Győzetettnek birság élete!
 De a' Király annál dühösb haragra lobban,
 E' pár magát mennél vádolja jobban.

42. 'S mivel csufoltatást gyanít e' tetten,
 'S öngúnyának vélé kingúnyokat:
 Higyünk, mond, mindegyiknek, mind a' ketten
 Hadd győzzenek 's vegyék jutalmokat!
 Int a' poroszlóknak, 's ezek sietten
 Olindra fűzik durva lánczokat.
 Mindketten egy karóhoz köttetének
 Háttal, 's arczok nem egymás' ellenének.

43. Kupul már a' hasábok' halmozatja,
 'S lángot gerjesztnek a' tömlő-szelek;
 Midőn Olind' kesergő hangozatja
 Mellékeltéhez ímígy nyögdeleg:
 Ezek hát a' lánczok mellyek' csatlatja
 Ált' életpáromúl remélltelek?
 Ez é a' tűz mellytől, azt hittem hitten,
 Szivünk hason lánggal lobban fel itten?

44. Más láng- 's bilincst ígért Ámor' malaszta,
 'S mást készített a' vad sors' végzete.
 Eddig szörnyen ah szörnyen elszakasztta!
 'S halálba' most szörnyen szerkeztete;
 De kedvezett, hogy illy véget jutaszta!
 'S máglyádon társadúl idéztete,
 Ha hymenben nem is: sorsod könyeztet,
 Enyém nem, mert veled halok 's melletted!

45. 'S o szerencsés halál illy környelettél!

Milly édes-boldog lenne gyötreted!

Ha keblem egyesülve szűz kebleddel

Ajkid fognák fel véglehelletem',

'S társulva lebbenő lélekzeteddel

Lelkem lelkeddel kiliheghetem!

Így szólt zokogva; 's őt kegyesd ajakkal

Inté a' Szűz imilly tanácslatokkal:

46. Barátom! más gondot kér, más siralmat

Fenntebb okból időnk szűk perczivel.

Nem eszmélsz bűneidről? 's milly bő jutalmat

Igért Isten jóknak, kegyelmivel?

Nevébe' tűrj! 's édes lesz kínzodalmaid.

Vigan vágyj a' magas mennyeekre fel;

Nézz a' szép égre! nézz a' napvilágra!

Melly szint' vigasztal 's hí főbb vigaságra.

47. Itt a' pogány nép fennhangon zokogdal

'S a' hív, keservét lassun nyögdelé.

A' vad Király' kő szíve is dobogdal,

Mert lágy szokatlan érzet érdelé.

Sejditve a' boszús hogy tántorogdal,

Fordult szemmel vonúl más táj felé.

Csak te, te tárgya e' köz jajdoklatnak!

Nem sírsz, szép Szűz! bár mindenek siratnak.

48. E' vész közt egy Vitéz előszökellett —

Mint látszik — méltóságos termete;

Hogy messze földről jó, ruhája mellett

Mutatja külhonú fegyverzete.

A' tigris melly sisakbérczén czimerlett

Minden szemet reá függesztete:

Hires czim! ezt Klorinde hadczimének

Tevé: annak hiszik — 's nem tévedének.

49. Már kisdéd kortul fogva megvetette

A' szép Nem' tiszteit, szokásait.

Arachne' művén, tőn, orsón felette

Kevély hajlítani büszke újait.

A' zárhelyt 's lágy köntöst futá, 's kelette

Táborban is szemérme' bájait.

Arczát edzé göggel, 's önkényt szigordan

Komolygatá; 's tetszett így is komordan.

50. Még gyermek kis jobbával fékzetekben

Tartá a' délczeg mén' iramtaít,

Kard'- láncsát fog, 's vitézi küzdetekben

Pályázva izmosítja tagjait.

Később hegyen völgyen, vad rengetegben

Üzé oroszlán- 's medvék' nyomait:

Csatáz erdő közt 's vérsikján a' hadnak:

Vad, férjfinak vélé, 's a' férjfi vadnak.

51. Most Perza szélekről jó, hogy csikarja
 Szokásként a' kereszt osztályokat;
 A' tért sokszor tagaikkal fedte karja
 'S vérökkel festé a' hullámokat.
 Erkeztekor mingyárt a' nép' zavarja
 Szemébe tűn, a' tűz 's hasábrakat;
 Megtudni, lánggra mért kárhoztatának
 E' bűnösök? sarkantyut ad lovának.

52. Téreng a' nép, 's Klorind előbbre szökdél,
 Megáll, 's nézé az őszvefűzteket.
 Látván a' Szűz csendes 's az Ifju nyögdel,
 'S a' gyöngébb Nem több bátrát érzeget;
 Az, mint látszik, részvétből kesseregdel,
 Nem sérvbül 's ön sérvén ont könnyeket.
 Ez hallgat 's mennyire függesztett szemekkel
 Halál előtt társult az Égiekkel.

53. Klorind sajnos részvétre olvadtottan
 E' párt néhány cseppel megkönnyezi;
 Jobban keserg a' nem-siránkozottan,
 Csend inkább mint zokoglat érdezi.
 Nem késdel 's tétováz soká, legottan
 Egy szomszéd Őszhez fordul 's kérdezi:
 Kik e' halálra szánt rabok? 's mi okra?
 Sors vagy bűn hozta é e' kínzatokra?

54. Így szólt; 's az Agg nyomon előbeszélli
 Rövid- 's velősen mikre kéretik.
 Ezt hallva álmélong 's gyanítva véli,
 Mind a' kettőt ártatlan büntetik.
 Halálokat gátolni eltökéli,
 Ha kérte- 's fegyverétől telhetik.
 A' lánghoz fut, melly már közel lobogdoz,
 Lehidratá 's mond a' bitó csoporthoz:
55. Egy se bátorkodjék tovább kegyetlen
 Hóhér tisztét folytatni köztetek,
 Mig a' Királlyal szólok. Büntetetlen'
 Marad, bizonylom, késedelmetek.
 Engedt a' sok czenk, meghatván kietlen
 Szívét felsége 's a' fenn díszletek.
 Királyhoz indul, 's őt találja épen
 Szemközt az úton jőni ellenében.
56. 'S mond: én Klorind vagyok. Ha eddig ére,
 Nevem' hallád talán. Most érkezem
 Harcztársul, köz Vallásunk' védletére,
 'S országodéra kész karom 's eszem.
 Parancsolj! 's kész minden tett' végzetére;
 Nagy nem rettent, csekélyt is megteszem.
 Bízz természetöt vagy őrijét városodnak
 Gondimra, és egytől se húzakodnak.

57. Megszünt; 's szól a' Király: Nincs Aziának
 'S földünknek olly távoldad szeglete,
 Dicső Szüz! a' hová el nem hatának
 Hired, 's nevednek harsány zengzete.
 Most hogy kardod segéd erőm' hadának,
 Gond félelem szívemhez férhet e?
 Ha védül egy roppant sereg jövendne
 Hozzánk, reményem biztosb nem leendne.

58. Már úgy tetszik Gofréd igen sokára
 Halasztja jöttét: 's még kérdezheted,
 Mint alkalmazlak? a' munkák' suly ára
 Méltó hozzád 's a' nagy cselekedet. —
 Vitézink' fővezér kormányzatára
 Iktatlak 's törvénylendik rendedet. —
 Így szólt; ez udvaris móddal fogadja
 Dicséretét, 's beszédit így vitatja:

59. Való, tetszend előtted új dolognak,
 Előbb, mint sem szolgáltam, kérni bért;
 De biztat jó szived: e' két raboknak
 Kegyelmezz meg jövendő tettemért!
 'S add nékem; bűneik bizonytlanoknak
 Látszik, 's kárhoztok illy vad kínra tért!
 De hagyjuk e' 's több nyilvánv jelt 's gyanúim'
 Mint ártatlanságokra kész tanúim';

60. Csak azt mondom: köz hiedelmeknek"—

Keresztyéntől a' kép hogy orzatott; "
Barátja nem vagyok. Magas kezeknek
Tulajdonítom e' munkálatot.

Csufjára hittörvényeink' becseknek

Végzék az ördögös javallatot;
Mert nem szabad Mosénk' bálvány alakkal
Szeplőzni, főkép' más vallásuakkal.

61. Azért hiszem: Mohammed e' csudának

'S bizonynal ő, szerző eszközlere;
Példázván, melly tilos szent templomának
Uj hittel örvezett fertőzete.

Próbálja eskeit varázslatának

Izmén, kinek bűbáj fegyverzete:
Nekünk Lovagoknak nyil 's kard segélyünk;
Ez mesterségünk, mi ebben reméllünk!

62. Megszünt; 's a' fejdelem, bár fesszel hódul

Kegyekre a' boszús sziv' érzete,
Tetszelni vágy, a' fent ok győzni tódul
Lelkét 's az esdő' nagy tekintete,

Élet! szabadság! mond, illy pártfogótul
Akármit is tagadni lehet e?

Legyen igaz vagy kegy: nincs bűnök? őket
Felmentem; ha van? áltadom tenéked.

65. Így oldatának fel. 'S Olindnak épen
Való szerencsés e' története :
Hogy illy tettén a' büszke Szűz' keblében
Szerelmivel szerelmet kiszttete !
A' máglya nász, rab hús lön, 's férjeképen
Ölelte őt a' Hölgy kit szerete.
Kész volt hogy véle hal 's éltét bezárja ;
'S mivel nem halhatott, most élte' párja.

Helme c z y.

V I L L I T Á N C Z.

Komor szemekkel nézett Oroszlánkőnek kevély Ura a' vár' fokáról alá az útra, melly a' hegyoldalon lecsavarodva végig terjed a' Vág völgyön Trencsény felé, 's távolban oszlik el a' tekintetnek. Éppen most szöktet ki a' várból egy szép Ifjú délczeg lován, tágosabban eresztvén azt vídám utjának. Vadon kaczag a' Báró boszús haragjában, 's harsány szózáttal kiáltja egyik szolgálójának, hogy leánya Emelka jöjjön elő.

Mint a' szerelem' csillaga a' borúlat alól kitündökölve, úgy jelent be a' leány atyjának szobájába. Ez szótlán viszi ki a' márvány oszlopzatú folyasóra, és „látod, ismered e ama' száguldó lovast?” kérdé hevesen. Háborgó érzések 's elfogódás között „Igen is, Atyám, Zálán udvarnokod az” rebeg a' leány; — „'s kit te most utólszor látsz” utána dörgé az öreg. A' remegő szűz elhalaványodva szédeleg le a' mélységnek, de atyja izmos karjával visszarántja, 's aléltan adja által leányzóinak.

Zalán elhaladott, nem sajdítva a' tört, melyet a' sötét homlokú Báró készített életének. Utjának célja, véle, a' Templomvitézek' Pöstyéni Hospitiuma: mert egy levél vala nála ezeknek Priorához olly parancssal, hogy titkon adja kézhez. Vágyott ebben is Urának kedves szolgálatot tenni, titkos követségét bizadalom jeléül tekinté, 's újabb fényben derültek reá, a' szerelmesre, jövődjének tündér álmai.

Alkanyodáskor küldetése' tájára juta; de jobbnak vélvén sötét alatt érni be, az erdő' szélein várá az éjt. A' legszebb májusi nap után gyönyörű est álla be: felette a' szelid nyugottnak aranybíbora elolvadozva a' magasság' felhőtlen kékjébe, 's a' mélyebb csendű völgyek' terjenő homálya, 's a' magány' ünnepélyes halgatása átnyögdeelve a' fülmile' csattogásitól, 's a' lengeteg' játéka a' könnyűmozdulatú lombokon, — mind, mind olly erővel tolakodtak szívére, hogy a' tág világot ohajtotta volna melyéhez szorítani. 'S a' mint az élet' zaja elszenderede, 's az ég' fényei tisztábbra csillogának; a' távol harang' lágyantévedező kongása továbbmenetelre emlékezteté. Elhagyá a' sűrűst 's a' Vág mellett lovagola; sebesen zuhogott a' folyam harsagó hullámain, mintha szerelem' indulatja

hajtotta volna. Végre elejbetűne a' roppant Monostor, komoly és hideg helyezetében, miként az élet gyakorta a' szerelemnek. Megállá 's Ura' tanítása szerint jelt ada, hogy bebocsaj-tasson.

A' vasajtó minden zörrenés nélkül nyíla meg. „A' szerzettől?” kérdé a' homályban egy tompa szózat. „Az Oroszlánkő Urától a' Priorhoz” felel Zalán. „Kövess” mond' a' Serviens. A' keskeny boltozatú tornácز végigzenge lépteiktől míg egy kereklépcsőhöz értek, 's azon fel az épület' felső osztályába. Az első ajtónál megállá a' Vezető, 's hármát koczogata halkal de hirtelen, és belölről „magam vagyok” lőn a' válasz. A' Serviens bémenetelre mutata Zalánnak 's eltűnt. Zalán bényitá az ajtót.

A' Prior egy régimetszésű Karszéken üle bágyadtan körülcsillámolva mécse' világától hasonlólag néma veszteglésében a' sírbólt' szobrához; 's midőn az Ifjú közelebb lépe, végig huzá tenyerét homlokán, mint a' kinek lelkében múlt dolgok' emlékezete kél, 's azokról tisztább képet ohajt magának. Szóttan nyitá fel az általnyújtott levelet; 's az olvasás alatt mindig nagyobb komolyra vonultak arczvonási, 's merőbben szegzé szemeit az írásra. Zalán a' mély

csendben szívének is halhatta dobogását. — „A' neved?” megszóllamla a' Prior. Zalán. — „Szüleidé?” Thekul Geysa atyamé, Lodán Agnes anyamé. Lassú elpirulás futá el a' Prior' halvány képét, széket mutata Zalánnak. — „S a' gyűrű ujjadon?” Haldokló anyám' ajándéka. — Az öreg elandaloda; de majd felsohajtvá elmerüléséből, Báród, úgymond, a' mint látom nem tudja még, hogy itten a' Priorságban változás történt. Előm hirtelenebb hivattatott el innen, mintsem tudósítást adhatott volna; a' levél még ötöt illeti, 's annak ime' sorai: „halált e' levellem' kézhez-adójának, halált, mert alacsonyabb sorsú létére leányomat meri szeretni; titkon ki vele az élők közzül” — még ahhoz vannak intézve.

„Mit? ismer a' szívnek tiszta gerjedelme ősi származást!” felkiált az Ifjú.

„Itt arról nincsen szó, mond' a' Prior; nekem e' tisztemben Felsőségemtől szorosán meg van hagyva a' Báró' kívánságait teljesíteni —“ Elhallgata, 's Zalán tűzben állott fel.

„Fiam! szánakodom rajtad, szóll az Öreg; esküdj hallgatást, 's megmentelek.” Az Ifjú megesküvék.

Szelíd hangon, mellyben a' szívnek régen-

fedezett lángjai leggyengédebb kiömlésökben remegének, mondá a' Prior: „Elkell távoznod még ez éjjel, távoznod halasztás nélkül. Itt egy levél. Horvátországi Mesterünkhöz: másnak számára van ugyan írva; de vedd, olvassd, 's jól jegyezzd meg foglalatját; Mesterünk által a' Rendbe felvétel, légy erős, többit bízd az Égre, 's ha minden elhagy — fordulj hozzám!”

„Mi által érdemeltem ennyi részvételedet?” kérdé a' mélyen illetődött Ifjú ázótt szemekkel.

„Múlt időkre vezetsz vissza, felele a' Prior; ellágyúlva szivem, kihagyja mondanom, a' mi titkos rejtekében él, a' mi ki nem jöve még ajkaimon: tudd meg, anyádnak kétszer köszönöd életedet. Ah! szerettem én őt' egykor az ifjúság' szép korában, szerettem az édes indulat' legforróbb hevével, 's a' veletöltött boldog órák most is vezércsillagai éjjelimnek! Gyakran láttam a' virágzó leányt atyjának várában, ott látta atyád is, és szerette, valamint én, 's ki ne szerette volna? — Kimondjam e szivemnek kínos küzdéseit? Nem türhetém tovább sorsom' bizonytalanságát, 's egyszerre kívántam azt végképpen elhatározni. Kiindulék megvallani előtte szerelmemet, 's a' mint atyja' várához értem, egy fegyveres akada előmbe a' kapuban, jókor

jövök, mond' a' kézfogásra, öröm zajog mindenfelől, Agnes éppen most jegyeztetik el. — Láng 's jég futa végig velőmön; egy gyűrűt vevék elő, 's kértem, adja által tőlem Kisasszonyának: megfordítva lovamat visszavágtaték, 's Templáriussá lettem. — Egyszer, minekutána az öszvekelés megtörtént, 's én már fogadás által lekötém magam' a' Szerzethez, egy Lovag jelene meg a' Hospitiumban, holott valék. Sokat beszélt, mellyre nem figyeltem, de a' mint anyádról szóllott, szívem felrezzene. Előbeszéllé a' menyegzői lakodalmat, és azt, mi bús vala a' hölgy, 's miként tartja a' közhír, hogy szíve másért égett, 's hogy férjének csak magzati kötelességből adta kezét. Minden szava tördöfés vala szívemnek. — Azólta semmit sem hallék felőle, 's igyekeztem is egészen visszafojtani a' vágyat, utána tudakozódnom. Rendemtől Napkeletre küldetém: kerestem a' halált a' vérmezőn, 's fel nem találám; néhány hetek előtt Hazámba, néhány napok előtt ide rendeltetém, 's nem zúgolódom végzetem iránt, hogy nem hagyva vesznem Saracének' kardjaik alatt, mert íme szabadítód lehetek! — Ifjú! int az idő, a' csillagok hanyatlanak, mennj, siess, Isten veled! 's ha keserveid alatt roskadozol,

emlékezz reám, emlékezz, hogy én is kimondhatatlan' szenvedék.“

Néma érzeményben dőle az Ifjú a' Prior' karjai közzé; ez csengetett, 's a' Serviens belépe, Zalán kitámolygott 's nyeregben üle alig tudva, mi történt vala. Búsán tekintte a' táj felé, hol majd Oroszlánkő ragyogland a' koránynak feltünésein, mély bánatban merengve szive, midőn lovát ismért ösvényéről az újra, az idegenre fordítá.

Azalatt Oroszlánkő várában szomorú csend uralkodott. Alig nyitá fel Emelka szemeit ájulásából, midőn a' Pöstyéni Priortól olly izenet érkeze, hogy a' Báró' követje keresztül akarván usztatni a' Vágfolyón, annak sebes árjaiba fuladott.

Emelka, a' Háznak egyetlene! emésztő betegségben sinlődé. A' Báró' kőkeblét rettegés' gyötrelme szállja meg, 's egy orvosló Szerzetest hozat leányához; ez megmenti ugyan enyhítő szereivel a' közel haláltól, de ah! kínjainak fő okát nem képes elszéllyeszteni. Így mulik el a' tavasz, így a' nyár, így az ősz is: és Emelka mindég hervadólag. —

Beáll a' fanyar tél. A' Báró gyakran futá be vadászaival a' rengeteget, kanok' üzésében ke-

résvén eloltani nyugtalan tűzét; de még gyak-
 rabban jára el Temetvény' Urához, kivel nagy
 dolgok felett látszaték tanácskozni. Sűrű pillék-
 ben repdezett a' hó öszvevissza, fuvatagjai alá
 borítva a' vidéket. A' magára hagyatott Emelka
 szomorún nézett ki ablakáról az időbe, melly
 háborga, mint kebele; 's midőn a' tunya ho-
 mály elterjesztgeté unalmas szárnyait, 's min-
 den még borzasztóbb csendbe süllyede, hogy
 azt csak a' fagyban meredő sas' vijjogása csak
 az elhintett egyes örök siket felkiáltásaik zavar-
 gaták: lehajtá fejét párnájára a' boldogság vesz-
 tett leány, 's néma fájdalomban szabadulásért
 esdekle fel. Eléggé törekedett hű Dajkája, az
 öreg Gunda, szorgalmas szavaival felvidítani
 Nevendékét; de csak ritkán vonhatá el azt bús
 képzelgéseitől regéjivel, a' kandallónak recsegő
 lángjainál. Regélt az előkor' történeteiből: a'
 Magyarok' költözéséről, bajnok Vezéreikről, el-
 ső Téritőjik' csudatételeiről; előadta vigasztaló
 példában, mint koronáztatik meg az el nem
 csüggedő szerelem, mint suhog elő még a' sír-
 ból is éjfélénként a' kísértet megboszulni a' hit-
 szegést, milly' örömben ölelkeznek az élet után,
 kik a' világi tekintetek miatt itt alant egymáséi
 nem lehettek. 'S midőn Emelka e' mesékben

tulajdon sorsát, érzeményeit, önmagát találta fel: hol szelíd megnyugvásra, hol ismét újabb keservekre olvadoza. De legédesebben mulatozott ábrándozása a' Villiről *) szólló regén; ezt az öreg mindenkor így kezdé:

„Villinek, kedves gyermekem! azt a' leányt hívják, a' ki mennyasszony korában hal meg. A' Villik szüntelenül kerengenek idestova, keresztútakon tartják tánczaikat, 's ha ott valamely férjfit kapnak elő, azt halálíg tánczoltatják, 's ennek árnyéka osztán a' legifjabb Villinek vőlegénye, 's az a' Villi akkor mégyen nyugalomra. Illyen szerencsétlen leány a' hógom is, ah! sokszor láttam már én őtet a' holdvilágnál.“ — E' bévezetés után elő szokta volt Gunda beszélni testvére' szerelmének, kinjainak, 's halálának szivreható történetét. Így szeretett a' mélyen-szenvedő Emelka egy tündér világnak tájaira elszállongani bánatjainak súlyai alól.

Közelíte ismét a' tavasz, midőn egy nap' visszatérvén a' Báró Temetvényről, leányának azt jelenti, hogy menyasszony, és pedig Te-

*) A' Villik' tánczáról Trencsény 's más szomszéd Vármegyékben ma is mesél a' köznép.

metvény Urának menyasszonya. Emelka, atyjának megátalkodottságát ismervén hallgatásban távoza el. A' Báró öntetszéssel tekintgeté végig a' Vág' völgyét, „itt, és jobbra, és balra, 's túl a' hegyeken — e' roppant birodalom enyém 's leányom' Uráé, 's én mindenütt egyiránt parancsolhatok az egyezés szerént!“ csak e' gondolatot hánytorgatá dagályos lelke. De Emelka szobájába érvén, eldőle. „Az én kebelem szívnek, gazdag szívnek nyílt! nem csatolhatja azt többé magához bár mennyi kincsnek büszke birtokosa, üres rágyoglás engem' boldoggá nem tehet.“ Ezt nyögvén, szavai érzésébe fojtódtak, 's halványan terüle el.

„Isten segíts! oda Emelka!“ jajgatá Gunda a' Báró' elébe; ez harag' 's ijedés' szenvedelmében fut leányához, 's látja, az oszlatás' színe fogta el arczát 's ajkait, látja szemeinek fényét homályba borúlni, hollóhaját gyűrűtlenül lefolyni vállán 's karjain: Emelka még egyszer nyitja fel az atyai szózatra szemeit, „megbocsátom néked Atyám! hogy Zalánt keblemtől elszakasztád“ — ezt rezgő haldokló lehellete, 's kevés pillanatok alatt Gunda' karjai között múla ki.

Mint egy mennykőcsapott dermedten álla a'

Báró hidegült leánya felett. Nem sírt, mert könnyűje nem volt: de a' szép a' jeles Ifjúnak, kit egykor maga is kedvelt, szántszándékos kivégzése lelkét a' legdühösb kinokkal marczangolá. 'S midőn Emelka az éj' sötétében szövétnek-világnál sirjába vitették, leordíta a' kísérőknek, álljanak meg, 's eszeveszve rohana a' koporsóra — hasztalan! a' holtakat örök álmaikból a' megbánás' legforróbb özöne sem idézheti fel. Egyedül tévelyge tavaszát — vesztette Várának puszta szobájiban: eltűnt belőlök a' tárgy, mellyhez kötötte vólt kevély feltételeit. „Bővségedben nyomorúlt halandó!“ fel — felkiáltoza öklével ütve homlokát; 's mintha Emelkának elsuhanó árnyalakja e' szókkal riasztgatná fel nyugtalan álmaiból: későre térsz magadhoz Atyám! nem ősi nemes vérből származott e' Zalán? 's annyi derék tulajdona nem ért e' fel Temetvény várával? — Nem türhetvén már tovább vétke' furdalásait, egy szerzetest hívott, meggyónt, 's a' világról lemondva, ugyan azon erdőben, hol Emelka' sirja álla, remeteségbe vonta magát, 's imádkozásban tölté napjait.

Oroszlánkő' elpusztulásának híre Kereskedő utasok által sebesen elszárnyala Horvátországra. „Vissza, vissza sirhalmához!“ felsohajtja

Zalán égő keserveiben, 's utnak indúla az éj alatt. „Nem hasonlít e életem olly virághoz, melly örömvirultában letapodtatott? hullongjának el hát a' hervadt levelek ott, hol egykori boldogságom nyugoszik; vagy ha még azt sem szenvedné a' vad Báró, hogy együtt őrizzem vele leányja' sírját, öljön meg!”

Késő est vala, midőn hosszas vándorlása után e'-végre Oroszlánkőhöz érkezék. Vonszódása legelsőbbben is a' mély titkú erdőbe vezérlé. Lágú suhogás lengé itt körül, miként a' szélforgatott őszi levelek' zördülete, 's gyöngye hangzatok, mint a' távolban elhaló sípzengés, szakadoztak feléje; szállongó fénybogarak' szikrázatjaként repeső csillám lövellé által a' sötétet — — a' hold felhője alól kitűne 's az éjszakai zúga le a' bús tetőről: a' vándor keresztúton állá 's Villik között. Szelíden emelkedének szózatjaik; egy homályos dal, mint ohajtozásnak lebegése az epedő szerelem' szárnyain, áradóza szellem ajkaikról, 's mindég erősb kerengésben zajogva, a' villogó gyűrűk, a' myrtuszpárták tisztábbra tündököltek, hajaik elnyulogó köd gyanánt széllyelűszva fodraikban: — ekkor egyikéjük egyenesen a' bámuló felé lebedes, és karjainál fogja, Zalán feltekint „Emelka!”

kiált, 's pillantatja elmered, a' Villi melyére
öleli 's az Ifjú szive eláll — 's kedvese' alakjá-
nak csókjai között hidegüle meg.

Bejárván a' Báró másnap a' völgyet reá
akada egy rózsabokornál a' holt testre 's meg-
ismeré egykori Udvarnokát. „Irgalom' Istene
bocsásd-meg bűneimet!“ felfohászkoda forró
könyűjiben, 's vállaira öelve az Ifjút leányá-
hoz temeté. Azolta gyakran jelent meg álmai-
ban a' boldogságot nem ért pár, hajnali csillag'
ragyogásaként, 's égi vigasztalása lemosolyogva
a' kesergőre! —

Gróf Mailáth János.

A' T A V A S Z H O Z.

Hová Tavasz, te szép korunk' vezére?
A' tájak itt hímetlenek,
Még a' bimbók sem fejlenek.
Jer, szállj reám, Imádód' hév ölére!
Még philomélád' szép dala
Sem üdvözl itt midőn mosolygva lobban
Orczádnak rózsahajnala.
Csak én zengek csak én feléd ujjban!
'S elődbe hull könnyzáporom:
Ah bájold vissza szép korom'!

S z e m e r e.

E G Y H I Z E L K E D Ő H E Z.

Nyelved ezer szépet tud mondani. Többre be-
csülném,

Ha némán tudnád érzeni mind ezeket.

Primóczi Szent-Miklószy Aloyz.

A' SZITTYA ÜDÖBÜL.

A z O l t á r.

A' síknak közepén állott a' nemzeti ünnep
Szent helye. Láthegynek hitták. Mellyéke tsalittal
Voltrétezve. Szökő patakocska körülte csavargott,
Majd sebes omlással futván, majd mintha szaladtát
Bánná, honnan eredt, látszott oda vissza kerülni.
A' szentelt berkek, 's Jóslók barlangi keletrül,
Szemközt a' nappal, mikor első lángja kibomlik,
Voltak. Tiszta fehér kőből alkotva az Oltár
Áll vala legcsucscsán, szentelve az Égivalónak.
Róla arany koszorú a' Napnak sárga zománczát
Viszszaszegé. Közepén Etelének kardgya letüzve.
Attya után a' szent ereklyét Csaba hozta magával:
A' Magyar erre szokott esküdni, ha mennie kellett
Harczra, 's midőn fegyvert a' Nemzet fogni pa-
rancsolt,
Vérbe förösztve körül viteté. Vala élete vesztett
Mind kegyelem nélkül, ki lovat nem nyergele
akkor,
'S nem követé tüstént a' gyilkos hadba Vezérét. —

Két vállán nyugodott két öblös selleg ezüsbül,
 Annyi aczél csészék rájuk fészkelve az izzó
 Tűznek, rólok az áldozatot füstölteni szerekkel:
 Kettős hársfasorok kerekíték; nyitva előlrül,
 A' síkrul szabadon hogy látni lehetne az oltárt
 Mert a' nem szentnek vala hozzá félni tilalmas.

A' N e m z e t i Z á s z l ó.

Jobbik mellyékén lobogott a' nemzeti Zászló
 Széles arany himzés környül foglalta az égő
 Lángszinnel játszó selymet. Mérges szemű sasnak,
 A' mikoron szárnyát terjengeti, képe eminnen
 Rajta csinos műbül kidagadt, természeti göggel
 A' szellőcske miként hajtá; 's noha élete nem volt,
 Tellyes röptében tüntette levegni csalókán
 A' felhőosztót. A' tulsó félen Oroszlány
 Tűzve, mikor' száját az erős Tigrisre kitáttya.

Balfélrül kelevész állott; fenyű szára ezüsttel,
 'S közbe arany réttel hosszszat hét sorra kiverve.
 Éles aczéllyának rezgett ragyogása.

A' T á b o r k ü r t.

Derékon

A' nagy táborkürt függött kacscsára akasztva.
 Vont elefántcsont, sípja ezüst, idomítva ajakhoz,

A' legerősb magyar ajkához. Négy ízre különzé
 Négy gyűrű. A' közöket czifrázat lepte. Alúlrul
 A' kinyomult párkányt fodrozták indusi gyöngyök;
 Nem vala a' csontnak homorában semmi meztlen.
 Látni Kelenföldét lehetett kinyomatva az alsó
 Vágatban, valamint tömlőkön győzik az Istent
 A' seregek, 's míg része leveg, már része kikapván
 Nem száradva repül nyirkos marjára lovának,
 És a' dsídákat térdével előre feszíti.

Tulna dühös harcát képzé a' második osztály:
 Mint Kene Matrinnak vasazott szirtyába meríti
 A' buzogányt; és Detre miként fődözetlen agyában
 B él a nyilát viszi, és ordít és vére lefolyván
 Orczáját, gyéren szaladó seregével iramlík.

Kék ligetet mutatott mezején a' harmadik íznek.
 Fellegek a' fáknak sudarán ingatva szelektül,
 Mintha való mozgást látnál, tetszettenek uszni.
 Néhol az ernyedezett felhő hasadékokon által
 Nézett a' tele hold, 's patakokra vetette világát.
 A' fák közt rejtezve vadak, rejtezve Vadászok,
 Egymásnak csalt vetni tudók czirkáltak alá fel.

A' negyedik szakaszon violák, 's hiaczintok
 aranybul;
 'S rósák, a' kikelet gyönyörű szüleményi mo-
 solygtak.

'S mintha előlátás izgatná műve se lelkét,
Megcsattanni való szőlőt lugosokra akasztott.

Hangja kemény, 's éles; remegett a' méhe-
lopásra

Indult medve, midőn hallá; a' farkas elejté
Gőzölgő konczát, 's ügetett elbujni bozótba.

A' mén megszöppent, 's nagyokat horkanta; meg-
ugrott.

A' csordát máskor bátran kerülő bika, és most
Tétova futni eredt, most körmein álla merően.

Ez vala a' nagy kürt, a' Nemzet tábori kúrtye!
Ezt, ha az Országot haddal fenyegette határos
Ellenség, Magyarok valamerre tanyáztak, az első
Hadmagy megfuvatá, 's kitkit fegyverre parancsla
A' Nemzet Zászlója alatt viadalra kikelni. —
Akkoron ilyen volt Láthegy pompája, 's az Oltár.

Horváth Endre.

A' SZÉP NEMNEK HATALMA.

Tínéktek adta volt, Leányok, Aszszonyok!
Kezetekbe a' Természet a' legédesebb,
'S legjobb szerencse' kulcsait:
A' legszerencsésb Férjfi sem
Lehetett egészen boldog a' kit egy
Szép 's jó Leány' szerelme még
Nem boldogított: egy kegyes
Lelkes tekintet, mellyel egy szép 's jó Leány
Szerelmet int, Mennyet nyit, és az emberi
Létet porából Égbe kapja fel;
'S ama' nemes szívbéli érzeményt,
Gyakorta minden Virtusoknak kútfejét,
Annak tudása szerzi többnyire
A' Férjfiban, hogy egy derék, lelkes Leány
Becsúlni és szeretni tugya őt'.

Kisfaludy Sándor.

MULT ÉS JELEN.

— l u d i m u r —

Feljutni vágytam egykor a' tetőre,
Hol mindég nőnek fris virágzatok;
'S hogy főmre diszt majd én is fonhatok!
Örömbuzogva lépdelék előre.

'S mindég erősb reménnyel a' Jövőre,
Bár gyakran értek zaj 's borúlatok,
Feltűntek ismét a' sugárzatok,
'S a' fény' malasztja kelt rám, küszködőre.

Nem ah! nem úgy most: fagylaló magányom
Kizárja pályám' boldog tájjait,
A' Végezés vadonba vérdezett —

Míg e' Jelenlét hánytogat 's alányom,
A' Multnak oszló édes álmait
Te fűzzed öszve szép Emlékezet!

L. M.

A' HAZÁNAK VÉDLELKE.

Már többször tekinté a' szívnek szemével keresztúl Eliza a' hazai történetek' öskönyveit, mellyek mindennemű nagyságos tettekkel díszledezve sok nemes ősz hazafit, sok derék 's okos férjfiút, 's ön elszánással magokat feláldozni bátor ifjakat örökösítnek. De azon érzékeny tisztelettel, mellyet ezen boldogító 's lelkesítő visszapillantások szűlnek, mindenkor öszve rokonúlva dagadozott keblében a' rénnyé vált irigylet, annak elfontolására, hogy a' Hazának férjfi magzati vették egyedül annak dicsét osztályul: mert megismérte ő, hogy noha számtalan Római lelkű asszonyok ékesíték is e' szép Haza' téreit, azoknak mívei mindazáltal a' férjfi magyar tettek' tengerében csak elenyésznek.

Ez érzetektől újra élesztve, egyedül ezektől lelkesítettve vala a' hív 's buzgó hazapolgárné, midőn anyja lön egy kellemes leánykának: remény- 's búsongástól magán kül ragadva, midőn a' kisded, szakasztott képe hazafi férjé-

nek, az anyai arczra 's emlőre kezde simulongani — 's ím megjelent előtte a' szeretett Ország' védelleke, 's egy Pelikánnak melly önkebelén táplálja piczinjeit, mutatván képezetjét, nyájasan sugallá feléje: kövesd ezt 's nemesítsd a' példát valódi hazai neveléssel, mellynek sarkalatai: a' józan elvek, a' hazai nyelv, a' szív-'s észnek kimivelése, 's nem csak osztani fogod ez által, de tenyíszteni is Hazád' dicsőségét, mellynek magas büszke forrása leend így a' bájos gyengéd asszonyiság' jámbor serény szorgalma, lelkes szerelme! — — A' jelenet eltűnt, a' szózat megszűne, 's általa kifejtve lelé magában Elíza 's megérlelve, a' mi már olly régóta volt lelkének néma hijánya. Követé ő 's tellyesíté a' dicső meghívást, 's gyorsan hirdeté az égi jóslatot az Ország' minden jó Leányinak, mint a' hatalmas szellem azt meghagyá.

Ü — n é, szül. F. B. N. J.

ÉLET ÉS PHANTASIA.

Sötét homályban
Intézik és szövik
Komor hatalmak
A' földi kétes
Pályák' irányait,
'S némán szívetlenül
Tüskéket hintve
Rejtélyes útra
Hideg karokkal
A' puszta élet'
Háborgó tengerére
Taszítnak.

És duzzado habok,
Ellenkező szelek,
Forgatják életünk'
Keskeny hajóját ;

Fel - felröpítve
 Hullámtetőkön'
 A' fellegig mereng,
 'S alá sodorva
 Halálos örvény
 Tátong alatta.

'S kínos zavarban
 Ott küzd az ember
 A' vészözönnek
 Gátlan dühével,
 'S dagadt kebellet
 Partnak törekszik,
 Melly biztatón leng
 A' távol' elnyuló
 Reményköd' árjain:
 Ott szebb élet derül,
 'S a' csendes nyugalom'
 Forrása csörgedez.
 De nem talál nyomot
 Esdett foksírtjain,
 Fáradttan vissza dől
 Zajló habok közé,
 'S a' lankadt szomjuzó
 Egy tiszta cseppet
 Se nyerhet.

Kigyók övedzik-ált
 Baráti kéz helyett,
 'S fájló botlásait
 Kaczagják ördögül;
 A' váltónap leszáll
 Kétségek ostroma
 Körül - döröggi,
 'S kiélve jobb hitét
 A' jó- 's igazhoz
 Fagylalt melyére
 Rohannak.

Meredve néz
 A' holt világra,
 Süllyedte árnyai
 Kísérve rezgetik.
 Gyászszín borítja
 Zordon vidékeit;
 Csak egy villám sugár
 Dereng-le néha
 Bús éjjelébe,
 'S reménye sírjait,
 A' véghetetlen ürt
 Mutatja könnyes
 Szemének.

* *

Ím a' környék derül
 'S arany felhői közt
 Terjengő szárnyokon
 Egy Istenné közelg!
 Int, 's fénye számtalan
 Alakban úszik
 Kies virányokon.
 Varázs tündökletin
 Az ég' harmatja reng,
 'S szelíd fuvalma
 Serkentő bájt lehell;
 Édenné változik
 A' disztelen vadon.
 Lágyszellők nyájasan
 Suttognak a' mezőn,
 'S hímes virágok'
 Nyílt kelyheikből
 Édesded álmokat
 Lihegzenek.
 A' természet virít,
 És sírokon keresztül
 Örök tavasz mosolyg.

Az ember istenülve
 Az Égre feltekint.
 'S éltét a' zsongedőt,

Az ifjut, a' virágzót,
Mint hölgyét olvadó
Melyére vonva
A' halhatatlanok'
Sorsában osztozik.
Nem jártalan tovább
Ösvénye titkain,
'S teremő lángjait
Öröklét hirdeti.

A' por nem lelkesül,
Ha égi szellemek
Nem oldják lánczait,
Alant hever, 's letűn;
A' Phantasia,
Az ész' hív kedvese
Bátran kívívja
Mély tömlöczéből,
'S a' látkörön túl
Fenten lebegteti
Világokat
Körúlsugárzó
Bájos szövétnekét.

Kisfaludy Károly.

C S E N D É S Z A J.

Távol a' nagy világ fergeteg-zajától,
Ölelem napjaim' békés rejtekemben,
Ment vagyok a' fényes pályák villámjától,
Fellelem magamat tulajdon lelkemben.

Míg mások arannyal hímzett igájakat
Izzadt homlokokkal görbedve, feszítik,
Nékem csend 's nyugalom hintnek virágokat,
'S szelíd érzelmeim magokat szépítik.

Ha felriad lelkem néha nyugalmából,
Munkát és kört ohajt nyughatatlankodva,
Hamar magához tér nehézkes álmából,
'S így dorgálja maga magát bosszonkodva:

Hát hivatal kell e, hír's fény hogy jót tegyünk?
Nem telik e ki ez magunk erejétől?
Kell e, hogy tettünkért nagy neveket vegyünk?
Nem dicső e bérünk szívünk' érzésitől?

Egy könnycsepp, a' mellyet szegénynek szeméből
 Titokban letörlünk, nem ád e igaz fényt?
 Sőt az nyer polgárrészt földünk szebb mennyiből,
 Ki czélzások nélkül tömjényezi a' rényt.

Magyarnak születtem magyar érzésekkel,
 Atyámról szállott rám, hont, 's Királyt szeretni
 Küzdni a' lenyomást czélzó Ellenekkel,
 Csata vesszejöket vélek letétetni:

Temérdek hivatal! 's csak azoktól lehet,
 Kik alkonyban élnek, nem lesve senkitől,
 Kikre a' pillogás bényomást nem tehet,
 Nem függvén senkinek vakon intésitől.

Hazám a' világom. Itt minden tettemet
 Kedvesim, ölelve, rózsákkal fizetik;
 Titokban használva, folytatom életemet,
 Érzésim lelkeket édesen rengetik.

Rám maradt örököm' mivelgetésében
 Örömöm', 's jutalmam fellelem' egyreránt,
 Éltem' boldogító egyszerűségében
 A' hiú vágyások' gyötrő szomszja nem bánt.

Ha néha a' vészek kívül fedelemen,
 Ordítva pusztítanak, 's osztán szét derülnek,
 Kilépek, segíték ember-tesvéremen,
 'S Égiek 's kedvesim estve körül-ülnek.

Igy csörgedez éltem homályban csendesen,
 Boldogságom épül erős alapokra,
 Fellelvén azt magam magamban tellyesen,
 Nem vágyok a' tetőn bolygó csillámokra.

Csak néha, mikor a' lelkesebb férjfiak
 Felém közelítnek szép bizodalmokkal,
 'S nékem a' világban pályát ohajtanak,
 Lelkem ébresztgetvén érzékeny hangokkal.

Egy két pillantatom elborúlttá leszen:
 Mert még is befolyini a' század' sorsára,
 Férjfiakból polgárt, polgárból hőst teszen,
 'S vezet a' Zrínyiek', Hunyadi utjára;

'S ha forró is néha a' küzd-hely homokja,
 Irigység mardozsván a' vívó' sarkait,
 De küzdel, mert szükség, a' haza bajnokja,
 Estve Geniusok hűsítik tagjait.

Ennekem nincs pálya mérve a' mezőbe',
 Erőm hevertemben apadoz karomból,
 De ha kitekintek sötét jövődőbe,
 Fellepek, úgy hiszem, egykor homályomból.

Ha pedig az édes hazának karomra
 Boldog környülményi közt nem lesz szüksége,
 Elég lesz az mindég megnyugtatósomra:
 Nélkülem is áldott hazámnak felsége.

V a y Á b r a h á m.

RENDELTETÉSÜNK' ELVÉTESE.

A' boldogságért születünk 's nélküle halunk-meg;
 Mért van ez? árnyékát üzve, előle futunk.

Primóczi Szent-Miklós y Aloy z.

H A N G O Z A T.

Borong szívem' nyugalma — nem találom.
Vig hajnalát alig hogy ihlelé
Kiholt alkony sötétedik felé
De boldogítani nem jön édes álom.

Ha kő szived' haszontalan csudálom.
Kiben reményem önmagát lelé
Jajok között tolong a' kín belé
'S előmbe áll sohajtozó halálom.

Mi mély üreg — 's kimúlat int alatt?
Mi fény lobog kegyelmid' képzetébe!
Betünt a' csillag a' bu' éjjelébe. —

Ah nézd e' kint — 's ezen boldogtalant!
Im kezd az ég homályiból kiválni,
'S neved hamum között csilámban állni.

B a l l a.

EGER-VÁRÁNAK ÖSTROMA
(1552-ben.)

Elhunyt Eleink tetteiben gazdag történeteinek azon siralmas időszaka, midőn Hazánk a' M o h á t s i örökre emlékezetes veszedelem után szinte két század lefolyta alatt a' pogány ellenség könnyű ragadománya, a' belső egyenetlenség szerentsétlen mezeje lön, — a' Hazaszeretet, hősi elszánás, és férjfiás vitézség dicső példáiban leginkább bővelkedik; mintha a' kedves hon' boldogtalan állapotja a' szíveket ahhoz szorosban kötötte, a' pártosság pusztító tüze a' kemény akaratot edzette, és a' vad ellenség jelenléte, mindennapi tekintete a' bátorságot a' legfőbb pontig gyúlasztotta volna. Egy nagy Nemzet világi életének ezen egyes vonási, melyekben karakterének szebb oldalai legfényesbben tündöklenek, hazánk még el nem fajult Fiait, és Leányait közeli-ről illetik. Megfogják tehát ezek engedni, hogy figyelmöket egy illy történetre vonhassuk, melly mindeneket szánakodással vegyült bámulásra, öröme, minket pedig azon hazának, nemzetnek, melly illy tetteket szülhete, tisztább szeretetére gerjeszt.

A' ravasz Utyssenitz, másképp Martin ú z y György, az Erdélyi Vajdaság, Esztergomi Érsekség és Kardinál Kalapért az ifjú János Zsigmondot és ennek Annyát, Izabellát, a' gyáva Zápolya még gyávább Özevegét, elárulván, a' Török pártfogás alatt lévő Erdélyt I-ső Ferdinand választott Magyar Királynak általadván, a' büszke Szolejman-nak alkalmatosságot nyujtott az 1547-ben öt esztendőre kötött fegyvernyugvás felbontására. Az ellenségeskedés tsak hamar elkezdődött, de kevés sikerrel. Mehmet Beglerbég Lippát, és némelly más várakat minden ellentállás nélkül elfoglal, de Temesvárt hijába ostromolja, 's a' közelgető tél miatt haza vágyó katonaság unszolására kénytelen visszavonulni; az egyesült Császári és Magyar sereg pedig, melly a' had mezején az ellenség eltávozása után jelent meg, Lippának árulással fertőztetett visszavételén kívül semmire sem mehet, Vezérei, a' két színű Martin ú z y, és az álnok Castaldo egyenetlensége miatt, mellynek ez a' Barát-Vajda siralmas meg-gyilkolásával vete véget.

Illy tsekély katonai tettek között tűnt el a' megújult Török háború első éve, az olly nevezetes 1552-diknek helyt adván. Hogy a' gőgös

Szolejman Erdély' elvesztét könnyen szivelni, Lippa' visszavételét, az ott hitetlenül leszabdalt őrző seregen elkövetett kegyetlenséget boszszúlatlan hagyni nem fogja, előre látta Ferdinand; az ellenséget tehát készen akarta várni. Minekutána a' Magyar Országgyűléstől tetemes pénzbeli segedelman kívül azon esetre, ha maga vagy fia Maximilián veendi által a' vezérlest, egy közönséges felkelést-is nyert volna; Erdély helyesebb igazgatása végett Báthory András't nevezi ki Vajdának; Izabellát, ki Kassán tartózkodva a' belső tsendeséget zavarhatta volna, jegypénze egy részének kifizetése által a' had mezejétől eltávoztatja; Lengyelországot fényes követség által segedelemre kívánja birni, és hasonlót ügyekszik a' Német Rendeknél-is eszközteni. De mind ezen helyes intézetek fogatlanul maradtak. A' Mühlbergi fényes ütközet (April. 24. 1547.) melyben Erdélyi József, Nagy-Szombati születés, fogta el János Szász Választó-Fejedelmet, Németországban a' vallásbéli háborúnak nem vetett véget, sőt a' Protestánsok Frantziaorsszággal a' Friedwaldi szövetségre lépven, (Octob. 5. 1551.) és Mórítz Szász Herceg az eddig viselt álortzát végre letévén, ezen

esztendőben új tüzzel ütött ki, 's a' két-szinű Mórítz gyorsasága által annyira ment, hogy Innspruck véletlen meglepésével, V. Károly és Ferdinand szinte elfogatának. Ezen előre nem látott történet miatt a' Király, Császár testvérétől 's a' Német Rendektől semmi segédelmet sem reménylhet, és Magyarországon se maga, se fia személyesen nem jelenhetvén meg, az ígért felkelést nem használhatá; e' mellett a' királyok testvérében megbántott Lengyelek tsendesesen maradtak, Izabellának pártosai a' Martinúz y alattomos meggyilkolása, Castaldo szertelen fősvénysége, igazságtalan kegyetlensége által új erőt nyertek; a' betegeskedő Báthory pedig a' várakozásnak nem felelt meg. Ekép a' szegény, nagy részint török kézben lévő Magyarország, katonaság, pénz, eggyesség és fő nélkül az elenség előtt táran állott.

Mind e' mellett is Tóth Mihály, és Nagy Ambrus, két bátor Magyar Kapitányok, nyitották meg a' hadviselést, 5 ezer Hajdúval, és néhány száz Német Lovassal Szegedet hirtelen meglepén. De ezen vakmerő tett, a' zsákmányozás, és dorbézolásban elmerült Hajdúk' vigyázatlansága által olly szerencsétlenül

ütött-ki, hogy egy Budáról érkező Török sereg, az egész csapatot vitéz ellentállás után öszvedarabolta, és Tóth Mihály alig tudta huszadmagával a Tiszán áltusztatni (Mart. 10.)

Azomban Szolejman utnak indult temérdek népe hazánkat három felől fenyegeti. — Illy és, Havasalföldi Vajda, 50 ezer emberrel a Törtsvári szorosnál üt-bé és Erdélyt Szebenig, Háromszékig pusztítani kezdi. E d e n f i László mindazáltal, a' közellévő Várakból a' katonaságot öszvevonván, az Oláhok megijednek, és tetemes veszteséggel visszavonulnak. — Inkább kedvezett a' szerencse Amhát Natóliai Basának. Ez 160 ezer válogatott katonáival, 100. tábori 's 16. ostromágyúval Titelnél a' Tiszán áltszáll, minden akadály nélkül Temesvárig hat, és ezen erősség nevezetes ostromához fog. Losonczy István katonai ügyessége, az őrző sereg vitézsége nem mentheté meg a' magára hagyott Várat; egy hólnapi bátor védelem után kénytelen magát megadni, és Amhát a' hősi csapat hitetlen felkontzolásával áll boszszút a' Lippai árulásért. Temesvár' eleste után a' több szomszéd helyek sem oltalmazhatták magokat; Karánsebes, Lugos, Lippa, és Solymos

kevés napok alatt meghódoltak. A ly, Budai Basa, egy harmadik sereggel, melly Magyarországi várörzőkből állott, nem volt kevésbbé munkás. Veszprémet tsekély ellentállás után meghódítván, éjszának fordul; Drégelyt, a' derék Szondy György Várkapitány vitéz halála után, ostrommal megveszi; Ságot, Gyarmatot, Szécsényt a' katonaságtól elhagyatva elfoglalja; Palánkot, Hollókőt az őrzősereg hitetlensége által kezére keríti, és Bujákot tsekély ostrom után megvívja; végre pedig Teuffel Erazmot, ki Ferdinand parantsolatjára 10 ezer emberrel Léva felől előnyomult, hogy győzedelmeit gátolja, Palástinál, még minekelőtte a' Vármegyének Füleknél gyülekező seregeivel eggyesülhetett volna, megtámadja, és az elbizott Német Vezér, tapasztaltabb Magyar Kapitányai tanácsának ellenére, a' ravaszúl ajánlott ütközetet elfogadván, minekutána a' Német katonaság a' puskaaporos szekerek hirtelen meggyúladása által rendetlenségbe jött volna, olly tökéletesen megveri, hogy az egész sereg eltöröltetik, Teuffel pedig 4000 emberrel, 40 Zászlóval fogságba esik (8. August.)

Igy jutott újra Magyarország nagy része

számos erős helyekkel a' pogányság kezébe, így tétetett F e r d i n a n d n a k egyetlen serege, melly az ellenséget tartóztathatta volna, semmivé; míg a' két Fejedelmi testvérek, Európa'nak leghatalmasabb Urai, a' Német Protestánsok által P a s s a u b a n a' Vallásbeli frigy aláírására kényszerítettnek. Semmi sem gátolhatja többé a' győzedelmes Török' előmenetelét, és Erdély, a' hadviselés fő czélja, bizonyosan még ezen esztendőben hatalmába esik, ha Amhát tüstént ezen rozsoszul őrzött tartománynak fordú. De Hazánk, és az egész Kereszténység szerentséjére, a' török Fő-Vezér A l y, tsiklandóztató ígéretei által magát elengedte ámíttatni, hogy előbb némelly apróbb városokat hódítana meg, mellyekből az Őrzőseregek a' Budai Basát gyakran kiütéseikkel háborgatták. Véle egyesülvén tehát S z o l n o k várát, jóllehet ezen nevezetes Erősség a' szükséges élelemmel és védelmező eszközökkel bőven fel volt készítve, az Őrzősereg félénksége, és N y á r i F e r e n t z Várkapitány gyávasága miatt tsak hamar elfoglalja (Sept. 2.) és győzedelemhez szokott népével E g e r alá rohog.

E g e r v á r a, mint a' felföld kultsa, nevezetes katonai pont vala ugyan; de helyheztetése

miatt nem számláltathatott az Ország első rendű Erösségei közzé. Egy kies hegy oldalába építve, a' sebes Eger vize által ketté hasított völgy és az abban fekvő Város felől való oldalai a' természettől-is nyertek valamelly erősséget, de a' több részekről a' magasabb hegyek az ellenséges ágyúknak könnyű játékot engedtek; és így, jóllehet Perényi Péter azt külömben jó állapotban helyhezteté és kétfelé szakasztván, némelly új erősségekkel bővítette volt, Szolnok várával távolról sem hasonlíttathatott se fekvésére se katonai készületére nézve. Ennek gyors megvétele felől bizonyos reménnyel lehetett volna a' nagy ellenséges sereg, ha Ruszkai Dobó István, és Metskei István, a' vár két Kapitányai, rettenthetetlen bátorságok, fáradhatatlan igyekezetek által minden akadályokat meg nem győztek, minden hiányosságokat ki nem pótoltak volna. —

Ferdinand, és Oláh Miklós Egri Püspök, kinek a' Vár három esztendővel az előtt általadatott, tetemes segedelmet nem küldhettek; a' Szikszónál öszvegyült Megyék pedig tsúfosan azt izenték a' Kapitányoknak: „ha a' Vár jóvedelmét megemésztették, annak védelmét is viseljük.“ Az elsőb bek' unszolására

mindazáltal némelly jobb gondolkozású Megyék; Városok, és mind egyházi, mind világi Urak küldöttek némelly tsapatotskákat és több királyi Hadnagyok, kik között a' tapasztalt Bornemisza Gergely, máskép Gergely Deák, egy Pétsi kovács fia, a' vitéz Pető Gáspár, és az Ifjú Zoltai István különös említést érdemelnek, katonáikkal megjelentek. De így is az egész Várörző sereg alig ment 1600 fegyveresre, 200 parasztra, sütő aszszonyra, és kézmivesre, kiket Dobó sok eleséggel és ol-talom-eszközökkel a' vidékből gondosan gyűjtött össze, hogy semmibe se légyen fogyatkozása. Számára nézve illy tsekély, de hősi elszánásában épen olly erős tsoporttal várták Vitézeink a' 150, mások szerint 180 ezer emberből álló ellenséges sereget. A' Basák személyes szabadság, és vagyonbéli bátorság ígérete alatt még Szolnok alól felkérték a' Várat; de Dobó, leveleket a' Várpiatzon össze gyűlt Katonái előtt elolvassván, olly fényes hittel erősített egyességre bírja ezeket, hogy ha még érkeznék levél, azt bontatlan megégegessék 's a' gyáva feladásról alkudozni merőnek fején halál légyen. Szent egyezés után az örök kiállittatnak; Metskei a' belső, Gergely Deák

a' külső vár védelmét vállalják magokra; Dobóra pedig az egész kormányon kívül különösen az ágyúk igazgatása bízatik, és ezek mellé, az egész várban 9 pattantyús lévén, a' parasztok rendeltetnek. —

A' Török sereg nyomban követte felkérését. Már September 9-dikén mutatták magokat Maklárnál némelly tsapatok és más nap Aly Basa is megérkezett 25 ezerez magával. Gergely Deák, Pető Gáspár és Zoltai István merészen megtámadják ugyan az ellenséget, és egy lesbe tsalván, győztesen és nagy zsákmánnyal térnek meg; de még sem akadályoztathatják, hogy még az nap Felnémetig ne nyomuljon 's a' Vár egy részét meg ne kerítse. Dobó most a' várbéli épületek könnyen meggyúlható fedeleit lehányatja és a' várost, melyet tapasztott falaival úgy sem lehetett volna oltalmazni, felégetteti, hogy az ostromlóknak a' várbeli ágyúk ellen menedékül ne szolgáljon.

September 11-kén Aly Basa 9. lövéssel nyitá meg az ostromot, és két napi munka után sántzaival a' Királýszeke nevű tetőig hatván, a' várat közelebbről kezdé lövetni. De itt Dobó derekasán megfelelt és jól igazított lövéseivel sok kárt okozván, hamar elhallgattatá

ötet. A' valóságos ostrom csak a' nagy sereg megérkeztével kezdődött-el. Ez ötöd nap megjelenik, a' Várat egészen megkerüli, Almágyart, Tihamért, és Kis-Tályát katonákkal megrakja, Amhát a' völgyben, Aly a' hegyeken táborozván. Az ostromlottak, kik eddig a' minden felől nyüzsgő pogányság gunyolására az Eger vizéhez leereszkedtek, lovaikat, marháikat az ellenség szemei előtt itatták, most kénytelenek voltak a' várost egészen oda hagyni. A' Törökök ezt tüstént elfoglalták; 14 nagy ágyúból, mellyek közül az egyik 55 fontot szórt a' falaknak, és számtalan tarackkókból lőtték az erősséget. Így a' várfalak nagyon megrongáltattak, sok Magyar Vitéz vesztette el jobb sorsra érdemes életét és nem kevésbé nagy volt a' kár a' marháknak is. De mind ezek által még haragosabb tűzre gyúlt az ostromlott hősi nép bátorsága. Az Erősség megromlott részeit éjjel megigazította, az összeomlott falak megett új falakat, vas kapcsokkal összevoglalt gerendákból új rekeszeket, földdel megtöltött hordókból új töltéseket emelt, új sántzok megett magának bizonyosb menedéket készített; nappal pedig az ellenséget mindenfelől lövöldözni, előmentében akadályoztatni nem szünt meg. Legnagyobb

kárt tett Arszlánbég a' Boldog Aszszony Klastromából, hol őtet Dobó ágyúval nem érhettele. A' bátor Zoltai és Pető tehát dél tájban egy kis sereggel hirtelen kiütnek, a' Monostort megvívják, az elrémült pattantyúsokat levágják, vagy elkergetik, ágyújikat öszvetörlik, beszélgetik, és még minekelőtte a' bámuló Jantsárok segítségül jöhetnek, kevés veszteséggel, és a' legszebb renddel visszazayonulnak, az egész pogány tábor szeme előtt. Új veszéllyel fenyegeték a' Várat a' sok tüzes lapták és nyilak, melyeket a' Törökök kivált az élésházak és marhaistállók felé hajgáltak. Végre kénytelen Dobó az istállók fedeleit elhányatni, a' szalma és széna nagy részét maga elégettetni, hogy a' meghagyott kazalt, és vermekbe hányt gabonát szüntelen nedvesített marhabőrökkel bēfedve, a' megemésztéstől könnyebben őrizhesse.

Az Erősség már három helyen volt keményen megrongálva. Amhát ebéli bíztaban a' Várat újra felkéri. De az Őrzsereg esküvésére emlékezik, és válaszáadásra néma. Most a' Török közönséges ostromot rendel. Szent Mihály napját megelőző éjjel a' nagysereg valógattabb része a' végsántzokba gyűl tsendesen és hajnalban dobok pergése, sipok zengése,

trombiták' harsogása, idomtalan ágyúk' dörgése között a' vár éjszaki törésének rohan; győzedelmében bízván, vad Allah - kiáltással a' levegőt eltölti. De itt, valamint későbbre a' szeglet vagy Bolyki bástyánál nyakas tsata után visszanyomatik. A' kétszer megvert 27 Zászló - alja annál nagyobb dühhel esik az ókapu törésének. Több ízben újul meg az átalkodott hartz. A' sebeiben ellankadt P e t ő G á s p á r végre kénytelen a' tornyot áltengedni az ellenségnek. A' Jantsárok tombolva lobogtatják győzedelmes zászlóikat a' vérrel itatott omladékon, a' várpiaztaira visszanyomott öröket szabadon lövik. Hiába ügyekszik G e r g e l y D e á k, a' Bolyki bástyától győzedelmes tsapatjaival segítségül sietvén őket elkergetni. A' pogányok megtartják halállal vásárlott állásokat, és a' külső várat végveszedelemmel fenyegetik. Ekkor D ó b ó a' belső vár' ágyúit egyszerre ezen nevezetes pontnak szegezi; az ingadozó torony hirtelen beomlásától tartó Jantsárokat nagy rendetlenséggel kiszalasztja, 's új bátorságot nyert vitézeivel, a' táborig űzi.

Ezen tüzes ostrom, melly reggeltől estig tartva, A m h á tnak ezer embernél többbe került, őt nem csak az őrsereg tántoríthatatlan bátor-

ságának betsülésére, hanem arra is megtanította, hogy ki a' ditső halált a' tsúfos életnek eleibe teszi, győzhetetlen marad. Megint érkezik hát a' várat felkérni új levél. De Vitézeink a' követet vasra verik; az irás felét vele magával hajittatják láng közzé, felének pedig megévésére kényszerítik az akkori szokás vadsága szerént. Tsak az ostrom végfelbontása után tudták meg tőle, hogy Arszlanbég nem tsak szabad elmenetelt ígért nekik, hanem nagyobb bátorságokért az egész tábornak három órányi földre visszavonulását is fogadá.

Ezen ajánlás-is válasz nélkül maradván, a' pogányság élő szóval mindenféle nyelven kezdé a' várbelieket a' Kapitányok' elhagyására buzdítani; sokat ígervén, fenyegetődzvén, és némelly Magyar Lovasokat, kik a' tábor háta megett vakmerő zsákmányozás közben fogságba esének, szemek láttára a' legnagyobb kínok között leöldösvén. A' kegyetlen rémitő példa siker nélkül nem maradott. Hegedűs István, a' Seredi Gyalogok gyáva Hadnagya már sokakat eltsábitott volt, midőn a' dolog kitudódott. A' hitetlen Tisztre halált mondott a' hadi ítélet, 's ő kivégeztetett; pártostársainak pedig gyalázatos árulások örök bélyegéül füleik vágattak el.

Ennél veszedelmesebb következésű lehetett volna a' puskapor hirtelen meggyúladása. Ez a' sekrestyét, hol tartatott, a' monostorral, két malommal, a' bástya egy részével, több emberekkel és marhákkal szörnyű ropogás között felvetvén, az egész várat megrezzenté 's a' sziveket félenkséggel, rémüléssel töltötte-el. De Dobó, és Metskei, ügyességök, fáradhatatlan munkáságok által ezen siralmas esetben új fényel tündöklének. Parasztjaik által, a' támadott tüzet oltatván, az elrémült strázsákat őrhelyeikre visszakergetik, a' katonaságot fegyverre szólítják, a' félénket lelkesítik, helyeiken maradásra serkentik; úgy hogy midőn a' Törökök a' nagy lármára e' zavart használni akarván végsántzaikba gyülekeztek, a' rend már egészszen helyre volt állítva. Az első örömeiből megtért pogányok a' készen álló őrsereget megtámadni nem merték, és feladásra buzdító kiáltásaik a' dobok', sípok' és trombitáknak a' szemes Kapitányok által készakarva gerjesztett lármája miatt a' köznép füleihez nem hathatván, meghunyászkodva mentek táborokba vissza. Kevés nap múlva a' 20 hordótska híjján megemésztett puskapor nagy vesztesége is ki volt pótolva. Dobó ugyan is az egyik mal-

mot megigazíttatá és abban éjjel nappal dolgoztatott. —

Míg a' várbeliek illy belső viszontagságokkal küzdének, az ostromlók nem henyéltek. Számtalan ágyúikkal a' régi töréseket untalan nagyították, bővítették, újakat készítettek sán-tzaikkal az ostromlottak többszöri kiütései, tüzes lövései ellenére is közelgettek, gyakori különös ostromaik által a' várbelieket szüntelen nyugtalanították és majd minden nap új fortéllyal fenyegették. De a' Vezérek ditső példája által örökös munkásságban, bátor elszánásban tartott őrserég nékiek mindenütt megfelelt; töredezett falait fáradhatatlanul foltozá, nagy erőlködéssel új oltalmat teremtett, erőnek erőt, fortélynak fortélyt szegezvén ellen. Itt a' kemény bőrrel bévont fedeleket, mellyek alatt az ellenség bátorságban hatott a' várfalakig, tüzes vas szerszámokkal keresztül lyuggatja, és forró víz faggyú és szurok segítségével, a' Törököket alóla kihajtja. Amott a' nagy bajjal öszvehordott idomtalan farakást, mellyel a' ravasz *Arszlanbéga* a' vár árkat békezdé tölteni, — kénkövel puska porral megtöltött átalagotskákat, meggyújtott szalmát vetvén közibe, nem csak porrá égeti, hanem az oltásra nyargalt Jantsárok között a'

tűz világánál nagy vérontást téssen. Egyszer midőn a' Törökök a' vár árkanak külső partjáig vontatott nagy ágyúikból a' gyenge falakat vég romlással fenyegetnék, mordályokkal, pisztolyokkal mesterségesen kirakott, mindenféle éghető szerekkel bétöltött hordót, és hasonló készületű bédeszkázott kerekeket meggyújtva véletlen az árokba dönt; hol ezen idomtalan testek a' belső tűz ereje által mindenfelé gördülván, tűz fegyvereikből halált szórván, az elrémült pogányságot sántzaiba visszakergeti. — Másszor az ellenség a' vár' felvettetésén munkálván, a' nagy részint elkészült üreget, mellynek hollétét a' föld mozgása árulta el, még maga idejében felbontja, a' török ásókat véletlen megtámadja, kiszalasztja és munkájokat elrontja.

Igy tette a' vitéz tsoport, Gergely Deák találmányos elméjétől segítettve az ostromlók' iparkodásait semmivé, a' nélkül hogy magát a' veszedelemből kimenthette volna. A' várfalai, a' várbeli épületek a' sok lövések, a' minden napi tűz által annyira meg voltak rongálva, hogy inkább egy kőrakásnak, mint erősségnek látszott; sok helyen lóháton bé lehetett volna vágtatni és a' közelébb tetőkről az őrzőknek minden mozgásai észrevétethettek. E' mel-

lett a' sebesek, betegek, és holtak által öszve-
 olvadott várbeliéket az éjjel nappali erőltetett
 nyughatatlanság egészen ellankasztá. Önnön
 erejek belső érzésén kívül, a' Ferdinand
 által küldendő segítség lelkesítette őket. De végre
 ettől is megfosztattak. Vas Miklós, Dobó
 hív követje, és Nagy Lajos, ki Vátz felé
 száguldozva, kin rekedt volt, huszonnegyed ma-
 gokkal szinte képzelhetetlen vakmerőséggel és
 szerentsével az egész ostromló táboron keresztül-
 vágván magokat, e' részben sok ígéretet, de ke-
 vés nyugtató hírt hoztak. Mórítz a' Passau i
 békekötés következtében seregével megjelent
 ugyan, de a' legszebb időt Győrnél elveszte-
 gette, állítólag, a' több Német Fejedelmek se-
 gítségére várván; a' mindenektől gyűlölt Cas-
 taldo az elidegenedett Erdélyt nem hagy-
 hatta-el, kivált minekutána Német katonái-is
 pártot kezdenek ütni; Nádasdy Tamás
 és Balassa Menyhért, Ország kapitányai,
 a' hosszas háborúzás által elgyengült hazában
 semmi sereget sem tudtak gyűjteni; Ferdi-
 nandnak kezeit pedig kötve tartotta kiüresült
 kintstára. Az egyszerű Tinódi erővel tellyes
 kifejezése szerint, Eger megszabadulásáért sok
 áhítatos imádságok küldettek az Egek Urához,

de semmi földi segedelem sem érkezett. Egy maroknyi vitéz tsoportnak volt azon ditsőség fentartva, hogy Európa és Asia egyesült erejének minden külső segedelem nélkül ellentájon. A' Kapitányok szivekben a' kétségbeesést mélyen elzárva, helyes rendelkezéseik, hathatós buzdítások és serkentő példájok által katonáikban a' hősi szellemet végig megtudták tartani. A' Basák' harmadik felkérő levele újra bontatlan égettetik meg, és a' várfalaira függesztett gyászos koporsó azt adja tudtokra, hogy vitézeink a' hiveségökre bízott Erősség' omladékaik között sírt keresni magokban eltökélették.

Illy környülállások között viradt meg Maximilián napja (12. Nov.) melly, mint a' Török táborban észre vett zsibongás mutatta, egy közönséges ostromnak volt szánva. Négy oldalról támadta-meg a' temérdek pogányság a' várat; de Metskei, Dobó, Tukán János és Gergely Deák hideg vérü bátorsággal fogadták zabolátlan vakmerőségét. Kétszer futamodott meg a' Bolyki bátyánál, és annyiszor tért vissza nyugott erővel és új megátalkodással; a' föld bátyánál pedig már a' törést is megvívta volt; midőn a' sebeiből alig kigyógyult Pető Tukánnak segítségül jöve, nem sokára mindazáltal, az

éjtszaka a' vérontásnak véget vetvén, az ellentállás által felingerlett vad dühe kénytelen volt az életekért, kedveseikért és szeretett hazájokért viaskodó várőrök komoly vitézségének minden felől engedni; minekutána ezek 20 mázsa puskaport sűrű rendjei közé ellövellődöztek és fejeikre erős karjaikból mindenfelé halált szórta-
tak volna.

A m h á tnak nehezen esett, hogy ezen tsekély váratska, melyet előbb tsúfosan rosz akolnak neveze, győzedelmes előmentének gátot vete és nagy seregének olly nyakasan ellentállta; más napra tehát egy új az előbbieknél keményebb közönséges ostromot rendel. A' nagy sereg délig az egész környékből öszvegyül, számtalan mennyiségével az egész vidéket ellepi, a' kis váratskának három osztályban rohan, míg a' Fővezér jelenlétével a' bátorságot éleszti és idomtalan ágyúiból a' várbelieket végromlással fenyegeti. A' katonai muzsika-szerek tsengése, a' viaskodók' vad riadásai, az ágyúk' dörgése, a' pusák' ropogása, a' fegyverek' tsattogása között a' viadal tsak hamar közönséges lesz és a' nagyobb erő a' várbeli vitézek tsekély számát elnyomni látszik. Az első ostromló sereget, M e h m e t J a n t s á r - A g a vezérlése alatt M e t s k e i az

ó kapunál sűrű kőesővel fogadja, melly első rendjeit öszvezúzza, mind e' mellett is némelly merészebbek a' törést elfoglalják, a' magyar Vitézeket visszazaverik. Ezen elhatározó pillantatban a' megsebesedett Metskei utolsó erejét öszveszedvén felboszszantott katonáiba új erőt lehel, és a' félig győzedelmes ellenséget nagy vérontás után sántaiba visszakergeti. Hiába ügyekszik az Aga Jantsárjait új ostromra buzdítani; sok tsatákban bébizonyított vitézségök meg volt törve, tsúfos futással kivánták életöket megtartani. — A' második sereget vitéz *Arszlanbé*g a' Bolyki toronynak vezérelte. Itt *Gergely Deák* vitézüll ellentált; de mind maga, mind pedig bátor Hadnagyai *Zoltai* és *Figedi* sebbe esvén, a' vár őrzők engedni kezdenek. Már némelly vakmerő Törökök győzedelmet kiáltva ellenséges zászlót lobogtatnak a' vérrel festett vár fokain, midőn *Gergely Deák* véletlen néhány ágyúiból a' társaik után siető pogányok közzé lövet, lankadó katonáiba új bátorságot önt, és így az ellenséges rendeket olly zavarba hozza, hogy nyoltz ezer holtak és több zászlók elvesztése után, kénytelenek visszavonulni. Legtüzeesebb volt a' viadal a' tömlőtzbástyánál, mellyet a' kegyetlen *Aly Basa* támadott

meg egy harmadik sereggel. D o b ó , jóllehet fegyverhordója mingyárt eleinten mellőle ellövetett és maga is két sebet nyert, minden ügykezeteit sikeretlenné teszi. De végre tsekély számú serege öldöklésben kifáradván lankadni kezd. Ekkor volt alkalmatosságok az E g r i A s z s z o n y o k n a k bátor vitézségeket bébizonyítani, az engedő katonaság segítségére sietvén. A' hazaszeretetétől lelkesítve, férjeik, fiaik és atyáik veszedelme által felboszszontva, a' merész Budai, és Pesti törökökre nagy szikladarabokat hömpölyögtetnek, forróvizet és szurkot öntenek ezen magyar hölgyek; végre pedig fegyvert ragadván, a' tolongó ellenség sűrű rendjei közé vetik magokat, a' halál megvetésében, a' bátor elszánásban a' férjfiakkal ditsőségesen vetekedvén; úgy hogy a' vad pogányság erejének megrottása nagy részint nékiek, és a' Pető vezérlése alatt segítségül siető tsapatnak tulajdoníthatatik. Elnyomott boszszúval kénytelen a' dölyfös A l y ezen Magyar Amazonokkal vegyített seregetske előtt megfutamodni, minekutána legjobb katonáit, sok alvezéreit elvesztette és tulajdon arany zászlóját a' győzedelmesek' kezébe hagyta volna. —

Illy ditső vége volt ezen fényes napnak és

általa az egész ostromnak. A' Törökök még egynéhány napig gyengén lőtték a' várat, de azután megvételeét többé nem reménylhetvén, és a' nagy faggyal hirtelen beállott téli idő, vagy a' Szász Mórítz és Castaldo közelgetésének tsalfa híre miatt félelemmel telvén el, a' közellévő helységek felégetése után olly hirtelen eltakarodtak, hogy némelly ágyúik, puskaporok és táborok egy része a' várból ki-
 ütött magyarok kezébe esett.

A' várbeliek az ellenség vég elmeneteléről meggyőződván, a' várban találtatott 12 ezer nagyobb ágyú golyóbisokat rakásokra gyűjtötték, az elfogott ellenséges zászlókkal omladékikat kiékesítették, minden tűzi fegyvereikből az utolsó töltést kilőtték és így az egész környéket örömmel kiáltásokkal bétöltvén, a' Mindenhatónak hála-
 kat adtak, hogy tsekély számokkal egy hetven-szer nagyobb ellenségnek 52 napig ellentállhat-
 tak, annak ügyekezeteit semmivé tehették, el-
 hitt büszkeségét lealázhatták, Hazájok nagy ré-
 szét a' tsúfos igától felmenthették és Erdélyt
 koronás Fejedelmöknek ez úttal legalább meg-
 tarthatták. Minden hitelt felülmúl, a' mit az
 azonkorú írók a' Törökök és Magyarok vesz-
 teségének külömbségéről említenek; amazok

nagy seregeknek harmad részét, körül belől tehát 50 ezer embert hagytak a' várfalai alatt; ezek pedig tsak 500 holtat, és mintegy 200 veszedelmes sebest számláltak, de a' katonák nagyobb része és majd minden Tisztek testeiken hordozák vitézségök ditső bélyegeit.

Ferdinand érezte az Egri Vitézekáltal tett szolgálatok nevezetes voltát, és azért a' ditsőséges ostrom szerentsés végzetéről hírt hozó követeket megkülömböztetéssel fogadta, és ajándékokkal megterhelve eresztette el; az Egerbe maradt tiszteket, közvitézeket pedig pénzzel, nemességgel, jószággal, és különböző tisztséggel jutalmazá-meg. Így Dobót az Ország Zászlósai közzé felvévén, mindjárt a' következő esztendőben az Erdélyi Vajdaságra emelte; Bornemisza Gergelyt pedig némelly Sáros Vármegyei jószágokkal ajándékozá meg, és Egri Kapitánynak nevezte ki. A' szerentse későbbre kevésbbé kedvezett az Egri ostrom első rendű hőseinek. Metskei még minekelőtte a' háladatos Fejedelem kegyelmeibe részesülhetett volna Várkonyban, a' parasztok zendülése alkalmatosságával, egy fejszeütés által vesztette el vitéz életét; Bornemisza Keresztesnél, Egertől két mértföldre, egy kis

tsatában a' Hatvani Basa kezébe esvén Konstantinápolba küldetett, és ott Amhát parantsolatjára tsúfosan végeztetett ki. Dobónak pedig a' halál azért kedvezett hosszszasabb ideig, hogy földi dolgaink változandóságát annál több ízben éreztethesse vele. De semmi hatalom sem foszthatá meg őket, és az egész Egri sereget azon hervadhatatlan koszorútól, mellyet magoknak belső érdemeikből fűztek. Örök emlékül szolgál minden Hazájaért elevenen dobogó magyar szívnek és tisztelettel fognak ditső neveik említetni mind addig, míg személyes bátorság, vitéz türés, fáradhatatlan ügyesség, tántoríthatatlan akarat és minden névvel nevezhetendő katonai érdem, az emberek között tsudálokra talál. —

Gróf Teleki Jó'sef.

AURÓRA' ÉNEKÉRE.

Melly tapsit érted Nemzetünk' színének!
Midőn édes szavad' bájzengzete,
Minden kecs-'s díszözönt éreztete
Lágy hangzatin mindenható nyelvének.

Cythére' ajkain nem ömledének
Szebb hangok, mint dalod lebegtete.
A' fülmilék' dicső fellengzete
Nem istenibb, mint e' hajlékony ének!

Ha méloszid Menny-'s poklokig hatnának:
Ott Sphaera kar velők versenygene,
'S kéjelné itt a' zord éj' Istene;

Zeüsz is hódolva bájad' páthoszának,
Bérül avatna Menny-philomelának,
'S egy uj Múzának érdemítene.

Helme c z y

A' N Y U G T A T Ó.

Leszálsz te is kecsegtető sugár!
Ki rég borult egemre feltűnél,
'S ujonnan a' remény' lágy karjain
Biztatva szép álmokba ringatál!
'S habár csak messziről mosolygtanak
Felém búszenderítő bájaid,
Bátran megvítam a' jelen' hijányait,
Magas bért sejtve tiszta kebleden.
Örömszínben; vezércsillag gyanánt
Lebegdelt képed napjaim körül,
'S bájképzetím fellengve bolygtanak
Jövendőmnek derengő tájain.

„Elég merész Szív! véghatárod a' remény,
Ezentul a' szegénynek nincs java;
A' szépség felhőtlen tetőre vágy,
Birtokhoz, csak szerencsés juthat-el.
Némulj-meg, és tanulj lemondani.
Nyugasztalódj belső világodon,
Örökségül neked tündéri álmokat,
Nem földi jót adának istenid.“

Így dörge rám küzdőre egy hideg
 Egy vak szokáson szentesült erő —
 Ércz kormányát vadon zajogtatá
 'S habok közzé süllyeszti partomat.
 Mély örvényt vág frigyes pályánk között,
 'S kinéztem homályba oszlanak.

'S Te még egyszer ragyogsz felém Kegyes,
 Gyötrelmem' titka lángol könnyeden:
 „Aldozz! ez élet a' földé; a' rény'
 Pálmája vad tövis között virúl.
 Győzz tűrve!“ így vigasztalál, 's azon
 Kinos perczben viszón - szerelmed'
 Vallása reszket bíbor ajkidon;
 'S mit a' Boldog nem nyerhete,
 A' Szenvedő' alélt szivén remeg.

Elválsz! 's utánad ah haszontalan
 Nyilong karom; tompán zug-el szavam
 A' pusztá téreken; letünt az égi kép,
 Csak könnye reng keblem' hullámain,
 A' multnak bús, komoly emlékjele.

'S míglen borulva-veszteségemen,
 A' távölt méri lankadó szemem,
 Szelid fény leng körül, lágy hangzatok,

Mint a' lantnak homályos zengzeti,
 Gyöngén ihletve szerteömlenek;
 'S egy bájalak világos szárnyokon,
 Csendes méltósággal lebeg felém.
 Nem földi kénynt lövell tekintete,
 Szent béke ül felséges homlokán,
 'S a' merre lép az ég' malasztja kél.
 „Te hív valál, 's vesztél; fel Csüggedő!
 Sorsod csak a' mulót ragadta-el;
 Lángzók maradnak a' rokon tüzek,
 'S a' por felett buzogva érlelik
 Tisztult lényök' nemesb tökélyeit.
 'S ha a' világ', ha vad korod' szilaj
 Dagálya éltedet zavarja, jer
 Berkembe; mirtuszim' hüs árnyai
 Ölelnek ott, 's az ének' szelletin,
 A' Hiv' körébe szálva, részvevő
 Érzelmin enyhülsz.“ Így a' Mennyei;
 'S míg dalra ébredt lantom' hurjain
 Bus hangok rezgenek, lelkem vidúl,
 'S a' szív' zajongó habja csendesül.

M. T.

S Z É P L E N K A.

(Ballade.)

Szép Lenka vár a' part felett,
Csolnakján a' halász,
Dalolván csendes éneket,
A' part felé vigyáz:
„Csak vissza, vissza szép leány!
Szél támad, és hullámot hány.“

Esdekve szól a' szép leány:
„Nem én, halász, nem én!
Tulparton zöldell egy virány,
Kunyhó van közepén;
'S zöld árnyak a' kunyhó körül:
Alattok, ah, kedveltem ül.

Szélvész között, zugó habon,
Rettegtet sok veszély;
Reményem még is egy vagyon,
Tán partra hajt a' szél:
'S kit szenvedés, kit bánat ér,
Örömkönyűk a' pályabér.“

Szép Lenka jön, 's csolnakba száll,
 Kormányt visz a' halász,
 Minden hullám csapásinál
 Jobban jobban vigyáz,
 'S a' vész midőn ujúlva kél,
 Mond Lenka: „partra hajt a' szél.“

„Nem, lyány! nem partra hajt a' szél;
 Szél és hab ellenünk;
 Veszélyes, ah, mig ember él,
 Istent kísértünk:
 Hullám dagad 's örvénybe száll,
 Hullám között vár a' halál.“

„Halász, szerencse jár velem,
 Szerencsés csolnakod.
 Nyugot felől, o szerelem,
 Dereng szép csillagod —
 Nyugotra vár a' hű legény:
 Nyugot felé nem félek én.“

Szóll Lenka, 's a' túlpartra néz —
 Nézi, 's látja kedvesét.
 Örömrészketve nyúl a' kéz;
 Hév önti-el keblét:
 És tűn előle víz, föld, ég;
 Szemében forr csak lelke még.

De vérzik ő, a' hű legény,
 A' part felett állván.
 Kél a' veszély; húny a' remény:
 Már már hal a' szép lyány.
 És új szél zúg, és új hab gyűl —
 'S a' csolnak végkép elmerül.

Lát a' legény. Nem nyög; nem sir,
 Nem érez, nem gondol.
 Felnyílik kínja, mint egy sir,
 Nem tudja: merre? hol?
 'S — gyors, mint villám felhőjiből,
 A' hab közé félhalva dől.

Kölcsey.

A' S Z I V.

A' szív ész nélkül olyan mint a' sebes árviz,
 Melly partok nélkül széllyelömlőve csapong.
 Ésszel ölelkezvén pedig olly kristály patak a' melly
 Mindennek friss, új életet adni buzog.

Primóczi Szent-Miklószy Aloyz.

A' SZABAD ERDÉLY

(a' Török' elűzése után.)

Szabadon lihegsz, szeretett Haza!
Szabadon lihegsz megint! karunk
 Béklyóidat öszvetöré.
Itt vesztenek ők, itt hulltanak-el;
Lobogó tüzeit seregedre
 Az isteni bosszu lövellé,

Nem ejte-le minket erő,
Bizakodás teve rabjaivá
 Minket a' pogánynak.
Esküdt, 's mi jók, hivénk szavát,
'S ő a' hívőket, bizakodókat,
 Cselébe voná, megbuktatá,

Hegyeink' aranyát, ugarinknak
Gazdag termését irigylé,
 És a' mit táplált a' mező;
Paripáink neki nyihogtak,
Gyapját neki nyirte-meg a' nyáj,
 'S a' mit nem vett-el, ellopá.

Magyarra vivé-ki a' Magyar
 'S vicsorga dühében hogy a' két
 Testvérhad egymást értte ölé
 Éh gyermekeinket maszlagon
 Hizlalta pribékjeivé, hogy ők
 Verdessék, a' mi még nem ing.

'S mi nyögénk a' vad dölyf' képeit,
 'S viselénk, de mérges fájdalomban
 Az alázó súlyos igát.
 Hunyadink' nagy lelke nem hagyott-el,
 Hunyadink' nagy lelkét nem hagyánk-el,
 'S lepattogának lánczaink.

Itt vesztenek ők; itt hulltanak-el,
 Lobogó tüzeit seregedre
 Az isteni bosszú lövellé.
 Szabadon lihegsz, szeretett Hazánk!
 Szeretett Hazánk, szabadon lihegsz!
 Hunyadink' nagy lelke van veled.

Kazinczy.

A' H Í V A T A L.

(Történet levelekben.)

THE JOURNAL OF THE

(Continued from page 10)

I.

Táblabíró Dlugóvszkynak most veszem levelét. Kér, hogy kiküldötségünk' határnapja előtt térjek-be nála Dlugován.

Mit akar? nem tudom.

Kétségkívül bennem nem Kapitány, hanem Táblabíró Derry Tamásra leszen szüksége.

Ambár szüléim halála 's kormányatlan jószágaim Zászlóink mellől haza parantsoltanak: te, édes barátom, mind e' mellett is, nyugtan lehetz erántam. Eszküszöm: vesztegleni nem fogok. A' Hívatál leszen őrfalam, és a' költés' országaiban soha többé nem fellengezek. Külömbben is, mit használ egekben szántanunk és vetnünk, midőn aratnunk végtére is csak ide lent, a' földön, kelletik?

II.

Egy kép, hasonló őhozzá! De nem! Tulajdon ő maga Theréz . . .

Megfoghatod e? Hiheted e?

Ő itt, itt ezen vidékben. Távol szülötte földétől! . . .

Ma, midőn indulóban valék, előttem röppülemel egy leeresztett-fedelű hintóban.

III.

Boglárdon vártak szürkéim; 's forspontosomat vissza küldém. A' bíró' házánál szállottam le. Épen akkor váltá lovakat ottan egy ismeretlen uraság is. Hirtelen öszveismerkedénk.

Az Úr Derry Tamás, így szólla hozzám; 's mi barátok vagyunk.

Kezet szoritánk,

Igen is. A' te kebleden lehet pihenni. Te képes vagy a' mennyei érzések elfogadására. Oh, azok a' föld fiai. Ők többnyire érczből vannak alkotva! Csak azon szív doboghat vissza melegen, melyet a' Grátziák varázsló vesszejekkel megillettek!

Elrettentem e' szóra.

Gyanítani kezdém, mit képzel felőlem. Tudod, némelly gyermekibb darabjaimat kedvéért az Ujságlevelekben kieresztettem, 's ezen barátom talán onnan ismeri nevemet. De nekem a' költés soha mesterségem nem volt. 'S most, midőn ez úgy nyilatkoztatta ki magát, hogy ő csak költővel szövhet barátságot: tusa-

kodtam, ha felőlem való álmából felrezzentsem e? Ereszd ősvényén a' széplelkű ábrándozót. Ez vala elhatározásom.

'S ki volt ezen isméretlen? Báro Légh, Theréznek testvérbátyja anyáról.

Olelés és csók pecsétlé-meg szövetségünket. Ellágyulva vált el tőlem, bár bizonyossá tevém, hogy Ügödön egymást látni fogjuk.

IV.

Hajts, hajts! kiálték több ízben kocsisomnak, kit békeséges tűrése már-már hagyogatni kezdte. Dűnnyögései eszméletre hozának, 's tudakozgatám magamtól: De mi tehát az, a' mi tégedet annyira vonz, ragad? Talán csak tünevény; semmi egyéb? 'S épen ezen pillantásban ugrik-fel mellettünk egy nyúl.

Nehezen leszünk szerencsések: mond inasom.

Puskát ragadtam. Reá gyujték. Az szaladt.

Hijában! Bokron és tövisen és kátyun keresztül törtettünk; 's a' vére-szakadt jövőendő kezembe került.

Melly nagy lett örömem! Megvalljam e, miért? Theréz lebegett lelkemben; 's azt gondolám: Találsz — akkor ő tiéd! Dlugován ébredék felandalgásaimból.

Udvar, ház, kertek, csűr — szóval minden, a' miket itt megpillantottam, dúzs, gazdát sejdítették velem. Dlugóvszky folyosójában üle: egy piros-pozsgás, őszbe-hajlott pohók. Mellette szolgálói kukoriczát fosztottak; előtte pedig egy butyoros Zsidó állá.

Isten hozta, isten hozta, édes Táblabíró Ur! Katite, mozdulj. Széket. Férjfi cselédeim mindnyájan a' pusztán vannak, mert egy kevéssé elkéstünk a' szántással 's vetéssel, a' nyomtatás is félen áll, a' szüret is ma holnap nyakunkon. De különbben is az én házamnál szakács nem szakács, inas nem inas, mindennek ez a' commando-szava: Ásáte et kapáte! No, de mivel, szolgáljak? Kávé nincs házamnál. Én csak eleimmal tartok. A' mi nélkül ők el lehettek: miért ne mi is?

Ez alatt a' Zsidó nehányszor nyúla kalapja és botja után. Dlugovszky tartóztatá: Kérem, Salamon szomszéd, ne legyen kend olly méreg drágás. Már csak egy két forint a' különbség köztünk. A' vevő is enged, az adó is enged; 's topp, kész az alku.

Jelentém, hogy sokáig nem mulathatok.

Értem, értem. Sajnálom. Annyi mint az, Salamon: még egy pár juhbőrt is adok ráadás fejében. Táblabíró Urhoz pedig legyen továbbra is szerentsém. Azonban . . . De, hiszen tetszett venni leveletem. Mit? Vagy épen és egyenesen a' magam tulajdon szájából akarja hallani a' történetet? Szívesen; örömet. Es még is . . . Oh, ez az alku felette szívemen

fekszik. A' Zsidó meg van szorulva, 's már egy-nehány darab portékáját negyed áron vásárlottam-meg. Mondom Collega Úrnak, az egész dolog nem egyéb, mint egymást nem értés mátká és mátká között; 's az öszvebékélés még édesebb leszen. Holnap mindent, mindent!

Tehát ajánlom magamat!

Szolgája, szolgája. Holnap, édes Collega Ur, holnap! — 'S röpültem Ügödre.

V.

Theréz itt van, Ügödön van. Láttam őt. Egy házban vagyok vele. Képzelted e valaha ezen szerencsémeket? De, o barátom, mint el van ő hervadva! 'S vallyon reám ismert e?

Még napvilágon értem ide; 's egyenesen a' Báró udvarába hajtattam. Csak nem egyszerre érkezék velem a' Báró is. Legalább Theréz elébe egyszerre léptünk.

Nyugtalanság és félelem látszott a' szép angyal' ábrázatján: ellenben testvérének minden mozdulata örömet és diadalmat árúlt-el.

Nyertünk! ugymonda.

Theréz könyűbe olvadt tekintettel hagyta magunkra bennünket.

Oh, barátom, mint ohajtottam a' titok leple alá tekinteni. A' helyett, hogy környülállásaikban csak legkisebb részt is vehettem volna, a' Báró, viszontlátásunk által elragadtatván, panaszkra fakadozott.

Jer barátom, kiálta; 's karomba öltvén karjait, az ablakhoz vezetett. Nézd ezen vidéket.

Nem hazánk e ez itt, kis képben? Amott a' sík lapály gazdag reményben mosolygva, túl rajta a' kopár sziklák, hol, mint Mídásnak kezében, minden arannyá változott! 'S itt is amott is a' folyamok csörgedező tükrei! 'S mind ezek között paripáink, juhaink és tulkaink — mindnyájan úgy születte, mint ezen paradicsom' termésétől várhatni. Egyedül az ember az, ki szülötte földére érdemetlen. Ennyi század lefolyta után még csak most ébred ez hajlandósága nyelve eránt. Pedig melly nyelv ez! Mivé nem varázsolhatnák szép-művészei, a' költők?! De ápolgattatunk e? Mostohák vagyunk édes anyánk kebelén.

En, folytatá tovább; csak nem gyermek koromban árultam el érzéseimet. Keveset várhatni belőle: sápitának nevelőim. Egy magyar Mágnás minden tartozna lenni mindenekben. Előáll a' felkelés, akkor ő katona; Országgyűlésre hivattatik, akkor ő törvényalkotó test; iskoláink' kormányát kell felvállalnia, 's akkor ő tudományos ismeretek nélkül nem szükölködhetik: 's íme Ügödy csak képzeletével játszadoz. A' két elsőbb pályán magam is megfordultam, 's nem minden kedv 's készület nélkül. De mi lön sorom? Felkelő tiszteim megszollítának, orrok

álatt mosolygva: Nem csinálnék e a' Regula-
mentből hősi költeményt? Követtársaim azt ta-
nácslák, hogy nyelvünk polgári divatja eránt
tett értekezésemet adnám ki versekben. 'S ezer
meg ezer illetén történetek. Makacsságom an-
nyira ingereltetett, hogy mindentől lemondván,
egyedül literaturánk menetelében és virágzásá-
ban vettem részt. Így tölt el egyik nevezete-
sebb városunkban ifjuságom. A' városi mulatás,
könyvtáram, ezen felül játékszínünk megállá-
pítására tett segítségeim, leginkább pedig két
elvesztett pöröm kenytelenítettek Ügöddel meg-
elégednem. Az minden örömem, hogy szeren-
csétlen Therézem osztozik gyönyörködéseim-
ben, 's gyakorta meglátogat.

Épen kérdést szándékozám tenni; de nem
volt bátorságom. Félttem, hogy álmom elröppen.

Vacsorára csöngetének.

Theréz rosszúl volt; 's a' Báro nem távoz-
hatott tőle. Egyedül ültem. 'S most, midőn
soraimat írom, éjfél van. Aludj csendesen!

VI.

Dlugóvszky öszvebékélleni Therézzel akar —
's én általam!

Oda vagyok!

Imádkozzál érettem, hogy kétségbe ne
essem!

VII.

Lemondottam reményeimről; csendességem visszatért. Tudósítalak.

Ma a' kisbíró hozzám jöve, hogy valamelly Tekintetes Úr kéret: aláznám-meg magamat a' Notárius házánál. Megérkezém.

Belépek; 's Dlugóvszkyt villás fölöstököm mellett találom. Örömmel tipegett felém; 's utolsó falatjának rágcsálása között így kezdé történetét.

Mihelyt a' harminczba derekasint beköszöntöttem azonnal kötelességemül tevém, hogy megházasodjam. Feltételem hamar betelleyesedett. Egy gazdag háznál jelentém magamat, 's a' szülék kapva kaptanak rajtam. Isten dicsekedésül ne vegye, csak volt annyicskám, a' miből egy feleséget böcsületesen eltarthattam; bizony csak volt azt a' mit a' téjbe aprítanom. Hogy a' madarka kezem közül ki ne röppenjen, hamar öszveesküdtünk. Azonban a' Báróné betegségbe esik 's meghal; 's utána csak hirtelen az Ipam is ő Nagysága. Tudnivaló, hogy mély

gyászba öltözém, noha az egész jószághoz illy hevenyében hozzá juthatni, a' legnagyobb keresztyén bánatját is megtántoríthatja. Később látám, hogy ez a' halál rám nézve veszedelmes. Mátkám egybekelésünket hátráltatni akará: azt gondolám hogy a' gyász miatt; Hidegséggel viseltetett erántam: 's én szüléi után való szomorúságát vettem okúl; kértem, sürgettem, nógattam: kövessen! Nem! Legalább tehát előre kezemhez foglak szoktatni! 'S hozzá kezdettem a' leczkézéshez.

Hiszi az Úr, hogy eleinte mosolygott, midőn első szüleinket, Adámot és Évát, mustrául említém? Ugyvan, úgy történt. Én ötet cziczámnak szóllítám, ő engemet eleink példája szerint kendezni tartozott — vagy inkább csak tartozott volna, mert a' titulust többnyire mindég kikerülte. Másik kívánságom az volt, hogy egybekelésünk napjától kezdve, szünös-szüntelen magyar főköttőben járjon. Mit? Hát ez nem helyes kívánság volt e? Oh Uram, az illyen régi szokások alatt sok fekszik.

Jól jut eszembe, hogy gyermekkoromban ujság volt házunknál a' könyv, 's a' midőn leány testvéreim könyvhöz nyultak, 's ez csak ünnepeken történt, épületességre tartozandókat ol-

vasgattak. Hát az én cziczám! Csak elhültem belé, midőn testvérétől egy rakás könyvet kaptam. Felnyitok egyet, felnyitok mást. Hát volt közöttök valami üdvösségre tartozó? Egy sor kevés, Uram; de annyicska sem volt. Hohó, gondolám magamban, ez rossz, ez veszedelmes. Ha kedvemet teljesíteni akarod édes cziczám, mondj le az olvasásról. 'S mit felelt? Soha sem felejttem el. „A' szent természet légyen tehát ennekutána könyvem; annak kebelébe öntöm ki érzéseimet.“ Érté az Úr? Szent természet! Szent? Melly káromlás! 'S mit értett ő a' természet keblén? Mit téssen az: érzést kiönteni? Szó ide, szó amoda. Ez nem egyéb, mint elmeháborodás' előljáró postája.

Mi történik? Szemesebb kezdek lenni éránta, kérdezősködöm, lesegetek, híreket kapok; 's végre kisül, hogy jövedelmeit csak úgy hajigálja a' sárba, mintha azokat a' szemeten szedte volna. Mikor — csak gondolja Collega Ur! egyetlen egy magyar könyvet sem nyomtattak, hogy az én cziczámnak neve az Előfizetők között ne volt volna. Neszeneked olvasás: imhol a' gyümölcse. Ez merő tékozlás, pazérlás, fecsérlés, vesztegetés. De így van, midőn az ember a' fát maga alatt vágja; így van, midőn még

az országgyűlésen is azt sürgetjük, hogy nyelvünk műveltessék. Kell kés, szükség van reá; de nem gyermek kezébe: kell könyv, kell olvasás; de koránt sem Asszonyinak. Kalendáriom nekik; 's vége!

Bezzeg ha ezen épületes beszédemnek valami sikere volt volna! Azt gondolja az Úr, hogy megköszönte? Dejszen. Befagytak ajkai.

Márton, mondék inasomnak; lódúl a' Tiszteleteshez: kérd nevemben: imádkozzék ő Nagyságáért, mert már elállott a' szava. Tán elmosolyodott ezen gyönyörű elméskedésemre? Koránt sem. Némább lett a' hálnál. Sőt könyekre fakadt.

Hanem, bezzeg a' mit nyelvecskéjével elmulasztott, azt cselekedetével eléggé helyre ütötte. Egyszer csak hült helye. Csak úgy hagyta itt potomra ezt a' szép jószágot; 's azután bátyját ültette belé. Az is csak olyan magam sem tudom mi féle teremtés.

Csak várom, csak várom. Győztem bizót várni. Napok múlnak, hét múlik; minden hijában.

Nem képzelheti az Úr, mennyi kárt vallottam ezen idő alatt gazdálkodásomban. Nem volt sem éjjelem, sem nappalom; szüntelen aggódtam, tünődtem.

Epen utána szándékoztam; 's betoppan nálam egy Eskütt. Egy hosszú levelet nyujt által. Olvasom: Ajánlom hivatalbeli szolgálatomat Táblabíró Urnak! Ehol la! Még egybe sem keltünk, 's még is — Elváló Pörbe idéztem! Pedig későbben meg súgták, hogy ezen lépés felől az én cziczám semmit sem tudott. Az egész dolog bátyjának koholmányából sült ki. Az öszvebékéltetésekről nem szóllok. Elég az hozzá, hogy a' megteendők megtétettek, a' pör végső útján van; 's könnyen meglehet, hogy az alatt míg én itt hosszasan beszéllem a' történetet, a' nékem kedvező ítélet kikiáltva is vagyon. Azonban a' felesleg való cautela nem árt. Collega Úr mindent elkövethet. Csak egyet kérek ki. A' többi kiküldött társainknak is írék. Tessék bevárni azokat is.

Köztünk legyen mondva, az én kedves mátkámnak szép jószága van, 's még bátyjáról is jó rakáska néz reá. Az ilyen pótolékot nem örömet engedi az ember más bitangnak, most, Isten velünk! Egy szót se a' felől, hogy együtt valánk!

Dugovszki bocsánatot kére hosszas beszédért: én is azt kérek tőled, édes barátom.

Olellek!

VIII.

A' békéltető, hála Istennek, mind ez ideig meg nem jelenvén, a' Bárót keresém fel. Írásai és könyvei között találám.

Épen jókor jössz; monda. Nézzd értekezéseimet. Szólj, mint vélekedel ezen tárgyak felől?

Így és így! felelék.

Végtevére barátságos kérdéseinkből 's feleleteinkből egy egész kettős-beszéd szövődött. Halljad.

Báró. Mit gondolsz? Vallyon lehetne e nekünk mythológiánk?

Kapitány. Vagynak nemzetek, mellyekről a' Híztóriának oklevele nincsen, hogy azok sokistenüséget gyakorlottanak volna; 's ezek között találjuk a' mienket is. Eldődeink, mint Platon a' legrégibb népek felől állítja, a' magok polgáriságának bölcsőjében a' napot istenlették.

Báró. Sokszor gondolkozáim a' Magyarok istene felől, ha vallyon ez egy volt e a' nappal?

Kapitány. Én nem látok kulcsot ezen tárgyhöz: megvallom.

Báró. Mert némellyek mythológiánk' nem létéből akarják vitatni azt, hogy eleinknek a' költésre szellemek nem volt.

Kapitány. Ha jól emlekezem, leginkább nemzeti characterünk ellen tétetik vád. Azzal terhelnek, hogy Leo Császár 's Prümi Apát Regino már 889 évek körül is úgy ismerték Magyarjainkat, mint büszke, tüzes: de magokba zárkozott kevésbeszédü népet. Sőt még ma is szomorgás és büszkeség az, mellyekkel characterök megbélyegeztetik. Pedig kétséget szenved: ha ezen tulajdonságok az ízlésre, 's ennél fogva a' szép művésztségre alkalmasok e?

Báró. Annyi bizonyos, hogy költőink bajnokai is illetén sajátságokkal festetnek.

Felengező, erős lélek,
Eles, mély tűz értelem,
Nemes, bátor, erős nagy szív,
Lángoló hív szerelem;
De jó szíve mellett még is
Délceg, daczos és szilaj...

* *

Hanem büszke volt e' Rálmán
Jó szavát az nem vette
Soha, a' ki becsületét
Valahogy megsértette.

Örömet is járt ő szerte
 Az Uraknak házába,
 Férjfiak és Asszonyoknak
 Vegyes társaságába.
 Hol versekben adván elő.
 Hunniának gyászait,
 Bús, nemes, nagy érzésekre
 Gyujtá annak fiait.

Kapitány. Erős és heves nemzetnél a' művészség' gyönyörűségei elrészegültségig terjednek; 's az illy mértékű indulatosság elsüllyedést 's bágyadást okoz: innen magyarázgatám én magamnak azon észrevételt, hogy a' Magyar sírva tánczol, sírva énekel. Külömbben nem képzelhetem, hogy a' szabadság magas érzése a' szolgai martalék busongásának hajlandóságával egy és azon kebelben mint férhetne-meg.

Báró. A' nyíltkedvű nép örömet sző társaságot, örömet gyűl-össze.

Kapitány. Igenis. És mennél többfélék 's gyakrabbak az illy örömnünepi öszvejövetelek, annál távolabb vagyon onnan a' szomorgás: mert az örvendezőnek nyugtalanságul szolgál, ha nincs kebel, hová kiömölhessen; a' bús ellenben magába és magányba vonúl. Pedig hány-szor ülnek illy ünnepeket Magyarjaink!

B á r ó. A' vendégfogadás nálunk, nem parancsolatokon épült, mint némelly nemzeteknél, de igen a' szív leggyökeresebb érzésein; 's elég nemes házaink találtathatnak még ma is olyanok, mellyeknek udvarát nem őrzi kapu annak jeléül, hogy oda a' vándor mindenkor betérhet.

Kapitány. A' szivesség hasonlóképpen nem komor busongás szüleménye; mert a' búgyúlól inkább mint kedvel, 's inkább tol, mint fogad: a' Magyar pedig a' németet sógorává, a' tótot komjává, a' czinczárt diákjává felesleg is avatgatja fel.

B á r ó. Ha hitelt érdemelhet azon vád, hogy a' Magyarnak tüze olyan láng, melly magas oszlopban kél ugyan, de fel és el egyszerre tűnik: úgy ez is nem nehéz, hanem könnyüded sebes vérü ifjúra mutat, a' ki egy régi danánk szerént:

Mikor egyszer halál' fia,
Mosolyog még is!

Eleinket folyton folyó egyenetlenség dúlta egymás között. Bizony a' versenyküszdés bágyadságból vagy csüggedelemből nem forrhatott elő.

Kapitány. De sok még itt a' kérdés. Péld.
 Vallyon nem volt e nemzetünk' vállain teher?
 Nem bágyasztá e valamelly elő- és visszaérzés?
 Nem hasonlítá e sorsa Baróti Szabónk' diófá-
 jához?

Nem lehet e némellykor a' jólélés, jóllako-
 zás is ok az elbúsulásra, a' midőn az érzéki és
 lelki erő között tartandó eránysully elmozdít-
 tatván, az elsőbbség a' testnek adaték, 's ez a'
 lelket szolgál-martalékjává tevé?

Bá ro. Az is lehetséges, hogy nemzetünk
 a' maga nyugotra lett általplántáltatását épen
 úgy sínlette, mint minden illy túlültetés a' ter-
 mészetben; 's régibb korai felé vissza-visssza-
 sohajtozott.

Néz a' Magyar, — ki Balaton'
 Szivemelő tájáról
 Sümeg felé — Somlónak jő,
 'S a' mult idő' koráról
 Emlékezik, jobbra balra
 Ősink' üres fészkei
 Látván, 's mintegy körülöttek
 Sejtven azok' lelkei.
 Ha hogy ide vetemedik
 Egy mostani Hazafi,
 Ri a' régi Magyarokhoz
 Igaz rokon 's atyafi, —

Hah! miket kell éreznie
 Feldagadó keblében, —
 Ha Hunnia, a' hajdani,
 A' dicső jut eszében.
 Héj Barátim! Össeitől
 A' Magyar, a' mostani,
 Azoktól, kik fenn laktak, — ez
 Be el tudott fajzani! —
 Be leszállott a' magasról
 Természete, termete,
 Szerentséje, tehetsége,
 Hire, neve, kelete!

* *

Kapitány. Hogy a' költésben igen régi hagyományokat nem bírunk, annak okai koránt sem Nemzetünk' sajátságában fekszenek. Mind azon utazók között kiket ezeknek társok, az érzékeny, említ, csak maga a' gondtól üres Yorick az ki környülállásaival játszodozhat: azon vándor ellenben, ki buzgánnyal vállain, vérrel ázva vonja lépéseit, felejt Tihanyunk Nümphájával zengzetet váltogatni; 's hadi történeteink ezen öszvehasználást eléggé igazolhatják.

Báró. Osztan az időnek oklevelei sem mindég hitelesek.

Kapitány. Sőt némellykor épen ellenkezőt magyarázunk azoknak sötét gothbetűjükből;

gyakorta történvén, hogy az érdemest a' környülmények zavarjai elsüllyeszti, az érdemetlen pedig korról korra, maradékról maradékra fenn lebeg.

B á r o. Nekem úgy látszik, hogy nemzetünk Gáncsolójinak ítéletébe még más csalódas is avatta magát. Ők csak azt veszik művészségnek, melly a' nyelv által vitetik véghez; 's minthogy régibb nyelvtörténeteink remekművekkel nem dicsekedhetnek, azonnal kész a' következtetés: hogy eleink fellengző lélekkel megáldva nem voltak. Pedig nem csak az poesis, mellynek köre a' gondolat 's szárnyas eszköze a' szó: a' táncz épen úgy metríconja járásomnak, mint beszédemnek az ének. 'S íme nemzetünk a' tánczban és muzsikában lelkesedését lelé, 's annyira, hogy mind a' kettőt a' maga eredeti sajátságával pecsételé-el.

K a p i t á n y. 'S még is kétlem: ha poezisünk kifejlődését nem nemzeti sajátságunk gátolta e? Idegenek lévén attól, hogy nézetésül vagy hallatásul közre kitegyük magunkat, muzsikusaink és henkerjeink ugyan azon egy népsepredékből választattak.

B á r ó. Ezen idegenség annyival figyelme-
sebb tekintetet érdemel, minthogy az alsóbb
rendü hazánkfiából is kitör.

Kapitány. Nem értelek.

Báró. Tapasztalhattad, hogy azon népfelkezet között, kiknek országunk fészket ad, a' Magyar az ki a' maga vigadozásait legkevesbbé zajogva nyilatkoztatja ki. Ő ritkán dalol együtt és többet magával.

Kapitány. Ridegségét büszkélkedés szüli e mindenkor, vagy néha-néha szerénység is? e' részben nehéz bizonyosig, nehéz valóig eljutni.

Báró. Annyi igaz, hogy a' productiótól való idegenkedés gátolja még ma is a' művészségnek egyik nemét —

Kapitány. A' theátrumot. Magyarjaink a' színjátszást, kivált az alsóbb Cómicumban, characterök alatt valónak képzelvén és állítván.

Báró. Elfelejtettem Magyarjaink örömei között említeni azt, hogy sok helyeinken még temetkezés alatt is mulatságos öszvejövelelek tartatnak, 's táncz és billikom által enyhítik a' veszteség' sebeit.

Ott látta-meg legelőször,
Már legénye váltában
A' halotti vendégek közt —
Édes attya torjában.
A' boldogult két öreg is,
Hogy szívek még dohogott,

És az arany billikomban
O Somlai esillogott,
Őszveülvén, 's őszvehordván
Horczaik egy rakásra, —
Köny gördülve agg szemekből,
Igy köszöntek egymásra.
„Adgya Isten, hogy a' Magyarot
A' félvilág urallya! —
'S vérrel szerzett szabadsága
Soha kárát ne vallya!
Adgya Isten, barátságunk
Halálunkig állhasson,
'S reménnyel tölt gyermekinkből,
Egy boldog Pár válhasson.

IX.

Futnom, távoznom kell! felkiálték tegnap este, minekelőtte feküdni mentem; 's rendeleseket tevék, hogy reggel indulhassak.

'S íme, itt vagyok még ma is!

A' Báro sejteni fogta szándékomat; 's midőn fogatni akarék, minden kerekeim kivoltak szedve kocsimból. A' kávézás alatt ismét marasztott; 's kifordulván; testvérét hívá közbenjárójának. Talán nem fog elhagyni bennünket, ugymond Theréz; míg egy történetben nem részesítem.

Oh, barátom, melly boldogság vala a' következőket hallanom; 's az ő szájából!

Szüléim ez előtt néhány esztendővel az őszi melegebb napokat Budán töltötték, rokonaiknak társaságában. Atyám nem szerette a' zajt; 's a' Vízivárosban tartá szállást. Alig mulatánk ott két hetet. Egy nap', dél felé, tűz ütött-ki a' Ráczvárosban. A' szél feltámadt; 's égő üszköket tépett, szórdozott ide 's tova. Még távol valánk a' veszélytől. Azonban, csak nem egyszerre, jaj, lárma és kiáltozás hallatszik hozzánk; 's udvarunk el van borítva füsttel. Sza-

badúltni akaránk. Alig volt lehetséges. Jobbról és balról és szemközt — mindenütt füst és láng és falszakadások. Szegény atyám, egy testes kövér ősz, első volt a' kilépésben; 's az anyám és én, háznépeinkkel együtt, követtük. Mint levénk oda, midőn megijedésünk' első zavarából magunkhoz térve, körülöttünk kerestük és nem találtuk. Hépszeli a' feleség' és magzat' kétségbeesését; de képzelje örömeinket is: midőn az Elveszett, a' Siratott, könnyeinknek visszaadaték. Híntó álla-meg előttünk: 'S, imhol megmentőm; rebege atyám. És — boldog Isten! melly különös öszvefűződés! felkiálta. Ellenségemnek vére az, ki életemet a' magáénak kockáztatásával kiszabadítja: ő Consil. Derrynek gyermeke; 's mátol fogva nekem és nektek és mindnyájunknak rokonbarátunk. Ah, ezen szövetség csak álom maradt. Barátunk eltiltaték tőlünk. Megvallom, külföldben is a' titok; csak boldogoké: a' visszaemlékezés . . . az elveszett reménység ő . . .

Itt van ő, Théréz! kiálték. Jöjön Nagysád. tegye boldoggá imádóját. Szüléink öszvebékéltek a' sírban. Mi egymásnak vagyunk rendelve 'S leomlottam lábai előtt.

Ah, barátom! Épen ekkor lépe be testvére. Theréz süllyedt szemekkel távozá el.

Örvendek; mond a' Báró. A' mint látom, ez szerelemvallástétel. Szinte most akartalak tudakozni: ha Eleinknek költeményeikben volt e szerelem? Hol nincsen az előmölve, áradva? felelék zavartan. Nem elég; ugymond. Először külömbbséget kell tennünk a' szerelem és szerelem között. Ezen érzemény a' szerént, a' mint egyik századnál az asszonyiség becse a' férjfiúnak, másiknál pedig ez amannak inkább vagy kevesebb alárendeltetve volt — két külömbböző, ugymint természetes és érzékeny alakban nyilatkoztatta-ki magát. Athén és Róma csak az elsőbb formával bírtanak. Később a' kereszténység morálja a' két Nem között szorosabb korlátot kezdte vonni. Majd, az örök egymástól-elzárkozásnak fagadástétele egyik dicsőségesebb neme lön a' rénynek. Így állott-elő a' Lovagoknak sentimentalismussal-telleyes kora. A' mind inkább kevesebbedett élv, 's annál több kívánat, a' szűk korlát 's annál feszülőbb vágy — mind ezek a' magok tusáiban szívtől velőkig űzve, az érzékeny szerelmet vagy az ugynevezett petrarchismust varázslották-elő, melly a' maga

Laurájit gloriával körül-fonván, azokat csaknem imádás tárgya gyanánt éneklette.

Szerencsémre kocsizörgés hallatszott. A' Báró kitekinte; 's ment. Én pedig vissza ismét Therézhez: fájdalom, csak — képzeletemben.

Oh barátom, mi a' halál? Csak percz, mint maga az élet. De a' haldoklás: az iszonyú 's rettenetes. 'S még ennél is kegyetlenebb lelkünk habzása, függőben létele a' nyereség és veszteség között!

X.

Túl estem mindenem. Néhány nap múlva karjaim közzé foglak szorítani.

Mihelyt ábrándozásaimból felocsúlni kezdek, azonnal eszembe jutott a' vendég érkezése; 's bár el valék sötétülve, engedtem az illendőség törvényének, 's felmenék.

Belépek. Kit látok? Derék jó Alispányunkat. 'S mind ő, mind Theréz, mind a' Báró jelentéssel-tele örömorczáival mosolygának előmbe. A' Viczispány öszveölelt, 's megcsókolt. A' mint hallom, öcsém katonasán bánsz a' dologgal; jössz, látsz és diadalmaskodol. 'S te, a' ki nem régen mulatsz megyénkben, honnan tudhatád meg, mi kincs vagyon itt elrejtve? Nem értem Uram Bátyámat; mondék. Hiszen a' Vármegye engemet Ügödre deputált. Annyi igaz; 's a' kiküldötségnék Collegám is egyik tagja. De épen ő tőle tudom, hogy megjelenéstek' határnapja kiszabva és tudósítva mind ez ideig sincsen.

Dlugóvszkynak levelét akarám mutatni.

Követem, követem igen szépen! kiálta Dlugóvszky fuldokló lélekzettel berohanván. Inasa vevé köpönyegét, 's ki akara fordulni. Megállj! Mit is akartam mondani? Bizony nem volna csuda ha az ember e' tenger bajban esztől távoznék: majd fejem füsti megyen. Szolgájok, kedves Uraim! Engedelmeikkel.

'S leült.

Pedig hogy szerencsém vagyok előadni környülállásaimat, kedves Uram Öcsém, Viczispány Ur előtt. Most hallám meg szerencsés ide érkezését. Csak ki fúhassam magamat, mingyárt . . . Úgy! Majd el is felejtém. Márton, lódulj vissza, 's mond meg a' Tisztartónak, hogy a' csürből egy szem magot se húzasson ki. A' szóráson, törík-szakad, jelen leszek.

Az inas ment.

Szemmel kell tartanom tiszteimet, ugymond Dlugóvszky; mert a' hivatal csak hivatal a' gazdaságban is. De a' dologra tehát. Jobb lábát a' balra fel rákván, néhány krákogása után, így folytatá.

A' mint elváló ügyem elindították, legelső gondom az volt, hogy a' pör tengelyére és kerekére valami zsiradékocskát készítsek. Juhászod a' veszendőbb birkákat már félre csapta; har-

madévi csátés szénádnak nem sok hasznát veszed; egy két verem búzád dohoskás; a' tavali rothadt szőlőből szűrt boraid nem tartósak: mind ezekből a' házasság védelmező Tiszti Al-Ügyész Urnak juttathatnál valamicskét; külömbben is ajándék-marhának nem nézik fogát — eképen tűnődtem magamban. De előre és mingyárt? A' kölcsönös egyezés azt tartja: adok, hogy cselekedjél. 'S hátha te, Dlugóvszky Bénjámin adsz, 's az Ügyész Úr még sem cselekszik, legalább nem cselekszik úgy, mint te akarnád. Bíz ez könnyen megtörténhetik. Egyik bajom másikat érte; 's az ajándék csak igéretben maradt.

Nincs olcsóbb a' tanácsnál. Neked, mondék magamnak; a' feleségvétélről remek gondolataid vagynak. Ném vehetne e hasznokat a' Tiszti Al-Ügyész Úr? Sőt inkább igen is nagyon. Berándulok tehát a' városba; 's meglátogatom. A' tárgyba ereszkedünk. Előhozom egyik erőseget, 's ő álmélkodik; én fejtegetem; 's ő ostromolja; én alkalmaztatom az alkalmaztatandókat, 's ő felkél, 's kezeit hátul öszvekuscsolva, sétálgat. Én ismét kezdem vitatásomat: Minden törvényes állapotban az a' legelső kérdés, ha a' tárgy személy e vagy dolog. 'S mi a' leány,

tudniillik a' magyar? Persze, hogy minden ember ezt mondja reá: személy. 'S miért? Mert nem lát tovább az orránál, azaz a' mindennapi vélekedésnél. Azonban kérdezzem csak: Vallyon a' mit elidegeníteni lehet, micsoda? Dolog, nem de? Hát mi volna más? ezt fogja felelni. Ugy de a' magyar leány nevében hordja a' maga dologiságát, eladódhatóságát: a' midőn közönsegesen eladó leánynak hivattatik. És így...

A' Báro beszédébe vágott.

Határtalankodás mindenben, 's hol igen fennt hol igen alant lebegés, 's fáradság még a' nyugalom pillantataiban is, ez férjfiúság, az asszonyiség pedig határ, rend, mérték, letelepedés, sőt még a' fáradozás órájiban is nyugalom. A' mi élelményünk felszín vagy ál élelmény, mert nem élni hanem élendeni vágyunk, mert nekünk minden csekély, ha jelenvaló: az asszonyiség' élelménye egész, tellyes sőt többszerű, mert nem csak a' jelent öleli, mint a' gyermek, hanem az elmúltakat is. Mi toljuk magunkat az aggság felé: ők pedig vissza-visszafordúlnak ifjuságoknak eltűnt koraira; 's így a' mi érzésünk játékainkban is komolyság — az ő érzések ellenben komolyabb helyzeteikben is játék. Onnan e bennök ezen örök gyermeki játszás, hogy

mindenik születendő gyermekeikkel visszaifjulhatván, azokat annál gyöngédebben ápolgathassák? Avagy ezen anyaságtól ered, hogy ők a' legtisztább emberiséget végiglen megőrzik? Elég az, hogy az ő apró de örök foglatosságok még a' természet szüleményeinek, plántáknak és virágoknak, dajkálkodtatásukig is kiterjed; 's hogy azok, kiknek ember és természet mintegy emlőjökre függesztettenek, ember és természet eránt valóbb és hívebb, nagyobb és mélyebb érzésekkel vonzódjanak: tagadhatatlan. A' poezisnak is e' kettő a' tárgya. Nem történhetik tehát másképen, mint hogy a' költő asszonyi sajátságból nyer érzéseket; 's megjegyzésre méltó, hogy a' természet az ihletés' erejével asszonyainkat áldotta-meg, a' szülés' terhét és örömeit a' férjfiak' rendeltetéséül hagyá; a' midőn poetáskodó szépet találni olly ritkaság, mint nem csuda az, ha a' Delphi lángot kebleinkben ők lobbantják fel. Szükség tehát csak ezért is, hogy a' két Nem illő közelségben álljon egymáshoz; szükség, hogy az asszony se több se kevesebb ne legyen mint: embertárs.

No — 's képzelhetik e, folytatá beszédét Dlugóvszky; képzelhetik e, mi lett a' Tiszti Al-Ügyész Úr felelete? Nem egyéb, mint ezen sza-

vacska: Megfoghatatlan! 'S mi lett a' következés? Tanácsomat nem fogadá el; erőseimet nem iktatta a' pörbe; 's ügyem a' maga első csatornáján csak folyt, csak folyt, 's végtére is a' szegény Dlugóvszkynak nem kedvező ítélettel szúrták-ki szemét. Úgy volt. Hiszen tudja kedves Uram Öcsém, Vicispány Ur. Ha a' Táblabíróaságból annyi haszon sem cseppenhet, hogy az ember a' maga hivatalának tékintetéből egy lárifári pört megnyerhetne: úgy jó éjtszakát neked, Hivatal. Így szóllottam; 's búcsut vevék a' zöld asztaltól.

Vallyon a' barátság' útján nem remélhetnék e valamicskét? Ki tudja? Talán igen; talán nem. Ezen elmélkedésem alatt érkezik hozzám a' Tekintetes Vármegyének kegyes Határozása: hogy Derry Tamás Táblabíró társammal Ügödre kiküldve vagyok. Kéz kezet mos, 's holló hollónak nem vájja-ki szemét; 's ő társad. De nem ismered személyesen. Semmi. Házas; tudja, mint kell szívet engesztelni. Egy szó annyi mint száz: Derry Tamás Romvártt, legjobb szószólód 's békéltetőd lehet. Tehát írok neki, de csak amúgy homályosan. Ezt mondtam és cselekvém; 's levelem ment. Ő pedig itt van.

A' bátyám mosolygott; 's szólla:

A' Derry nemzetségnek egyik legnevezetesebb fundálója, ha jól emlékezem, Gedeon, lelkes egy férjfiu volt; de könnyen hitt és hamar csalatkozott. Egy történet, melly nem ide való, felette nagyon megbuktatta; 's bizodalma helyét örök kételkedés foglalá el. Hihetetlenségét maradékaiba is által akará plántálni; 's végrendelésének egyik pontjában azt hagyá: hogy a' tőle származandóknak elsőszülött férjfi magzatjaik a' szent keresztségben Tamás nevet nyerjenek.

Dlugóvszky figyelmezett.

Igy szaporodának el közöttünk a' Derry Tamások. Ha Bátyám Uram gyűléseinktől el nem vonta volna magát: úgy most pirulásától megkímélhetném. De szóllanom kell.

Csend lett.

Egta hallani Bátyám Uram, hogy Consiliarius Derry Tamás, 's Theréz' atyja, a' Generalis, idegenségben voltak egymás eránt. Ugy volt: valamelly pör miatt. Ebben az utóbb leve győzedelmes; az elsőbb pedig veszte. Csak nem ekkor történt, hogy a' Consiliarius fija a' Generalist a' Budai tűzvészből kiszabadítá; 's a' két ellenséges ház gyermekei, fiu és leány, egymással megismerkedtek. Békét remélle minden.

A' remény hazudott, mint többnyire mindig. Az egyetlenegy fiu katonasághoz tolatott el; 's szüleinek haldokló szemeiket idegen kezek fogták be. A' Generalis házánál is beköszöntött a' szerencsétlenség. Egyetlen leányok — mint feláldozándó, oltár előtt állá már; de a' kés kitépetett mészárlóinak kezeiből. Az engedelmesnek szülei, minekelőtte a' rettenetes tökéletességre mehetett volna, hirtelen elhaltak; testvére pedig törvényeink szent karjaihoz folyamodott, szerencsétlen hűgának erőszakolt esküvését feloldani: 's lépései szerencsével koronáztattak. A' deréklelkű leány tisztelte a' világ' vélekedését; 's áldozatul akará felszentelni ifjúságát, reményeit 's boldogságát a' becsületnek; 's egybekelést forgatott elméjében. Ez alatt az ifju Kapitányságig küszde fel. Azonban Gyámbátja, Derry Tamás Romvártt, tudósítja, hogy jószágainak gondviseléséről lemondani kénytelen. Ez nyugalomra lép, 's visszatér. Főispányunk Táblabírósággal tiszteli meg. Kiküldetik egyszer, kiküldetik másszor 's maga eránt figyelmet támaszt. 'S midőn most legközelebb kiküldetnék; feltalálja azt, kit óhajtott — 's Bátyám Uram által!

Dlugóvszky hosszú lélekzetet vett, 's meg-

örölé homlokát. Hm, hm! különös. Majd meg-
lássuk. Én ugyan nem engedem, nem hagyom.
'S vége!

Ez volt utolsó szava; 's az ajtót reánk csapá.
Haszontalan fenyegetések, monda a' bátyám.
Bízzást, barátim! A' felszabadítandó felszaba-
dítva vagyon.

Theréznek megcsókolám kezét, 's szóllani
kezdék.

Ah, barátom, miket rebegtek hozzá érzéseim?
nem tudom. Karjai között tértem magamhoz. A'
Báró forró csókkal avata fel rokonbarátjának.
A' bátyám pedig áldásait ezen szavakkal rekesz-
tette be: Emlékezzél öcsém mostani kiküldötsé-
gedre, 's légyen serkentésedül! Rajtad bétellye-
sedett a' közmondás: A' hivatal nem csal.

S z e m e r e.

A' BETEG MALVINA.

Mi az Ember? egy kinyílt rózsa szál
A' virító kornak tündéres kertjében;
Addig virít míg tövésre talál;
'S elhervad éltének legszebb idejében.

Mint örülünk boldog napjainknak!
Fellengve azt véljük fél Istenek vagyunk;
Képét vesztvén ideáljainknak
Könnyes szemmel látjuk hogy megcsalattatunk.

Mit nem képzünk a' szép jövődőnek
Ezreket ígérő gyémánt világában;
Bármelly jók is a' jelenlévőnek
Óráji, nem nyugszunk dajkáló karjában.

Oh! ki tudja, mit fedez előlünk
A' titkoló kárpit sűrű homályába?
Ki tudja melly pillantatban dőlünk,
A' szerencsétlen sors' prédáló sirjába?

Nem rég én is örültem éltémnek
 'S Lelkemnek vágyási szárnyakat fűzének,
 Egy árnyalak maradt képzetemnek
 'S a' szép valóságok rendre eltűnének.

Sohajtozva utánok pillantok,
 Kezemet bágyadtan végbúcsúra nyujtom,
 Titeket nem fedhetnek elhantok —
 Én már óltártoknál fáklyámat nem gyujtom.

Mulékonyság tetőled megválom!
 Boldogságom benned úgy sem remélhetem,
 Oh csak addig késsél örök álom!
 Míg jó Barátimat egyszer ölelhetem.

Majd ha útjok lakom mellett megy el,
 Rá ismérnek sírom' mohosult kövére;
 Oda jőnek 's a' barátság emel
 Egy dalt Malvinának emlékezetére.

Dukai Takács Judit.

FERJVÁLASZTÁS.

Ketten jövének kérni a' Leányt, kinek
A' fúrtagyú, lelkes Themisztokles vala
Nemzője: egygyik a' Szerencsének fija,
Nagy Birtokos, gazdag, de minden emberi
Érdemre nézve csak silány, 's mégis kevély;
Másik szegény, de lelkes és becsületes.
Hamar kimondta választát a' bölcs Atya:
„Becsesebb az ember énnekem, bár nincsen is
Sok pénze, mint a' pénz, ha nincsen embere.”
'S kedves Leányát a' szegénynek adta volt.

Kisfaludy Sándor.

T Ü R E D E L E M.

Türni nehéz; de haszon; fő virtus türni szeretni:
Türni ki tud, megtör mentibe' minden utat.

Vitkovics.

REMÉNY A' BÚBAN.

Oh Lányka köd borult sebhedt szivemre!
Szemembe Lányka könnyek görgenek,
Arczámon gyászfelhők kerengenek,
Árnyékot hintve ifju életemre!

Az Égmalaszt' sugárzatán keblemre
Vigság, erő, kedv ömledeztenek,
Felém mosolygtak a' kegyistenek,
'S jég, szirtek olvadoztanak hevemre.

De ah eltűnt! derülő boldogságom,
Erőm szerelmem' martalékja lön,
Keservözönbe vonva szép világom!

Gyötrelmeimből még is érzeményem,
Ha néha egy kis édességre jön;
Azt nyújtja búmra csillanó reményem.

Töltényi.

M E S É K.

A' H á z i - Ú r és K á l y h á j a.

A' Kályha így panaszkozda házi Urának: minden bútorod mozdult már helyéből gazdácskám miolta én egyhelyben senyvedek; mozdíts már engem is valahára! Nem tudod mit kérsz jó meleg-adóm, felel a' gazda, látom boldogságod' nyugalma bánt, minden bútor irígyelhetné inkább békés pihenésed'. A' Kályha ha mozdúl, ritkán esik meg, hogy darabjaiban kárt, 's csorbát ne valljon, 's az újonnan rakott kemencze vagy füstől, vagy gőzölg.

Ujítani, javítani igen vágyok értetek e?

A' R o s t a.

A' gyermek egy rostát forgata kezében, melyet Apja épen a' Vásárról hozott. O Apám ezt nem nézted-meg jól, így szól a' tapasztalatlan, hiszen csupa lyuk ez; lesz bajod míg

béfolytozgatod! Édes Fiam, felel az Attya: épen az a' rostának minden érdeme 's használhatása, hogy lyukazatokkal bírjon, mellyeken a' búza közzül a' szemetet ált' ereszthesse.

Bölcselkedők mosolyogjátok a' gyermekeket? de nem vagytok e rokon balgatagok vele akkor, midőn a' világból az erkölcsi, 's állati rosszakat kiűzni óhajtnátok? rosszal szöve jó a' világ, 's az élet benne.

A' Nyirfa és Gazdája.

A' szegény Tóth levét csapolt egy nyirfából. Elhitten kérdi ez a' szüretelőt: ő vólna e az elsőbb a' nemesebb, vagy a' világszerte kikiáltott szőlőtő? A' ki az áldott szőlő-nedvet nem kaphatja mint én, felel sohajtva a' jámbor, hitvány nyirvizet iszik az; de hidd-el hogy mind a' föld, melly tégedet terem sovány Haza, mind vized mellyet nyújtasz szegény ital!

Nagy lélek-erő kell ahhoz, hogy önszeretünkön olly diadalmat vehessünk mellynélfogva illető becsünket biczczenés 's mások érdeme mellőzése nélkül határozhassuk-meg.

A' Galamb-nő és barátnéja.

A' galamb-nő fájdalmas nyögéssel panaszlá barátnéjának, szeretett himje mint hagyá-el őtet. Ah mindég féltettelek e' csapástól, felelt résztvéve emez; mert míg nem hajlottál, szünetlen turbekolt körülted a' hitetlen!

Lyánykák! meg ne csaljon a' lidércz-fény! higyjétek el: az igen kedvkereső szeretőből, rendszerint durva, 's a' csapodárkodóból hideg férj szokott válni.

Fáy András.

C Z E N C Z I H E Z.

Látom az estének halaványját—'s képedet abban;
Eltűnt már, 's Alakod még is az éjbe kísér.

Balla.

A' K Ö L T Ö.

Tiszták, miként Arethusának
Folyása, voltak álmaim;
'S bár néha könnyűim folyának,
Búval nem éltem napjaim'.
Mint lepke röpdesett mellettem,
A' képzeteknek angyala,
'S zúgó veszek között felettem
Borúlt-el lángszin fátyola.

O Génusz, karjaid' Édenében,
Hellásznak omladékain,
Miként Dióne bölcsőjében
Merengtem a' kény' árjain.
Vigan derült-fel alkonyából
Elöttem Róma, hét hegyén;
'S Félistenimnek sírhalmából
Olümp felé lebegtem én.

Árnyaid közt, Tibur' szent határa,
 Hús szellem érte keblemet,
 Húllattam költőd' sírdombjára
 Epedt szemből hév könnyeket.
 'S hol éneklője Cynthiának
 Zengette kellő lángjait,
 Érzette szívem Páphiának
 Ah! győzhetetlen lánczait.

Küprisz, Küprisz, szép tömlöczödben
 Rabbá lennem mi jó vala!
 Mi kedves olvadnom tüzedben
 'S mint phönix élnem általa!
 Eltöltve lelkét szent hevemmel
 Olembe dőlt az égi lyány,
 'S elandalítám énekimmel
 Mint hű párját a' csalogány.

Óhajtlak messze fátyolodnak
 Kékjében látni, szép Remény!
 Ha napjaim majd alkonyodnak
 Derül e rájok újabb fény?
 Imádott tárgynak ellenébe
 Repülnek e egykor szárnyaim,
 Vagy tán a' sírdomb' hús éjébe'
 Megszűnnek édes álmaim?

Oh vígan dülök kebeledre
 Vég sors, halálom' jöttivel;
 Engedd csak hogy sötét helyedre
 Almaim serge kísérjen el.
 Fényétől bús lakod' homálya,
 Miként auróra, felderül,
 'S reám viruló rozsapálya
 Mosolyg vad pusztáid körül.

Kölcsey.

A' SZENVEDELEMHEZ.

Nélküled boldog nem tudnék lenni, de azzá
 Nem tudsz tenni te sem, csak ha vezérel az ész.

Primóczi Szent-Miklósy Aloyz.

A' SZÉPSÉG' TUDOMÁNYA.

Bár melly nevezetes és drága szempillantás az, a' mellyben a' tsetsemő e' nap világra köszöntvén leg először édes anyja' karjai közé szorítottatik: de az emberi élet' első szent pertzenésének ezt igazán nevezni még nem lehet. E' tsak a' testi lételnek azon időpontja, a' hol fájától elválván a' gyümöls, magában meg állapodik, hogy testalkotása' törvényei szerint elintézett érettségre lassan lassan juthasson. Az Ember — az a' kettős természetű Való — az a' két homlokú Jánusz — a' látható világra megjelenésének zsengejét tsak akkor éri meg, mikor az önnérzés ébred melyében, mikor nem tsak önnön magát a' körülte lévő dolgoktól megkülömböztetni kezdi, de a' belső természetét-is már a' külsőjétől érezve elválasztja. Azon időtől fogva két nevezetes tünemény virrad fel az Emberben; az egyik magára tekintve, a' másik a' külső világra nézve. Magára tekintve ugyan azon szempillantástól fogván kettősnek érzi magát az Ember; két ellenkedő izgát 's ösztönt vesz észre magában, a' melly kétfelé ingerel; ebből

szűnetlen tusakodás és viadal ered, a' melly szíve' nyugalját lehetetlenné teszi, azt szakadatlanúl addig háborgatván, míg a' két ellenző fél az igaz Kultúrának alapos békességére nem lép, a' melly szerént egymás jussait meg nem sértvén, és mindenik független maradván, mégis az egyik tsak azt kívánja és tselekszi, a' mit a' másik kíván és tselekszik. —

De nem tsak magában tapasztalja azt a' kétféleséget az önnérző Ember, hanem annál fogva a' külső világban-is, az egész természet szélén, minden ötletben, külső jelenésétől különböző belső lételt keres, minden testben különös élesztő Valót bámulva lát, a' földet 's eget lelkesíti. Így a' gyermek, az érzékeny ifjú, a' vad ember, minden fában fűben Drüászt, minden forrásban folyóban Nájászt, minden hegynben üregben Oreászt tsudálva sajdit; minden legkisebb testnek mozgását nógását valamely Daemon', Nymph', Gnom', Elf', vagy más Tündér' hatalmas mivelésének tulajdonítja; azért hitelt ad a' bűbajosnak, a' boszorkánynak; azért retteg a' kisértetnek, az ijjesztő váznak, az éjjel járó lelkeknek láthatatlan befolyásaiktól; onnan származik a' fetisch-tisztelet, a' bálványozás, a' buta állatok' imádása.

Mennél inkább az emberi ész kifejtődésében előlépven a' természet' erejét 's törvényeit vizsgálja 's tanulja, annál jobban átlátja ugyan ezen jelenéseknek közelebb való okait. A' tsudák megszűnnek, a' tündérek elenyésznek, a' világból a' sok lélek kipusztúl, és az ész, a' természet munkáinak össze-szerkesztetését úgy tekinti, valamint akármelly más mesterséges mű' rúgóinak, kerekeinek és egyéb részeinek egymásba kapcsolását. Eképpen a' természet' rejtekéhez közelebb érni, a' vad tudatlanságból származott bámulást és félelmet magától elhárítani látszik az okos Ember: de más részről még sokkal nagyobb tsudákra akad. Feszes tekintete előtt a' természetben előkerülő minden Szerek nyilván két fő rendre oszlnak, az é r z é k i, (vagy-is érezhető, látható, testi) és az é r z é k e n t ű l v a l ó, (vagy-is érezhetetlen, láthatatlan, észí, lelki) S z e r e k r e. E' két osztályrész nem tsak igen-is egymástól különböző, de épen egymással ellenkező, sőt egymást rontó és elenyésztő tulajdonságokkal bír, és egymást szegő törvényeket követ: mindazonáltal pedig tsak a' kettőből forrhat össze a' világnak alkotmánya; tsak a' kettőnek egyesüléséből eredhet a' természet' létele és minden munkája, a' legkisebb por-

szemtől fogva a' teremtésnek legfelségesebb remekéig.

De miképpen férhet öszve a' két ellenző elementom (ók-szer)? Millyen hathatóság egyesíti azt? Ki tudja a' módját, a' mellyen az érzéken-túlvaló észí erő béhat a' materiába 's vele öszve forrván vagy olvadván életet ébreszt, virágot fakaszt, gyümölsöt termeszt? — Megfejt-hetetlen titok marad ez minékünk. Híjjában igye-kezik az emberi gyengeség annak szent lepelét elvonni, vagy épen általhatni rajta. A' böltse-lkedő felekezetek' legelmésebb állításai vagy szer-kezetei — az Idealismus, Realismus, Synthetis-mus, Identismus 's a' t. — mind tsak annyi ho-mályos métsék, a' mellyekkel keresztül világíta-ni akarván, tsak az elő vontt kárpitnak sűrűsé-gét velünk még jobban észre vétetik.

A' természet'téres színén pedig mindenütt, legparányibb dolgaiban és tüneményeiben-is, ugyan az a' két ellenkedő elementom szoros egyességben megjelenik, 's nem-is válik el egy-mástól, hanem ha az egyes testnek (individu-umnak), a' mellyben eddig együtt lakott, rom-lásával és vésztével. De nem minden jelenés-ben, avagy egyes testben, egyarányos mérték-kel és képességgel találkozik meg a' két ele-

mentom. Némelyekben a' testiség haladja a' lelkiséget, másokban ellenkezőleg a' lelki vagy észí tehetség felül múlja a' testiséget, véghetetlen gráditsonként; a' honnan-is az a' határtalan külömbféleség származik, a' mellynek mind neveit, mind léptsőit, az atomustól kezdve a' tökéletes ember' formájáig tsudáljuk.

Más részről az emberi természet-is kettős (az az testi és lelki,) tehetséggel bírván, az egyikkel a' külső dolgoknak érzéki szereit sajditja, a' másikkal azoknak érzékentúlvaló részeit elfogadja 's magába felveszi. De valamint ez az emberi természet a' tökéleteség' póltzát, a' valódi Kultúrát, tsak akkor éri-el, ha a' kettős, egymással válhatatlanul ki egyengétett, tehetség, ellenkedő erányzásaival felhagyván, közös jelességre jut: úgy a' külső jelenések-is, az emberi természetre való vonzatjaikat tenkíntve, tsak akkor tökéletesek és kellemetesek, ha érzéki és érzékentúlvaló részei egyarányos mértékben szorosan egyeledett E g é s z e t tesznek, melly az egyesült emberi természet' törvényeinek — az igaz Kultúra' principiuminak — meg felel.

Ebben áll pedig a' S z é p s é g, a' melly magában az Emberben, kettős természetének egyenlő szoros egyesülését és virágzását nyilat-

koztatja; egyéb külső ötletekben pedig azon formáit jelenti, a' mellyek az emberi egyesült kettős természete' törvényeivel megegyeznek. E' szerint a' Szépség, valamint a' tsupa kedvesség től, úgy a' merő eszesség től megkülömböztetve, az emberi Kulturával együtt jár. Mennél inkább kifejtődik az Embernek érzéki természete tulajdon törvényei szerint, úgy mindazonáltal hogy a' lelki valósága-is benne szintén egyarányos előmenetellel tökélesül: annál nagyobb díszszel ragyog külső jelenése, annál magasabb póltzát éri el a' tökéletes Szépségnek. A' mennyi léptsőjét tehát ennek a' kifejtődésnek gondolhatni, annyi gráditsát a' Szépségnek-is lehet külömböztetni. Méltán azért a' Szépséget az emberi jelesség' symbolumának nevezhetni. Nyájas igazsággal énekel díszes Költőnk:

A' testet a' lélek testvérként öleli,
 'S azt életgerjesztő lángja úgy elteli,
 Hogy az merő lélek látható formában,
 'S istenség tündököl minden mozgásában.

Fénnyes tsillagihan a' lángzó szemeknek
 Angyali jósága ragyog a' léleknek,
 'S majd öltözik a' nap leghevesbb lángjába,
 Majd egy tsendes estve' vékony homályába;

Most lebeg a' tisztább örömek' szárnyain,
 Gond nélkül, mint hattyú tsendes víz habjain
 Viszont magát setét gyászszal befedezi,
 Mikor bánat' árja a' szivet öntözi.

A' piros ortzáknak' vidám tavaszában
 A' lélek derül-fel legszebb hajnalában.
 Szerelem 's Szemérem testvéri munkával
 Rajta liliomot vegyitnek rózsával.
 A' kinyílt homloknek magas boltozatja
 Az elme felséges thrónusát mutatja.
 Rajta tündökölnék nagy 's mély gondolatok,
 Mint egek sátorán ditső tsilagzatok.

Az ékes szavú nyelv' édes muzsikája,
 A' barátságra kész léleknek munkája,
 A' nyájas örömnék vidám énekében
 A' lélek zeng meghitt kedvesi fülében.
 Ő emel tsendesen sohajtó melyeket,
 Ha Philoméla zeng nyögdező éneket.
 'S te szép Elpirulás, szerelem leánya,
 Te is vagy a' lélek kedves tanítványa.

A' lélek tetszik-ki ott hol a' termelt szép,
 Mint kristály tükörből isteni fényes kép.
 Ő nyomja formákba belső ékességet,
 Mellyeknek némulva bámuljuk szépségét;
 Ő lebeg angyalként szép tagok' diszein,
 Mint égi kellemek' Amor' testvérjein.
 Ő érez, él, hevül, lobog, gyászol, örül,
 Legkissebb izetskék' mozdulása körül.

Kis János Versei' I, 181. k.

Innen könnyű megérteni a' Szépség bájoló Erejének 's hathatosságának okát; minthogy az embernek nem tsak testi külső alkotását külön, valamint a' kedvesség, nem-is tsak a' belső lelki indulatját magánosan, valamint az eszesség vagy értelmesség, hanem a' kettőnek egyesültt természetét, annak törvényei szerint, elfoglalja 's kiegészíti. Innen meg érteni a' valódi szép' műveknek 's formáknak az egész emberi természet' tökéletesítésére, és az igaz Kultúrának előmozdítására foganatos befolyásait.

Ezen tekintetből véve a' Szépség' Tudománya az Ember' kimívelése' Mesterségével, vagy a' Kultúra Tudományával egybeáll, a' honnan igaz hasznát és méltóságát meg lehet itélni. — Épen oda tzéloz édes Költőnk-is, a' ki Schiller után úgy énekel:

A' Bölts tud nyájas intésekkel
Szép örökre gerjeszteni.
Neki kell példával 's énekkel
Nemzeteket szépíteni.
Ambár még árva népe
Eddig nem meszsze lépe,
Nemesítetvén általa
Feltetszik még szép nappala. —

Schedius.

Á R P Á D

P a n n o n i a H e g y é n.

Futva futott a' Rákos mezői véres ütközet után, hol két erős Nemzet a' Duna uradalmáért végső elszánással küzdött, a' vert Német Had nagyobb része Pannonia belsőbb vidékei felé, 's bizonynyal hitte: hogy a' Magyar Tábor fényes győzedelme gyengeségének pihenést, félnkségének nyugalmat nem fogna engedni. Erdőkben, a' Vértesi és Bakonyi százados sűrű erdőkben, keresett a' zavarodott Sereg rövid időre menedék helyet, míg szerentsétlen, de betsületre vágó, Vezérei a' bomlott rendet szüntetni, és Fehérvárt új egyesülés piatzává tenni erőlködtek. A' sok ostromot büszkén kiállott Aqvincum, mellynek helyét ma Ó-Buda fedi, a' Duna hajóhidán vissza szorongó őreitől elhagyatva Magyar Zászlókat lobogtatott erős kőfalain; a' mostani Pestváros homok halmain támadott Magyar Rév, 's az ellenében fekvő Ke-

lemföld, ezernyi munkás szolgákat látott több napokig hadi teher szállítással foglalatoskodni. Nem kételkedének már e' föld bujdosó és búslakodó lakosi, hogy a' párdutzos és buzogányos Vitézek Attila országát helyre állítani, és boldog tartományát örökös vagyomokká tenni jötenek.

Leírhatatlan lelkesedés szállott a' győző Magyar Nemesség keblébe e' viadal után. Örömkialtások, győzedelmi énekek, vitézi játékok, gazdag vendégségek, víg tántzok, pompás hadi fordulások ditsőítették a' hajdan Bátor nevet viselt Város bevételét. A' diadalmakban őszült öreg Bajnokok, ifju tüzre éledve, érzékeny könyeket sirva, magasztalásokkal halmozzák a' mérész rokon Leventákat; a' szíveket bájoló szép Nem az együgyü természet illatos virágaiból jutalom koszorukat fonogata drága Kedvelteinek; az elfáradott, de meg nem lankadott, Vitézek arany 's ezüst poharakban villogó bor mellett indulatosan beszélgeték tsataveszélyeiket; a' nevendék Ifjuság, a' Nemzetnek édes reménye 's utóbbi oszlopa, a' szomszéd zöld pázsit bokros füvein birkózva, nyilat eregetve, tanult biztos paripákat nyargalva, gyakorlá gyengébb ínait, 's bizodalommal eltölté a' figyelmes Né-

zöket, hogy egykor belőle is Magyar Névre érdemes Hazafiak válnának.

E' köz vidámságból egyedül Árpád, a' Magyar Had szeretve tisztelt Fő Vezére, látszott kevesebb részt venni. Őt hivatalának súlyos kötelességei, őt a' nagyobb ditsőségre törekedő vágyás, őt a' Nemzeti Méltóságnak fellengzőbb képei nyugtalanították. A' férfi kornak legszebb éveit élő Hős, kit már ifjúságában a' zuhanó Tanais mellékén nemes szíve, szelid kormányja, bátor vitézsége, sok tudománya, deli termete, bő gazdagsága, számtalan hadnépe miatt a' Haza igazgatására mindenki legérdemesbnek ítelt, éjjel nappal azt forgatá eszében: mint lehetne Serege örövendezését állandóvá, Pannonia birtokát egészen bátorságossá, szabad Katonatársait boldogabbakká, Nemzete hírét halhatatlanná tennie? Egymást érték mindenfelé kiterjedő rendelkezései; egymást felváltották a' jövő 's menő Kémeknek tudósításaik, 's minden készülétei azt engedték sejdíteni, hogy pompásabb nemzeti üdneppel kívánná meglepni bátor vitézeit.

A' husz napi késedelem Aquincumban, ha az okos elrendeléseket késedelemnek lehetett tartani, időt hagyott az elszéledett Ellenség összevgyűjtésére. Ismét tsatarendben állották Fe-

hervárott a' Német Bajnokok, 's annál nagyobb buzgósággal várak a' jobb szerentse kedvezéseit: mennél több újonnan érkezett katonaság kaptsolta magát osztályaikhoz; mennél inkább foghatatlan vala előttök a' Magyar Tábornak hosszas hátramaradása. Ez a' Magyar Seregnek nagy veszteségeit, amaz belső egyenetlenségeit, egy másik az uralkodó nyavalyákat adta az elmardott üzés okának. Mindnyájon erősen hitték egy következő győzelem lehetőségét, 's már arról beszélgetének az estvéli tábor tüzeknél a' közlegények is, mint fognák a' Magyar Sereg nagyobb részét nemes boszuállásból Duna ágyába szorítani.

Nem valának esméretlenek az Ellenség Vezéreinek bátorító hireszteléseik a' Magyar Fő Vezér előtt. Ez, hogy a' Magyar Ditsőségnek újabb Borostyánt szerezne, és a' balhíreket végképen elenyésztené, tanátskozásra öszve hívá vezértársait. A' méltatlanságokra felhevült Férfiak tüzesen kiránták fegyvereiket, 's a' Magyar Nemzet Élő Istenére hálált esküvének az Ellen Táborra. A' tanátsház lármáját viszonozták a' pompás rendben kívülálló Ezeredek, 's Arpád a' lángoló gerjedelmeket bajjal tudta rövid időre letsillapítani. Elvégeztetett három nagy sza-

kaszban a' megindulás, de az utválasztás a' hét fő Kapitányok között titokban tartatott.

Más nap hajnal hasadtakor megfuvatott a' harsány trombita. Induljunk, mondá mindenki, a' betsület utára, 's vigyük országunk határát az Anasus vizéig, hol vitéz őseink végőröket tartottak. „Pannonia birtoka, vagy halál” leve jelszóvá, 's egy szív és egy lélek uralkodott az egész seregben, melly Árpád előtt a' várból ki felé vágatott. Ete és Vajta osztálya Százhalmon keresztül Baranyavár felé tartott; Usubu és Őse népeit Fehérvár és Beszprém ellen vezette; Árpád szakaszával fontos okokból hátra maradt, 's előjáró tsoportokat küldött a' régi Bregetium, most Szőny, felé, mellyek az ellenség mozgásait a' Duna folytában szemügygyel vizsgálnák. A' második osztály előmenetelei Árpád várákozását leginkább illették.

Akadály nélkül ment ez a' Pákozdi nyulánk hegyekig a' régi Fertő, ma Velentzei tó, sűrű nádasai mellett. Itt, hol első éjjeli szálását választotta az osztály, először tűntek szemeibe a' Fehérvári Noé, vagy is Szőlőhegy, halmain néhány őrálló kisded ellenséges Tsoportok, de ezek is azonnal vissza vonták magokat, mint-ha nyilazásba ereszkedni nem kívántak volna.

Tsudálkozott ezen a' Magyar Tábornak, de még váratlanabb vala Vezérei előtt, a' mit a' leselkedő Kémek egyezőleg vallának, hogy a' Fehérvári sántzos Német Tábor nagyobb része három nap előtt Pannonia Város felé a' Móri sűrű erdőn keresztül elutazott, roppant Vágásokat hagyván bástyául a' Bakonyban maga után; másik szakasza sietve a' Beszprémi várba zárkozott; a' harmadik pedig Palotánál a' Zirti erdőség felé kitért. Egyező volt az a' tudósítás is, hogy a' számában igen nevedett ellenség büszke kevély hangon beszélt mozdulásairól. E' hirtelen változásokban tselvetést lappangani gyanítottak a' mély látásu Hadnagyok, 's tüstént Aquincumba Hírészeket küldöttek Árpádhoz, és abban is megegyeztek: hogy más nap kétszeres figyelemmel folytatnák rövidebb kiterjedésre az utat.

Nem volt felesleg való e' gondoskodás, mert Aquincum felett valóban rettenetes veszély lebegett. Belebb akará tsalogatni az Ellenség Usubu és Öse osztályát, 's másfelől a' Bregetiumi uton nagy erővel előnyomulni, Aquincumot vissza nyerni, és a' két előre álló osztályt a' Dunától elszakasztva feldúlani. Hátát a' Vértesi sorhegyek, a' Bakony tornyozott Vágásai bátor-

ságba tevék támadhatások ellen; előlről a' tájék hív esmérete, az élemedett vitézi szellem, a' betsület ösvénye nem engede látni semmi gátokat. Nagy vala bizonynyal a' tzél, alkalmasak az eszközök, helyesek az Intézetek, igen hihető a' kimenetel. Annál hihetőbb: mivel a' Palotánál erdőbe vonúlt nép is Zirtzen által Pannonia Város alá utósereg szolgálatot viselni sietett. Árpádnak egy tévedő választása, egy bennem ható tekintete, mind ezeket könnyen végre hajthatta volna.

De a' nagy ütközeteket mindég böltsen vezérlett Bajnok nem kisebb veszélyt forralt éles eszében a' Német Had ellen. Midőn a' Hirészek Usubu és Öse jelentéseit előadák, akkor már negyven ezer válogatott Lovag, kik között a' rémülést támasztó Turul Nemzettség is helyet foglalt, Turkázt tapasztalt Vezér, Árpádnak legidősbik élő fia, kormányja alatt Bregetium felé felkerekedett; más negyven ezer a' végső parantsolatra készen várakozott, Villám gyorsasággal nyargalt emezekhez Árpád: említé a' Bátoroknak, a' mitől úgy is égett kebeleik, a' Haza szent nevét, és az utrakelést. Elis indúlt veleik tág meszszeségben egymástól Fehérvár felé a' Pákozdi uton. Előd azonban, e' Testnek má-

sod Vezére, Sósoktról Bodajk környékéhez látszott a' többi szakaszoknál sietvébben közelíteni, míg Árpád népével tsendesesen halladott. Sok titkos teher követte Előd táborát, sőt számtalan szekerek is valának hozzája kaptsolva. Mindnyájon azt vélték, hogy Usubu és Öse seregéhez fognának rendeltetni, melly az utban vett hírek szerint Pétváron, a' mai Palotán, túl Beszprém felé ballagott.

Lasan nyomúlt előre a' ki szabott rendszerént Turkázt pályáján; tsendesesen Árpád: Ellenben Előd, kivel minden közösülés burkolva esett, husz ezer Görög és Bolgár szabadságot reménylő Rabszolgákkal annál foganatosabban munkálkodtatott. Éjjel nappal vagdalták, tördelték, hordották, ezek a' Bakony Vágás tornyait, 's két nap és éj multa után a' vivhatatlan fabástyák helyén téres utat nyitottak a' sudamos fáknak homályaik között, melly Árpád és Elődnek egyesült Vitézeit His Bér felé nyil gyorsasággal rejtekben vezette. Ötöd napra az elindulás után Árpád osztálya az Ellenség háta megett állott. A' két felé látszott éjjeli lángok meszszire hirdették a' közelítő balesetet. Itt Árpád, amott a' Duna oldalainál Turkázt készített galibát a' tsalatkozott Ellenség fejére.

Sok erőlködésébe került Turkátnak, míg a' Nyergedszegig nyomakodott Ellenséget Almásig vissza feszíthette. Itt állott a' rendelt határnapon, 's hajnal hasadáskor Motsa felé indította seregét, hagyván egy kisdéd vigyázó szakaszt Bregetium körül, melly Gönyőt és Átsot szemmel tartaná. Az Ellenség hírt vevén Árpádnak nem képzelt jöttéről, főbb szakaszait éjjel vissza vonta ugyan Banáig, de minden iparkodása mellett az Arrabonai, vagy is Győri, uton magát meg nem menthette. Árpád korán Mező-Orsön termett, 's az ütközet elkezdett. A' gyönyörű róna térséget a' Pannoniai hegyek alatt most közel kétszáz ezer ember ellepte; a' hadi robaj, a' nyil suhogás, a' vérteknek, a' pántzéloknak és lántsáknak zörrenéseik, a' kard villogások, a' paripáknak nyerítéseik borzasztóvá tették. Dühös vakmerőséggel küzdött mind a' két ellenfél; hol egyiket, hol másikat bízatta a' tsalóka győzedelmi remény, a' mint hol egyik, hol másik fél hadlába léptetett előbbre a' tsata véres mezőjén. Turkátnak is, megnyervén viaskodva Igmándot, már Tárkányig vergődött közel a' másik Magyar Sereghez. Ennek egyesülhetése nem szenvedett többé kétséget: Azért a' Német Tábor Vezérei, ne hogy az egész erőt

feláldoznák, visszavonulásra parantsolatot küldöttek. Ez félénkségbe hozta a' Német Sereg sok osztályait; a' Magyar Vitézeket ellenben, kik eddig harmincz ezer foglyot számlálának, újra felbátorította. Üzöbe vették az Ellenséget; nagy károkat okozának a' szaladóknak; elfoglalták a' Tábor terheit, és két nap alatt a' maradék hadat Rábaköz végéhez hajtották.

Árpád Turkáttzal és a' Magyar Tábor egyik részével e' diadal után Pannoniába, a' tartomány fő Városába, szálván, követeket küldött heves Vitézei után, hogy negyed napra hozzá mindnyájon vissza sietnének. Más nap megjárta az ütközet helyét; azt a' Magyar és Német halttestektől nagy számu szolgái által megtisztíttatá, és tudósításokat küldött Aqvincumba, Etéhez, Vajtához, Usubuhoz, Öséhez. Ezek, ostrommal megvevén Beszprémet, már Vasvárig hatottak; amazok fegyvereikkel Mursa, mai Eszék, felé nyitottak ösvényt. Hirül adott az is mindenüvé, hogy a' győzelem heted napára nagy Áldomás, vagy is Hála Áldozat, fogna tartatni; a' mi számtalan Magyarokat, főkép az Aqvincumba hagyatott Őzőkből és szép Nemből, Pannoniába fel édesgetett. Nem esmért határt az öröm; nem esmért mértéket a'

készület e' nemzeti üdnepre. A' vissza érkező Hadak a' Mindszenti és Mező - Örsi téren, hol új országot és halhatatlan nevet küzdének, Táborba szállottak nyughatatlanul várva a' heted nap hajnalát.

Pannonia hegyén, az utóbbi Szent Márton hegye tetőjén, a' gondos Táltosok, Manó hitének fő oszlopai és szolgái, mindent elkészítettek, a' mit az áldozat szertartása, vagy a' felséges szándék kívánt. Tágos és magos Öltár emeltetett, mellyhez hét garádits vezetett. Együgyü vala ez minden szobrok nélkül, mint maga a' Magyar Nép vallása: Tsak a' nyert zászlók, dárda, pántzélók, sisakok, és kardoknak mesterseges öszve rakatásaik tevék köröskörül ékesgetéseit, és ime rövid bevéselt felírás: **A' MAGYAR NEMZET ÉLŐ ÉS ÉLTETŐ ISTENE DITŐSÉGÉRE.** Mellette a' galyas fák kiirtattak, a' tsemete bokrok lenyesettek a' tsata piaza felé nyíló szép kilátás miatt. Tíz hófehérségü gyönyörü paripa áldozatra, számtalan ökör és vad vendégségre levágatott. A' Jósló Aszszonyok, kiknek jövendőt látni és mondani tiszteken állott, váltva éjjel nappal babonáson vigyáznak az Aldomás helyénél azokra, a' mik ottan történtek. Utoljára az Ördögöt, mert így

hívta a' Régiség Mánes Évangeliomát, hosszu rendben szent éneklések között az övedzett folyó mentéjü Táltosok felvitték; a' helyet és oltárt, mint tisztát, alkalmast, foganatost, Armánytól és Zaklától menttet, megszentelték, és saját osztályaikkal, ne hogy valakitől a' hely megfertőztetnék, híven őriztették. Hatod napon alkonyodás előtt a' más napi rendtartás mindegyik Hadlábnek Vezérétől tudtára adatott.

Éjfélután már mozgásba jött az egész Tábor. Mindenki legtsinosabb módon vágyott megjeleni; mindenki magára ohajtotta vonni a' néző Szép Nem és Sokaság szemeit. Maga Arpád, ki egyébbkor fénygőz nélkül, de még is méltósága feltartásával, szokott a' köz gyűlésekben részt venni, most egyszer öltözetében tékozlást mutató pompát szemléltetett. Azon zomántzos drága Kardot köté oldalára, melyet Simon Bolgár Fejedelem lealáztatása után bõlts Leo Görög Tsászártól ajándékba nyert; azon arany Turult repítő Vértet ragadá kezébe, melyen sok évek előtt a' Magyar Nemzet víg örvendezései között Fő Vezérnek felemeltetett; azon gyémántokkal hivalkodó forgót tüzeté magos kotsagu Sisaka mellé, melyel neki, a' Morva Had veszélye után, a' szövetséges Arnulf Né-

met Király hálából kedveskedett; azon Párdutzbört keríté izmos vállaira, mely a' hódolt Kiöv városa ajándék bőreiből, mint leg szebb, számára kiválasztatott; azon fellengző szökésü paripát nyargalá, mellynek a' Bakony folyásánál élete megmaradását köszönte. Illyen változás a' temérdek zsákmányt szerzett köz vitézekig terjedett. Ezekben is tapasztalható leve: hogy a' Magyar, takarékosága mellett is, sokat tart akkor a' külső színre, mikor a' külső szín a' Nemzeti Dísznek adhat tündöklőbb ragyogást.

Mire a' reggeli szürkület elüzte az éj setét-ségét, hosszu rendekben állott egymás után a' Pannoniai hegy alatt fekvő síkon a' Magyar Sereg, 's tábori Musika zengésével várta a' Fő Vezér jövetelét. Megis jelent nem sokára Árpád sebes vágatva Vezér Társaitól és a' száz nyoltz Nemzetség Biráitól késértetve Bajnokainál. Háromszori „Éljen a' Fő Vezér” kiáltás fejezte ki a' had lelkesedését, mellyet a' szív mélyéig ihletődött Fő Vezér háromszori kardhajtással köszönt. Ezután végig nyargalta a' rendeket; néhány katona fordulásokat parantsolt; bámulta népének erős lovaglását; ditsérte rendes végrehajtásait; azután, négy szegü zárt képzetvén, lán-

goló érzelmeiből így szólott kedves Hazafitársaihoz:

„Viszsa nyertétek, ditső Magyarok! Pannoniát, Attila régi nagy birodalmának legboldogabb országát. A' győzelem, melyet e' fő város szemeláttára itt a' bujálkodó termékenységű rónaságon vérontással, és vérhulladással hatalmas ellenség kezéből kiragadtatok, Nemzetünk határát az Anasus vizéig, régi vitézségünk hírét a' világ széléig fogja terjeszteni. Egyenként borostyánt érdemlene bátorságtok, ha nagy lelkek mulékony jutalomban ditsőséget kereshetnének. Karomat és karaitokat a' tsata piatzán ezernyi veszélyek között századok boldogsága, nem egyedül a' jelenkor fénye, erősítette; Kónink, Véreink, kik a' betsület pályáján elesetek, érettünk is, de a' késő Unokákért is rohantak a' halálosztó dárdák, pallosok és nyilak elébe. Arra törekedjünk, gondos Hazafiak! hogy új Hazánkat, ősi Szabadságunkat, Nemzetünket, Méltóságunkat a' Maradék számára is megerősítsük, fentartsuk, 's ha lehet valami az emberi alkotmányok között örökös, századok múlva is örökkössé tegyük. Rendeljétek el közelébb a' köz Boldogság ügyeit; osszátok föl a' gazdag Földet; határozzátok el a' Haza jövő Védet-

mét, 's hagyjátok végoktatásúl Utóitoknak: hogy jó katonák, egyetértők, vigyázók, erősek, bátrak, és, a' mit leginkább szívetekre kötök, a' nagy tziel végre hajtásában, mint mi, állhatatosak legyenek. Ezt adja, engedje, 's fogantassa közöttünk és késő Unokáink között a' Magyar Nemzet Élő Istene, kinek ma Áldomásunkat hálául felküldeni fogjuk!"

Érzette a' Fő Vezér nemes előrelátásának fontosságát az egész Tábor, 's ihlemedett szívből felemelt kezekkel kiáltá az ég felé: „Adja, engedje, fogantassa a' Magyar Nemzet Élő Istene!! — Égtek a' kebelek, 's érzékeny könyek borították el a' Hazafiuság tüzeit, de egy kilentzven esztendő's ősznek, ki Ákosnak hivatott és a' régi Akos Nemzetségből vette származását, ime töredezett ki ömlései vissza állították az előbbi néma tsendességet:

„Végső eloszlása felé közelget aggott életem. Ma holnap üstökös Atyáim társaságokba e' ditsőség lakhelyéről elmegyek. Hajfürteim a' Haza szolgálatában őszültek meg; kezemet Nemzetem védelme reszketi; nehéz lábaim' kevély paripáknak rázásaitól inganak. Esmértem Hazámban bátor Hősöket. Sőt, míg erőm győzhette, magam sem valék méltatlan Magyar. De

most már semmi érdemünk. Te, Te nagy lelkű Árpád! meggyőztél minden századot. Ti Bátorok! előnkbe léptetek. Mi Vének örülve látjuk fényteket. Nyugottan hagygyuk el a' Hazát. Már vagynak nálunk erősebb bajnoki. Ti még sokáig éljete! Éljete, és hozzátok méltó ifiúságot hagygyatok! Én, ha lelkem égi szárnyra kel, ha testemet e' boldog ország béveszi, büszkén elmondom Ámosnak, elbeszélem a' szittya Dédösöknek; hogy Árpád nagyobbá tette Nemzetem: hogy Árpád, a' Magyar Égnek ember Istene — — — — —"

Nem mondhatott ki többet a' görbedett és szívben olvadó öreg, mert Árpád eránt viseltető tisztelete mellét egészen elszorította, 's a' köny özönök nagy tseppekben hullottak égre emelt homályos szemeiből. Ennek látására leugrott Árpád paripájáról, által ölelé, megtsókolá a' hattyu énekü nagy vitézt. Szorongatá kezeit, és ezzel a' vitézi kézfogásokban gyakorlott Bajnok magához eszméledett. Ujra szólani akart, de Árpád és Vezér Társai kotsira ülteték, hogy Nemzetének illy fényes lemenő tsilaga a' hegy tetőn megláthatná a' hála Aldomást. Kinyittatott a' négy szegü zár; elvitetett az öreg; helyre állottak a' Seregnek előbbi hoszszu rendei.

Míg ezek történtek, közel vala az éltető Jó Nap a' felkeléshez. Semmi felyhő nem homályosította pályáját, semmi szellő nem hűsítette nem sokára eresztendő meleg sugárait. A' leggyönyörűbb nyári reggel reménye ketsegtette a' Fő Táltost, 's azt hitte mindenki: hogy Ormosd előtt kedves, igen kedves, lészen a' Magyar Hála Áldozat. Jöttek is a' hegy tetőről énekelve a' Fő Táltos követei Árpádot és a' Nép Fő Urait felmenetelre meg kérni. Elindúlt a' Fő Vezér előbbi késérőivel, és Tábori Muzsika zengedezése mellett a' meredek hegyre diadalmi pompávalléptetett. Midőn a' tetőre felértek, háromszor megkerülték az oltárt, és, körül tekintvén, az oltár előtt egyenes sorban megállapodtak. A' kellemes tájék annál inkább megnyerte elégedéseket, mivel álló helyekből a' Móri hegyeket, Almást, Tatát, Motsát, Igmandot, Tárkányt, Mező-Örsöt, Átsot, Gönyőt, Arrabonát, szóval az egész tsata mezőjét egy pillantatban a' vitézekkel együtt magok alatt szemlélték. Jobbra ült a' gondos felvigyázású Anyákkal a' nevendék Ifjuság, e' Történetnek késő Hirdetője; Balról az Ősz Vitézek foglaltak székeket; az oltár háta megett a' ki látás az alatt rendben álló Sereg felé egészen szabadon

hagyatott. A' Táltosok egyenesen az oltár előtt a' ragyogó öltözetű Fő Táltos körül tartózkodtak.

Feljött ditső méltóságában a' láthatárra a' villogó Nap arany sugarival. Rövid imádsággal köszöntötte a' földig leborúlt Fő Táltos, 's ezután az Ordöngből azon hoszszu tzikkelyt fenszóval olvasta, melly a' Hadverést és Győzedelmet az Isten legnagyobb ajándékának hirdeti. A' hegy alatt szinte ezt olvasták a' Vitézek előtt a' Hadláboknak egyes Táltosaik. Mikor a' tzikkelynek vége szakadott, fent a' hálára gerjedett Fő Vezér és Társai, a' Nemzetségi Birák és a' Néző Sokaság; alatt az egész Tábor vitézséget élesztő Hála Dalt, mellyet a' Fő Vezér első Énekésze igen forró hévvel készített, kezdetek zengeni. E' Dal után ismét röviden imádkozott a' Fő Táltos, kérvén Ormosdot, hogy kedvesen fogadná e' Magyar Áldomást. Kis idő múlva égő fáklyát vett kezébe, és az áldozat alatt fekvő rakásfát meg gyújtotta az oltáron. Tüstént lángot vetett a' fatüze, 's a' füst egyenesen magosra felsietett az Ég felé. Erre Árpád 's vele az egész fent és alatt tartózkodó Magyar Nép nagy örömmel 's megindulással égre feszített szemekkel és felemelt kezekkel kiáltá: „Al-

dott legyen a' Magyar Nemzet Élő és Éltető Istene." Mellyre a' Fő Táltos buzgón válaszola: „Ditső Nemzet! kedvesen vétetett Áldomásod, mellyet a' Győzedelem Urának nyujtottál.”

Míg az izzó tűz egymásután emésztette az áldozatot, a' Fő Táltos ismét elővette az Ördögöt. Azon tzikkelyét kezdette fenszóval olvasni, melly azt vitatja: hogy a' hív és érdemes Szolgának nem adhat Ura nagyobb kintset a' felszabadításnál. Midőn a' tzikkely végére ért a' Fő Táltos, megszólamlott e'képen a' Fő Vezér: „A' Nép szova, az Uraknak eltekéltett akaratjok, hogy azon husz ezer érdemes Görög és Bolgár szolgák, kik a' Bakony Vágásait elhanyagták, mától fogva nem tsak szabadosok legyenek, hanem egyszer 's mind fegyverviselésre méltassanak.” — A' Fő Táltos mély hajtással felele: „Ha tetszik a' Népnek, ha tetszik az Uraknak, nintsen akadály.” — Ekkor elkezdődött a' felszabadítás szere. Megjelent mindegyik Ur szolgálival Nemzetségének Bírāja előtt. Az Ur artzúl legyéntvén szolgáját, nevénél fogva Uri Hatalmából azt szabadosnak hirdette a' Bíró jelenlétében, ez pedig szabadság süvegét nyujta a' szabados kezébe. Innend Urával az oltár elébe ment, hol a' Vezér neki kardot ajándéko-

zott, a' Fő Táltos pedig Szabados Levelét kézhez szolgáltatatta. A' nagy szám miatt sokáig tartott e' felszabadítás, melly annál pompásabb vala, mivel senki nem emlekezett az öregek közül, hogy egyszerre illy sok szolga, és ugyan fegyverviselő kegyelemmel együtt, szabados karba állallépett volna. Árpád mély böltességből a' háboruban elesett hazafiakat jövevényekből így akarta pótolni, a' mit példájára utóbb gyakrabban elfogadott az intézeteihez ragaszkodó maradék.

A' Szabados Kar eltávozása után felszólala a' Fő Táltos: „Jósló Aszszonyok! Az Ormosd kegyesen fogadta Áldozat végéhez közelít. Üdvösségtekre, szentségtekre, kérdezlek, ha látatok-e e' hely és hegy körül valamit, a' mi e' mai kedves Aldomásból Nemzetünknek előre bizonyos hitelű Jövendőt kinyilatkoztatott? — „Valóban kedves, felette kedves, az Ég előtt e' mai Aldomás, így válaszola a' Fő Jósló Aszszony, mert látások által előre tsudálatossá tettett. A' hegy körül szemlélt éjjeli lángok melyek a' földből mindenfelé sűrűen el széledni látszatának; a' Pázmándi hegy oldal felett éjfélt után megjelent, hosszu fényel világított, utóbb későre elpattant, 's Árpád szállására esett Tsil-

lag, azt hirdeté: hogy e' Helyből az egész Nemzetre nagy világosság fog terjedni; hogy Árpád ditső Tettei századok mulva a' Pázmándi hegyeken fognak új életre felemelkedni." — Úgy legyen! — Bizonyal úgy leszen! kiálta a' Néző Sokaság, melly rövid éneklés után a' Fő Táltostól megáldatva szép rendben elhagyta Musika zengései között Pannonia hegyét, 's nem sokára dús gazdag Vendégséggel béfejezte a' pompás nemzeti üdnepet.

Igaz leve a' Fő Jósló Aszszony jövőndölése! A' Keresztyén Hit jótevő világa Pannonia helyén fekvő Szent Mártonból hintette sugárait Gyéza Vezér alatt Hazánknak minden részeire; Árpádnak — a' nekünk boldog Hazát és örökös ditsóséget szerzett Árpádnak — felséges tetteit a' Pannoniai hegy oldalban Pázmádon énekli századok mulva, de talán még nem későn, egy buzgó tiszteletre, közpártfogásra 's ápoló élesztésre méltó nemes szívü, nagy tehetségü, lelkes Magyar Hazafi.

Horvát István.

A U R O R Á H O Z.

Menj! jó szerentse mindenütt vezessen,
Előtted éj 's felhők oszoljanak,
Pirúlatod szebb virradást fénylessen,
Mint Róma 's bölts Athéne láttanak;
Szemed mosolygva szüntelen nevéssen,
'S belőle tsak örömnék hulljanak
Harmatozási kedves nemzetünkre,
'S neveljenek sok szép repkényt fejünkre.

Szavadnak égi hangja párosítsa
Kellemmel a' szentség' szabásait,
Tetsző színekkel játszani tanítsa
A' Szépnek és Igaznak bájjait;
Szelíd zengésű lantod tsillapítsa
A' lélek' 's test viszázkodásait,
'S adjon a' szívbe olyan békeséget,
Mellynek ne tudjon semmi vetni véget.

Oltár és Thrónus a' föld' két fő kintse,
Jaj annak, ki nem őrzi ezeket!
Egész figyelmed e' kettőt tekintse,

'S a' főbb, a' köz, 's az alsó rendeket
 Rózsaszín-ajkad szűnet-nélkül intse
 Istent, Királyt 's szentelt törvényeket
 Fiúi szívvel hódolván tisztelni,
 'S minden polgárban egy testvért ölelni.

Virít örökre szerelem' tavassza,
 Ha kíméljük kies myrtusait;
 Oh oktass Ifjat 's Lyányt, mikép' szakassza
 'S dajkálja e' kert' szép virágait.
 Vezérld Hyment, hogy szent tűznél forrassza
 Legfinomobb aranyból lántzait,
 'S jelenkorunknak hogy boldogítója
 'S jobb maradéknak legyen alkotója.

Eredj! serényen tedd kezdett munkádat,
 Kisérjen a' Magyarság' angyala,
 Népünk' díszére nyílt ditsó pályádat
 Fussd végig, fussd boldogúl általa;
 'S hozzánk ígézni ha égből hazádat
 Nem engedi a' Sors' viadala:
 Tudós etsettel képezz mennyországot,
 'S felejtessd, míg azt nézzük, e' világot.

Superint. Kis János.

MAGYAR
NEMZETI ÉNEK.

1.

A' Nemzetnek teste a' Nép,
Feje annak a' Király;
A' nemzettest erős és ép,
Virág - 's gyümölcs korban áll,
Míg azt ősi törvényinek
Erős lelke élteti; —
Idő' 's világ' vészeinek
Dühe meg nem döntheti.
Tartsdmeg, Isten, Fejdelmünknek,
Nemzetünknek, Törvényünknek
Háromágú kötelét!
Egy testté vált lételét!

2.

A' jó Király édes Attya
 Hív Népének: törvénnel,
 'S kegyelmekkel igazgattya,
 Nem változó önkénnyel.
 A' Nemzetest' boldogságát
 Hordozván nagy szívében,
 Onnön őrzi szabadságát, —
 Törvény 's fegyver kezében.
 Áldmeg, Isten, a' Nép' Attyát,
 Ágozattját és Magzattját! —
 Imígy kiált minden hív,
 Királyát szerető szív.

5.

A' hív Magyar jó Királyát
 Tiszteli és szereti;
 Megjárni a' világpályát
 A' Népet Ő vezeti.
 A' Magyar hív Királyáért
 Kész kikelni vérével;
 Kész áldozni Hazájáért
 Értékével, éltével.
 Táplálly, Isten, elméinkben,
 Szíveinkben, míveinkben
 Megegygyező Értelmet!
 Öszvehangzó Érzelmet!

4.

Tiz századot kiélt 's állott
 Árpád Népe 's törvényre;
 'S boldog volt, bár vérbe szállott
 Más Nemzetek' napfénnyre;
 Kormányában 's törvényiben
 Élven, halván, soha mást
 Nem kíván, mint a' Régiben
 Boldog örök maradást! —
 Tartsd-meg, Isten, Nemzetünket,
 Királyunkat, Törvényünket
 Boldog Egygyességében,
 Erejében, Fénnyében!

Kisfaludy Sándor.

FELSÉGES CSÁZÁRNÉHOZ.

Isteni áldásból Császárné, 's Anyja Hazánknak,
 Tiszta magyar nyelvünk, nyújtja rebegve kezét.
 Magzati hiveségből vágy-fel Jobbodra, hogy ottan
 Országok lássák: a' Magyar a' Te fiad.

Vitkovics.

F O G L A L A T.

Lap

Ajánlás. (Kultsár István.)	
Rézmetsetek' magyarázata.	
Füred.)	
Tihany.) Leirások. (Kultsár István.)	
A' Magyar Asszony törvényes tekintetben (S. *)	1
Országunk' Czimere (Gróf Majláth János.)	20
Dobozy Mihály és Hitvese. Rege a' magyar elő- időből. (Kisfaludy Sándor.)	22
Echo. Sonett. (Szemere.)	35
A' Tanítvány. (Kazinczy.)	36
A' Sorson nyerhető Diadalom. (Szent-Miklós.)	37
A' megemlékezés boldogsága. (Szatmáry.)	38
Nelzor és Amida. Keleti Dráma. (Kisfaludy Károly.)	39
A' Tavaszban. Sonett. (Vándorfy.)	67
A' Pillangóhoz. (Szent-Miklós.)	68
Leány Szemérem. (Kisfaludy Sándor.)	69
A' Havas Violája. (Döbrentei Gábor.)	70
Az élet' Korai. (Kisfaludy Károly.)	72
Orvosomhoz. (Gróf Teleki Ferencz.)	77
Az Ideál. (Kölcsy.)	79
Egy magahitt Széphez. (Szent-Miklós.)	82
Vágyam. (Katona.)	83
Vigasztalom. Sonett. (Képlaky Vilma.)	84
A' Kenyérmezei Diadal.)	85
A' Gyula-Fehérvári Este.) (Döbrentei Gábor.)	133
Három szép Tekintet. (Kisfaludy Sándor.)	142

A' Képmutató. (Szent-Miklós.)	144
Ajándék. (Thaisz.)	145
Dalforrás. (Kisfaludy Károly.)	146
Andalgások. (Hölcey.)	147
Az agyonlőtt Fürjre. (Vitkovics.)	153
A' boldog par. Sonett. (Szemere.)	154
Élet és Halál. (Kisfaludy Károly.)	155
Vers és Csók. (Gróf De'sewffy József.)	164
Laurához. (Döbrentei Gábor.)	165
A' Nevetés. (Kis Lajos.)	167
Remény. (Böködy.)	168
Való az Álom. (Balla.)	—
A' Szép és az Igaz. (Szent-Miklós.)	—
Szofronia és Olind. Kereszthadi Rege. (Helmeczy.)	169
Villi Táncz. (Gróf Majláth János.)	193
A' Tavaszhoz. (Szemere.)	208
Egy hízelkedőhez. (Szent-Miklós.)	—
A' Szittyá üdöbül. (Horvát Endre.)	209
A' szép Nemnek hatalma. (Kisfaludy Sándor.)	213
Múlt és Jelen. Sonett. (L. M.)	214
A' Hazának Védleke. (Ü—né, szül. F. B. N. J.)	214
Élet és Phantasia. (Kisfaludy Károly.)	217
Csend és Zaj. (Vay Ábrahám.)	222
Rendeltetésünk elvételése. (Szent-Miklós.)	225
Hangozat. (Balla.)	226
Eger Várának ostroma 1552. (Gróf Teleki József.)	227
Aurora Enekére. (Helmeczy.)	254
A' Nyugtató. (M. T.)	255
Szép Lenka. Ballade. (Hölcey.)	258
A' Szív. (Szent-Miklós.)	260
A' szabad Erdély. (Kazinczy.)	261
A' Hivatal. Történet levelekben. (Szemere.)	263

A' beteg Malvina. (Dukai Takács Judit.)	•	303
Férjválasztás. (Kisfaludy Sándor.)	• • •	305
Türedelen. (Vitkovics.)	• • •	—
Remény a' Búban. Sonett. (Töltényi.)	• • •	306
A' Házi-Ur és Kályhája.	} • •	307
Mesék. A' Rosta	} (Fáy András)	—
A' Nyirfa és Gazdája.		308
A' Galamb-nő és barátnéja		309
Czenczihez. (Balla.)	• • • • •	—
A' Költő. (Kölcsey.)	• • • • •	310
A' Szenvedelemhez. (Szent-Miklósy.)	• • •	312
A' Szépség Tudománya. (Schedius.)	• • •	313
Árpád Pannonia hegyén. (Horvát István.)	• • •	221
Aurorához. (Kis János.)	• • • • •	342
Magyar Nemzeti Ének (Kisfaludy Sándor.)	• • •	344
Felséges Császárnéhez. (Vitkovics.)	• • •	346

J O B B Í T Á S O K.

Helyett	olvasd	Lap	Sor
's mint	's a' mit	36	13
bocsáttották	nem bocsáttották	118	13
Kene	Keve	211	11
Megérkezém	Megigérkezém	276	5

Kinizsi Nótaja,

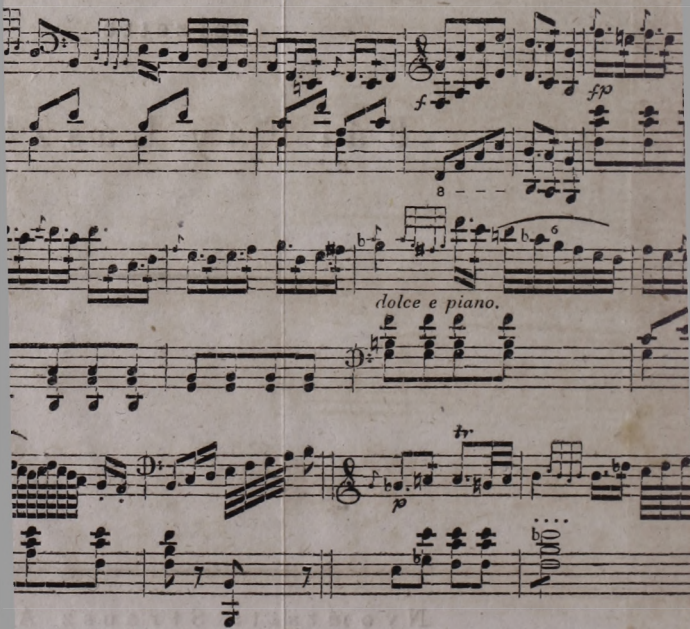
szerzette

Fái Fáy László.

Nyomtatta Strausz Antal.

nizsi Nótája.

Fái Fay László.

8 *f* *mf* *fz*

5 *f* *p*

3

3 *pp* *ima.* *ima.* *cresc.*

Kinizsi Nótája.

Fái Fay László.

Poco Andante.

The musical score is written for piano in 2/4 time, featuring a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of staves. The first system begins with a treble clef and a key signature of one flat, followed by a bass clef. The tempo is marked 'Poco Andante'. The score includes various dynamic markings: *f* (forte), *fp* (fortissimo piano), and *fz* (forzando). The second system includes the marking *dolce e piano*. The third system includes the marking *tr* (trill) and *p* (piano). The score concludes with a double bar line and a final chord in the bass staff.

8 *f* *mf* *fz*

5 *f* *p*

3

9 *pp* *ma.* *cresc.*

Handwritten musical score for piano, featuring multiple systems of staves. The notation includes treble and bass clefs, a key signature of one flat (B-flat), and various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings.

The score is organized into five systems, each consisting of two staves (treble and bass clef). The first system includes a *cresc.* (crescendo) marking. The notation is dense, with many beamed notes and complex rhythmic patterns. The final system concludes with a double bar line.

M a g y a r.

5

(Ongarese.)

Kisfaludy Sándor.

Andante.

f *p* *sf* *p* *dol.* *f*

Handwritten musical score for a Trio, measures 6 through 12. The score is written on eight staves, organized into four systems of two staves each. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. The first system (measures 6-7) begins with a piano (*p*) dynamic. The second system (measures 8-9) includes a forte (*f*) dynamic. The third system (measures 10-11) includes a piano (*p*) dynamic. The fourth system (measures 12-13) includes a forte (*f*) dynamic. The score concludes with a double bar line and a repeat sign.

Ongarese da Capo.

Magyar Nemzeti Ének.

7

Fortepianora.

Schreiber Károly.

Lassan.

1. Strófa.

f A' Nem-zet-nek te-ste a' Nép, Fe-je an-nak a' Király; a' Nemzet-test e-rős és ép, Virág's gyümölcs

korban áll, Mig azt ö-si tör-vén-nyi-nek e-rős lel-ke él-te-ti; — I-dő's vi-lág' vé-sze-i-nek Dűhe megnem

dönthe-ti. Tarcsmeg, Isten, Fejdelmünknek, Nemzetünknek, Törvényünknek Háromágú kötelét! Egy testté vált léte-lét!

2. 3. Strófa hasonlóképpen.

Hamarább.

4. Strófa.

Tíz századot ki-élt 's ál-lott, Árpád' Né-pe 's tör-vén-nye; 'S boldog vólt, bár vér-be szál-lott Más Nemze-tek'

nap fén-nye; Kormán-nyá-ban 's tör-vé nyi-ben Él-vén halván, so-ha mást Nem kíván, mint a'Ré-gi-ben Bol-dog ö-rök

Lassabban.

ma-ra-dást! Tarcsd meg, Isten Nemzetünket, Ki-rá-lyunkat, Törvé-nyünket Boldog Egygyességében, Erejében, Fényében!

